

วรรณกรรมของหลวงวิจิตรวาทการ

บทประพันธ์ของหลวงวิจิตรวาทการ มีเป็นจำนวนมาก เพื่อความสะดวกในการศึกษาคนควาและรวบรวมบทประพันธ์ที่คล้ายคลึงกันไว้ในหมวดหมู่เดียวกัน ในที่นี้ได้้นำระบบการจัดหมู่หนังสือแบบทศนิยมของควิวอี้ (Dewey Decimal Classification) มาเป็นหลักในการจัดหมวดหมู่หนังสือของท่าน คิวอี้แบ่งวิชาความรู้หรือหนังสือต่าง ๆ ออกเป็น 10 หมวดใหญ่ ไซ้ตัวเลขหลัก 100 แทนความหมายของประเภทหนังสือดังนี้

- 000 เบ็ดเตล็ด
- 100 ปรัชญา
- 200 ศาสนา
- 300 สังคมศาสตร์
- 400 ภาษาศาสตร์
- 500 วิทยาศาสตร์
- 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์
- 700 ศิลปกรรมและการบันเทิง
- 800 วรรณคดี
- 900 ประวัติศาสตร์¹

รายชื่อต่อไปนี้มีจำนวนเท่าที่ผู้วิจัยสามารถรวบรวมได้ อาจมีบทประพันธ์เรื่องอื่น ๆ อีก แต่ผู้วิจัยไม่อาจยืนยันได้แน่นอน

¹Melvil Dewey, Dewey Decimal Classification and Relative Index. (18 th ed.; New York : Forest Press Inc., 1971), I, p. 449.

หมวด 000

วิจารณ์วาทการ, หลวง. นิพนธ์บางเรื่องของพลตรี หลวงวิจารณ์วาทการสมัย
ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมศิลปากร. พระนคร, กรมศิลปากร,
2505.

..... ประชุมปาฐกถา. พระนคร, โรงพิมพ์วิริยานุกาพ, 2474.

..... ปาฐกถา โศภ น.จ. สกลวรรณากร วรวรรณและคนอื่น ๆ.
พระนคร, ม.ป.ท., 2494.

..... รวมปาฐกถา. พระนคร, โรงพิมพ์คุรุสภา, 2504.

..... รวมปาฐกถาซึ่งแสดงที่สามัคยาจารย์สมาคมตั้งแต่ พ.ศ.
2470 ถึง พ.ศ. 2474. พระนคร, โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ,
2476.

..... ระเบียบการสาขาหอสมุดแห่งชาติในจังหวัดต่าง ๆ,"
ศิลปากร, 1 (มิถุนายน, 2480), 153-4.

..... วิจารณ์สาร เล่ม 1. พระนคร, โรงพิมพ์มณฑลการพิมพ์,
2508.

..... วิจารณ์สาร เล่ม 1-5. พระนคร, โรงพิมพ์มณฑลการพิมพ์,
2509.

วิจิตรวาทการ, หลวง. วิจิตรวาทการอนุสรณ์. 2 เล่ม. พระนคร,
โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี, 2505.

_____. "โอวาทของอธิบดีกรมศิลปากรให้แก่ครูและนักเรียนศิลปากร
แผนกนาฏดุริยางค์เนื่องในวันไหว้ครูประจำปีวันพุธที่ 12 มกราคม
2480," ศิลปากร, 5 (กุมภาพันธ์, 2480), 123-5.

หมวด 100

วิจิตรวาทการ, หลวง. กำลังความคิด. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร,
วรรณະวิบูลย์, 2500.

_____. กำลังใจ. พิมพ์ครั้งที่ 4. พระนคร, เสริมวิทย์บรรณาการ,
2507.

_____. "กำลังทางสมอง," ดวงประทีป, 10 (กรกฎาคม, 2510),
10-4.

_____. กศโลบาย. พระนคร, เสริมวิทย์บรรณาการ, 2514.

_____. กศโลบายสร้างความยิ่งใหญ่. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร,
เสริมวิทย์บรรณาการ, 2495.

_____. "ข้าพเจ้าพบนักเรียนโยคี," ดวงประทีป, 23 (มีนาคม,
2474), 41-51; 6 (มีนาคม, 2509), 7-15.

_____. คดีวิจารณ์เรื่องความตาย. พระนคร, โรงพิมพ์จิตวัฒนา,
2476.

วิจิตรวาทการ, หลวง. คติวิจารณ์เรื่องมิตรดี. พระนคร, โรงพิมพ์วิริยา
นภาพ, 2474.

_____. "ความเนียบแหลมคมคาย," ดวงประทีป, 12 (กันยายน,
2507), 4-6.

_____. ความฝัน. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร, เสจินจิตต์, 2493.

_____. "ก่อนหนึ่งในวิธีทำงานและสร้างอนาคต," ดวงประทีป,
9 (มิถุนายน, 2510), 6-10.

_____. ทางสู่วันชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 3. พระนคร, เสริมวิทย์บรรณา-
การ, 2513.

_____. "ภาวนิตของโยคี," ดวงประทีป, 22 (มีนาคม, 2474), 94-7.

_____. บทสังขรย์ทางจิต. พระนคร, เสริมวิทย์บรรณาการ, 2507.

_____. มันสมอง. พิมพ์ครั้งที่ 7. พระนคร, เสริมวิทย์บรรณาการ,
2497.

_____. "ลัทธิโยคีการสะกดจิต," ดวงประทีป, 5 (กุมภาพันธ์,
2509), 34-41.

_____. ลัทธิโยคีและมายาศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. พระนคร,
เสริมวิทย์บรรณาการ, 2507.

วิจิตรวาทการ, หลวง. วิชาการครองเรือนครองรัก. พิมพ์ครั้งที่ 3.

พระนคร, บรรณาการ, 2507. ภาพประกอบ.

_____. วิชาแปดประการ. พิมพ์ครั้งที่ 9. พระนคร, เสริมวิทย์
บรรณาการ, 2514.

_____. วิชาแปดประการ จิตตานุภาพ พุทธานุภาพ ความดี.
พระนคร, โรงพิมพ์ ศ. ธรรมภักดี, 2504.

_____. วิธีทำงาน. พระนคร, โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์, 2509.

_____. วิธีทำงานแบบหลวงวิจิตร, " พัฒนาชุมชน, 5 (พฤษภาคม,
2506), 1-28.

_____. วิธีทำงานและสร้างอนาคต. พิมพ์ครั้งที่ 5. พระนคร,
เสริมวิทย์บรรณาการ, 2511.

_____. แสงสว่างในความมืด, " ดวงประทีป, 2 (พฤศจิกายน,
2507), 4-6.

หมวด 200

วิจิตรวาทการ, หลวง. "ชาติกับศาสนา," ทูตของ, 4 (เมษายน,
2514), 42-74.

_____. ตำนานกรีน. พระนคร, ประพาสต้นการพิมพ์, 2479.

- วิจิตรวาทการ, หลวง. ตำนานพระพุทธรูปสี่องค์. พระนคร, โรงพิมพ์พระจันทร์, 2477.
- _____. "เกษียณภาค," ดวงประทีป, 7 (เมษายน, 2512), 9-14.
- _____. "เนมิราชชาดก," ดวงประทีป, 11 (สิงหาคม, 2512), 17-8.
- _____. บทนิพนธ์หาเรื่อง. พระนคร, โรงพิมพ์ไทยใหม่, 2474.
- _____. ประวัติวัดเขมาภิรตาราม (จังหวัดนนทบุรี). พระนคร, กรมศิลปากร, 2477. (พิมพ์แจกในงานทอดกฐินพระราชทาน 2477)
- _____. "ปาฐกถาเรื่องไปนมัสการโศภิต์ดั่ง," ดวงประทีป, 4 (มกราคม, 2509), 32-5; 5 (กุมภาพันธ์, 2509), 1-14.
- _____. "ปาราชิกสี่," ดวงประทีป, 7 (เมษายน, 2512), 29-34.
- _____. พจนานภาพ. พระนคร, โรงพิมพ์พระจันทร์, 2471.
- _____. พจนานภาพกับจิตตานภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 9. พระนคร, เสริมวิทยบรรณาการ, 2514.
- _____. "พระราชวิจารณ์วาคยานิทานชาดก," ดวงประทีป, 7 (เมษายน, 2509), 1-8; 8 (พฤษภาคม, 2509), 1-5.

วิจารณ์วาทการ, หลวง. เพื่อเกียรติคุณของสำนักวัดมหาธาตุ. พระนคร, สมาคมกีฬามหาธาตุ, 2482. (พิมพ์แจกในงานสถาปนาสมเด็จพระวันรัต เอง เขมจารี)

_____ . มดเหตุแห่งศาสนา. พระนคร, โรงพิมพ์พระจันทร์, 2473.

_____ . "ขอเรื่องเวสสันดร ภาค 5 กัณฑ์," ดวงประทีป, 6 (มีนาคม, 2512), 33-54.

_____ . วรรณคดีภาคฉบับหลวงวิจารณ์วาทการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร, คลังวิทยา, 2499.

_____ . "วันมาฆบูชาคืออะไร," ดวงประทีป, 20 (กุมภาพันธ์, 2474), 7-9.

_____ . ศาสนาสากล : เปรียบเทียบศาสนาและลัทธิปรัชญาต่าง ๆ ทั่วโลก. พิมพ์ครั้งที่ 3. พระนคร, โรงพิมพ์ลูก ส. ธรรมภักดี, 2510. 5 เล่ม. ภาพประกอบ.

_____ . "เอกสารสำคัญทางประวัติ คำนานพระพุทธรูปสี่องค์," ศิลปากร, 6 (เมษายน, 2481), 3-9.

วิจารณ์วาทการ, หลวง, และเสฐียร พันธรังษี. ประเพณีทำบุญ. พิมพ์ครั้งที่ 63. พระนคร, กรมศิลปากร, 2508.

หมวด 300

- วิจารณ์วาทการ, หลวง. "การคลั่งยามสงคราม," วารสารกรมบัญชีกลาง, 1 (มกราคม, 2505), 9-27.
- _____. "การที่รัฐกู้เงิน," วารสารกรมบัญชีกลาง, 1 (มกราคม, 2504), 23-50.
- _____. การปกครองสมัยโบราณ. ม.ป.ท., ม.ป.ป.
- _____. การเมืองการปกครองของกรุงสยาม. พระนคร, โรงพิมพ์ไทยใหม่, 2475.
- _____. การรวมแะการแตกแยกของกลมอาหรับ. พระนคร, สำนักนายกรัฐมนตรี, 2504.
- _____. "กวีพจน์ของหลวงวิจารณ์วาทการ," ดวงประทีป, 1 (ตุลาคม, 2507), 4-5.
- _____. คณะกรรมการเมือง. พระนคร, โรงพิมพ์ไทยใหม่; 2475.
- _____. คำบรรยายเรื่องการประหยัด. พระนคร, โรงพิมพ์ไทยเขมร, 2505. (พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พลตรี หลวงวิจารณ์วาทการ อ. เมรุวัดเทพศิรินทราวาส 16 สิงหาคม 2516)
- _____. "คำสั่งกรมศิลปากรที่ 27/2479 เรื่องให้พระเจนศุนทรวิจิตรไปปฏิบัติงานในต่างประเทศ," ศิลปากร, 1 (มิถุนายน, 2480), 148-๖๔.

วิจิตรวาทการ, หลวง. จิตวิทยาการเมืองและหลังฉากประกาศสงคราม.

พระนคร, นครสาร, 2493.

_____. "ชาตินิยม," ทูทอง, 1 (ตุลาคม, 2513), 45-85.

_____. นิพนธ์บางเรื่องของพลตรี หลวงวิจิตรวาทการ สมัยดำรง
ตำแหน่งอธิบดีกรมศิลปากร. พระนคร, กรมศิลปากร, 2505.
หน้า 106-116, "บทเรียนรัฐธรรมนูญ." (รวบรวมพิมพ์ในงาน
พระราชทานเพลิงศพ พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ ณ เมรุวัดเทพ
ศิรินทราวาส 16 สิงหาคม 2516).

_____. "บันทึกเสด็จงาน เรื่องพระราชบัญญัติการพิมพ์," ทูทอง,
3 (กุมภาพันธ์, 2514), 51-62.

_____. ประเพณีเกี่ยวกับชีวิตของกรมศิลปากร และตำนานกฐินของ
พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ. พระนคร, โรงพิมพ์สามมิตร,
2513. (พิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงศพ พันเอกพระ
ยวรรพ ศาสตราจารย์ ดร. ดาเลส ลุคสันท์).

_____. ประวัติศาสตร์การปกครอง. พระนคร, มหาวิทยาลัยธรรม
ศาสตร์และการเมือง, 2473.

_____. "ปัญหาการเงินของเยอรมนีในสงครามโลกสองครั้ง,"
วารสารกรมบัญชีกลาง, 1 (มกราคม, 2503), 9-36;
2 (กุมภาพันธ์, 2503), 45-59.

วิจิตรวาทการ, หลวง. ลัทธิชุกชาติ. พระนคร, โรพิมพ์ดลประทาน
วิทยา, 2512. (พิมพ์เป็นกัณฑ์ผูกคเวทิตถกรรมในงานพระราช
ทานเพลิงศพ ม.ล. ชูชาติ กำภู).

..... "วันขึ้นปีใหม่," ดวงประทีป, 4 (มกราคม, 2508), 3-6.

..... วิจิตรวาทการอนสรณ เล่ม 1. พระนคร, รัชการมภการ
พิมพ์, 2505. หน้า 253-78, "คำบรรยายนโยบายชาตินิยม."
(คณะรัฐมนตรีพิมพ์เป็นที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ พลตรี
หลวงวิจิตรวาทการ ณ เมรุวัดเทพศิรินทร์ราชวาส 16 สิงหาคม
2516).

..... วิจิตรวาทการอนสรณ เล่ม 1. พระนคร, รัชการมภการ
พิมพ์, 2505. หน้า 209-35, "คำบรรยายเรื่องผลของจิตใจ
เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ."

..... วิจิตรวาทการอนสรณ เล่ม 1. พระนคร, รัชการมภการ
พิมพ์, 2505. หน้า 318-36, "คำบรรยายเรื่องสภาความ
มั่นคงแห่งชาติ."

..... วิจิตรวาทการอนสรณ เล่ม 1. พระนคร, รัชการมภการ
พิมพ์, 2505. หน้า 33-180, "คำสอนเรื่องประวัติเศรษฐกิจ
ไทย."

..... อนาคต. พระนคร, เขมมบรรณกิจ, 2502.

..... อนาคตของชาติไทย. พระนคร, ม.ป.ท., 2492.

หมวด 400

วิจิตรวาทการ, หลวง. จารึกพอชนรามคำแหงกับคำอธิบายของหลวงวิจิตรวาทการ. พระนคร, โรงพิมพ์พระจันทร์, 2477.

หมวด 600

วิจิตรวาทการ, หลวง. "การพักผ่อน," ดวงประทีป, 9 (มิถุนายน, 2511), 6-10.

หมวด 700

วิจิตรวาทการ, หลวง. "คำสั่งกรมศิลปากรที่ 84/2430 เรื่องเครื่องหมายความหมายสำหรับโรงเรียนศิลปากร แผนกนาฏดุริยางค์," ศิลปากร, 5 (กุมภาพันธ์, 2480), 126-31.

..... "คำชี้แจงในการออกหนังสือพิมพ์ศิลปากร," ศิลปากร, 1 (ธันวาคม, 2478), 10.

..... งานของกรมศิลปากร. พระนคร, โรงพิมพ์ท่าพระจันทร์, 2473. (พิมพ์แจกแก่พระภิกษุและสามเณรในเทศกาลเข้าพรรษา พ.ศ. 2478).

..... ตำนานการดนตรีไทย โดยสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ และปรากฏตาของหลวงวิจิตรวาทการ. พระนคร, โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์, 2509.

..... นาฏศิลป์. พระนคร, โรงพิมพ์ศรีหงส์, 2507. (พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในการพระราชทานเพลิงศพ คุณครูฉัตร พุ่มรุกษา 13 กรกฎาคม 2507).

วิจารณ์วาทการ, หลวง. บทเพลงดนตรีประวัติศาสตร์. พระนคร, โรงพิมพ์พระจันทร์, 2482.

..... . "บทเพลงนครราชสีมา," ศิลปากร, 4 (ธันวาคม, 2480), 49-51. (บทเพลงในบทละครเรื่อง "รามัญ" พ.ศ. 2479).

..... . "บทเพลงในเรื่องพระเจ้ากรุงธนฯ," ศิลปากร, 2 (สิงหาคม, 2480), 66-74.

..... . "บทเพลงในเรื่องรามัญ," ศิลปากร, 3 (ตุลาคม, 2480), 98-106.

..... . "บทเพลงในเรื่องเลือดสุพรรณ," ศิลปากร, 5 (กุมภาพันธ์, 2480), 77-82.

..... . "บทเพลงในเรื่องศึกกลาง," ศิลปากร, 1 (มิถุนายน, 2481), 83-93.

..... . บทเพลงบางเพลงของกรมศิลปากร. ม.ป.ท., 2480. (พิมพ์แจกสมาชิกรัฐสภาผู้แทนราษฎร).

..... . บทเพลงปี่กลวง

..... . บทร้องถวายพระพร เนื่องในสุกาวารดิถีฉลองพระชนมายุ สมเด็จพระราชชนนี ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ อังคอปัทม์ภักดิ์ สตรีวิทยาสมาคม 21 ตุลาคม 2503.

วิจิตรวาทการ, หลวง. ปาฐกถาเรื่องการศึกษาและพระราชบัญญัติว่า
ด้วยโบราณสถานศิลปวัตถุโบราณสถานและพิพิธภัณฑสถานชาติพ.ศ.
ศักราช 2477. พระนคร, โรงพิมพ์พระจันทร์, 2478.

..... เพลงกรรณิการ์ บทเพลงในบทละครเรื่อง "เจ้าหญิงกรรณิการ์"
พ.ศ. 2490.

..... เพลงกองทัพบกไทย.

..... เพลงกองทัพอากาศไทย.

..... เพลงกราวถลาง บทเพลงในบทละครเรื่อง "ที่ถลาง"
พ.ศ. 2480.

..... เพลงกราวอาสา "อาณาจักรแห่ง
ความรัก" พ.ศ. 2499.

..... เพลงกรุงธนฯ "พระเจ้ากรุง
ธนบุรี" พ.ศ. 2480.

..... เพลงกล่อม "ครุฑคำ" 20
มิถุนายน 2491.

..... เพลงกล่อม "เจ้าหญิง
กรรณิการ์" พ.ศ. 2490.

วิจารณ์วาทการ, หลวง. เพลงกล่อมขวัญวิญญาณนักรบไทย บทเพลงในบทละครเรื่อง "อานุภาพแห่งความรัก" พ.ศ. 2499.

..... เพลงกล่อมหอ บทเพลงในบทละครเรื่อง "อานุภาพแห่งศีลสัตย์" 29 มิถุนายน 2500.

..... เพลงกลางป่า บทเพลงในบทละครเรื่อง "โงกชีวิต" พ.ศ. 2492.

..... เพลงกิ่งแก้ว "น่านเจ้า" พ.ศ. 2482.

..... เพลงเกราะแก้ว "คาบแสนเมือง" พ.ศ. 2490.

..... เพลงเกรียงศักดิ์

..... เพลงเกียรติกรรมกร "อนุสาวรีย์ไทย" พ.ศ. 2482.

..... เพลงไกลแสนไกล "น่านเจ้า" พ.ศ. 2482.

..... เพลงขลุ่ยดี "อานุภาพแห่งความเสียสละ" พ.ศ. 2498.

..... เพลงเขมรรัฐ "เจ้าหญิงแสนหวี" พ.ศ. 2481.

วิจิตรวาทการ, หลวง. เพลงขวัญใจ บทเพลงในบทละครเรื่อง "ศึกกลาง
พ.ศ. 2480.

_____ . เพลงขวัญเนตร "คาบแก้ว
เมือง" พ.ศ. 2490.

_____ . เพลงขวัญอยุธยา "ครูแก้ว
20 มิถุนายน 2491.

_____ . เพลงคีตของลูก ๆ ตรีภูลวิจิตรวาทการ

_____ . เพลงค้างแรมในป่า บทรื่นเริง บทเพลงในบทละครเรื่อง
"อานุภาพแห่งความรัก" พ.ศ. 2499.

_____ . เพลงค้างแรมในป่า บทเศร้า บทเพลงในบทละครเรื่อง
"อานุภาพแห่งความรัก" พ.ศ. 2499.

_____ . เพลงคลื่นกลาง บทเพลงในบทละครเรื่อง "ศึกกลาง"
พ.ศ. 2480.

_____ . เพลงความดี บทเพลงในบทละครเรื่อง "เบญจเพส" พ.ศ.
2481.

_____ . เพลงความฝัน บทเพลงในบทละครเรื่อง "เจ้าหญิงแสนดี"
พ.ศ. 2481.

_____ . เพลงความรักบริสุทธิ์ บทเพลงในบทละครเรื่อง "ลานเลือด
ลานรัก" 6 กรกฎาคม 2490.

· วิจิตรวาทการ, หลวง. เพลงจำปาสุวรรณก.

_____ . เพลงจีนไทยสามัคคี บทเพลงในบทละครเรื่อง "พระเจ้ากรุง
ธนบุรี" พ.ศ. 2480.

_____ . เพลงเจ้าเอ๋ย บทเพลงในบทละครเรื่อง "ราชมนู" พ.ศ.
2479.

_____ . เพลงใจโจร บทเพลงในบทละครเรื่อง "เบญจเพส" พ.ศ.
2481.

_____ . เพลงลอย.

_____ . เพลงดูฉายบัวแก้ว เขียนให้กระทรวงการต่างประเทศในวัน
เกิดกระทรวงระหว่างเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประ
เทศ.

_____ . เพลงชาวไร่ บทเพลงในบทละครเรื่อง "สี่กั๊กกลาง" พ.ศ.
2480.

_____ . เพลงชาวอีสาน บทเพลงในบทละครเรื่อง "ราชมนู" พ.ศ.
2479.

_____ . เพลงเข็ญขวัญ บทเพลงในบทละครเรื่อง "น่านเจ้า" พ.ศ.
2482.

วิจารณ์วาทการ, หลวง. เพลงเชิญชมดอกไม้ บทเพลงในบทละครเรื่อง
"เจ้าหญิงแสนหวี" พ.ศ. 2481.

_____ . เพลงเชิญเป็นขวัญใจ บทเพลงในบทละครเรื่อง "ลานเลือก
ลานรัก" 6 กรกฎาคม 2490.

_____ . เพลงเชิญวิญญาณ บทเพลงในบทละครเรื่อง "เจ้าหญิง
กรรณิการ์" พ.ศ. 2490.

_____ . เพลงโชคชีวิต บทเพลงในบทละครเรื่อง "โชคชีวิต" พ.ศ.
2492.

_____ . เพลงโชคมนุษย์ บทเพลงในบทละครเรื่อง "มหาเทวี" พ.ศ.
2481.

_____ . เพลงดวงจันทร์ บทเพลงในบทละครเรื่อง "เลือกสุพรรณ"
พ.ศ. 2479.

_____ . เพลงดนตรีประวัติศาสตร์. พระนคร, กรมศิลปากร, 2481.
(พิมพ์ถวายพระภิกษุสามเณรในเทศกาลเข้าพรรษา 2481).

_____ . เพลงคาบ บทเพลงในบทละครเรื่อง "อานภาพแห่งสี่ลัศตย์"
29 มิถุนายน 2500.

_____ . เพลงคึกสงัด บทเพลงในบทละครเรื่อง "โชคชีวิต" พ.ศ.
2492.

วิจิตรวาทการ, หลวง. เพลงเดิน บทเพลงในบทละครเรื่อง "น่านเจ้า"
พ.ศ. 2482.

_____ . เพลงแคนอีสาน บทเพลงในบทละครเรื่อง "ราชมนู" พ.ศ.
2479.

_____ . "เพลงคนตระกุลไทย," ชัยพฤกษ์, 14 (สิงหาคม, 2497),
19. (บทเพลงในบทละครเรื่อง "อนุภาพพวขุนรามคำแหง"
31 มกราคม 2497).

_____ . เพลงต้นเถิดชาวไทย บทเพลงในบทละครเรื่อง "ศึกกลาง"
พ.ศ. 2480.

_____ . เพลงคำราวไทย.

_____ . เพลงไตรรงค์.

_____ . เพลงไตรรงค์ที่ยอกเส้า บทเพลงในบทละครเรื่อง "อนุภา"
แห่งความรัก" พ.ศ. 2499.

_____ . เพลงถิ่นไทย บทเพลงในบทละครเรื่อง "มหาเทวี" พ.ศ.
2489.

_____ . เพลงทองฟ้า บทเพลงในบทละครเรื่อง "โชคชีวิต" พ.ศ.
2492.

วิจิตรวาทการ, หลวง. เพลงไทยน้อยไทยใหญ่ บทเพลงในบทละครเรื่อง
"เจ้าหญิงแสนหวี" พ.ศ. 2481.

_____ . เพลงไทยฉกฉิมิตร บทเพลงในบทละครเรื่อง "อนุภาพแห่ง
ความเสียสละ" พ.ศ. 2498. (ทำนองเพลงของมนตรี ตราโมท.)

_____ . เพลงไทยสามัคคี บทเพลงในบทละครเรื่อง "อนุภาพแห่ง
ความรัก" พ.ศ. 2499.

_____ . เพลงธนบุรี บทเพลงในบทละครเรื่อง "พระเจ้ากรุงธนบุรี"
พ.ศ. 2480.

_____ . เพลงนกกจาก บทเพลงในบทละครเรื่อง "ครุฑคำ" 20
มิถุนายน 2491.

_____ . เพลงนครเชียงใหม่ บทเพลงในบทละครเรื่อง "มหาเทวี"
พ.ศ. 2481.

_____ . เพลงนาวิไทย ของกองทัพเรือ แต่งพร้อมกับอนุภาพแห่งความ
รัก 17 กรกฎาคม 2499 โดยมีนายทหารชั้นผู้ใหญ่แห่งกองทัพเรือ
ทั้งที่โรงละครลีลากร.

_____ . เพลงน้ำทะเล บทเพลงในบทละครเรื่อง "อนุสาวรีย์ไทย"
พ.ศ. 2482.

_____ . เพลงในน้ำมีปลา-ในนามีข้าว บทเพลงในบทละครเรื่อง "อนุ
ภาพพูนรามคำแหง" 31 มกราคม 2497.

วิจิตรวาทการ, หลวง. เพลงบัวแก้ว แต่งให้สโมสรสภามหาวิทยาลัย
การต่างประเทศ.

_____ . เพลงบายศรีนพรัตน์ แต่งให้สมาคมภาคพื้นยุโรป.

_____ . เพลงป่าคง บทเพลงในบทละครเรื่อง "เบญจเทวี" พ.ศ.
2481.

_____ . เพลงยูแทน.

_____ . เพลงฝากดวงใจ บทเพลงในบทละครเรื่อง "ดาบแสนเมือง"
พ.ศ. 2490.

_____ . เพลงพุทธบูชา บทเพลงในบทละครเรื่อง "อานุกาฬพอขุนราม
คำแหง" 31 มกราคม 2497.

_____ . เพลงพุทธบูชา บทเพลงในบทละครเรื่อง "อานุกาฬแห่งความ
เสียสละ" พ.ศ. 2498.

_____ . เพลงเพ็ญแจ บทเพลงในบทละครเรื่อง "ราชมนู" พ.ศ.
2479.

_____ . เพลงเพื่อนไทย บทเพลงในบทละครเรื่อง "อานุกาฬพอขุน
รามคำแหง" 31 มกราคม 2497.

_____ . เพลงภากินัย บทเพลงในบทละครเรื่อง "โชคชีวิต" พ.ศ.
2492.

วิจารณ์าทการ, หลวง. เพลงภาพเรอ บทเพลงในบทธะครเรอ "อานุภาพพวชนรามค้ำแหง" 31 มกราคม 2497.

..... เพลงมณฑลบูรพา.

..... เพลงยโนนอม บทเพลงในบทธะครเรอ 'อานุภาพแหงควาร' เดียสละ" พ.ศ. 2498.

..... เพลงยทาลัย บทเพลงในบทธะครเรอ "คานแสนเมือง" พ.ศ. 2490.

..... เพลงมหาเทวี บทเพลงในบทธะครเรอ "มหาเทวี" พ.ศ. 2481.

..... เพลงมทานที บทเพลงในบทธะครเรอ "วานเล็ดคานรัก" 6 กรกฎาคม 2490.

..... เพลงมะปรางทอง บทเพลงในบทธะครเรอ "โศกวิจิต" พ.ศ. 2493.

..... เพลงม้งราย บทเพลงในบทธะครเรอ "เล็ดคสุพรรณ" พ.ศ. 2479.

..... เพลงมัจฉาไคน้ำ บทเพลงในบทธะครเรอ 'ครุฑค้ำ' 20 มิถุนายน 2491.

วิจารณ์วาทกร, หลวง. เพลงเมื่อจากเรือน บทเพลงในบทละครเรื่อง
"เจ้าหญิงกรรณิการ์" พ.ศ. 2490.

..... เพลงเมื่อเห็นเรือจากไปก็เศร้า บทเพลงในบทละครเรื่อง
"กาบแสนเมือง" พ.ศ. 2490.

..... เพลงเมืองของเรา บทเพลงในบทละครเรื่อง "พระเจ้ากรุง
ธนบุรี" พ.ศ. 2480.

..... เพลงยากเย็น บทเพลงในบทละครเรื่อง "เลือดสุพรรณ"
พ.ศ. 2479.

..... เพลงยุพดี บทเพลงในบทละครเรื่อง "เบญจเพส" พ.ศ.
2481.

..... เพลงรวมไทย บทเพลงในบทละครเรื่อง "น่านเจ้า" พ.ศ.
พ.ศ. 2482.

..... เพลงรวมเดินทาง บทเพลงในบทละครเรื่อง "อานุกาพแห่ง
ความรัก" พ.ศ. 2499.

..... เพลงระบำนก บทเพลงในบทละครเรื่อง "อานุกาพแห่งความ
เสียสละ" พ.ศ. 2498. (ทำนองของมนตรี ตราโมท).

..... เพลงระบำไทย บทเพลงในบทละครเรื่อง "อานุกาพแห่ง
ความเสียสละ" พ.ศ. 2498.

วิจิตรวาทการ, หลวง. เพลงรักชาติ บทเพลงในบทละครเรื่อง "เจ้าหญิง
แสนหวี" พ.ศ. 2481.

_____ . เพลงรักไทย บทเพลงในบทละครเรื่อง "น่านเจ้า" พ.ศ.
2482.

_____ . เพลงรักเมืองไทย บทเพลงในบทละครเรื่อง "ราชมนู" พ.ศ.
2479.

_____ . เพลงราตรี บทเพลงในบทละครเรื่อง "เจ้าหญิงแสนหวี"
พ.ศ. 2481.

_____ . เพลงราชวัลลภ.

_____ . เพลงรำ "เทพบุตร-บัวแก้ว".

_____ . เพลงเรือ แต่งให้เบญจมาภราชลัยสมาคม.

_____ . เพลงแรมไกล บทเพลงในบทละครเรื่อง "ครุฑคำ" 20
มิถุนายน 2491.

_____ . เพลงดาวแพน.

_____ . เพลงลืมเสียเถิดความหลัง บทเพลงในบทละครเรื่อง "โชค
ชีวิต" พ.ศ. 2492.

_____ . เพลงเลือดไทย บทเพลงในบทละครเรื่อง "มหาเทวี" พ.ศ.
2481.

วิจิตรวาทการ, หลวง. เพลงเลือกสุพรรณ บทเพลงในบทละครเรื่อง
"เลือกสุพรรณ" พ.ศ. 2479.

_____ . เพลงฉันทนา.

_____ . เพลงวันเกิด.

_____ . เพลงวิษณุภาคบรรพชนก บทเพลงในบทละครเรื่อง "อานุกาฬ
แห่งความเสียสละ" พ.ศ. 2498.

_____ . เพลงวิษณุภาคแสนหิว บทเพลงในบทละครเรื่อง "เจ้าหญิงแสน
หิว" พ.ศ. 2481.

_____ . เพลงสืลปากกร.

_____ . เพลงสืลสัจย์ บทเพลงในบทละครเรื่อง "อานุกาฬแห่งสืลสัจย์"
29 มิถุนายน 2500.

_____ . เพลงกึ่งกลาง บทเพลงในบทละครเรื่อง "กึ่งกลาง" พ.ศ.
2480.

_____ . เพลงสุภโชค บทเพลงในบทละครเรื่อง "พอลุณดาเมือง"
พ.ศ. 2483.

_____ . เพลงธาดิกาในกรงทอง.

_____ . เพลงสำนักนายก.

วิจิตรวาทการ, หลวง. เพลงสำหรับกองทหารราบที่ 11.

..... เพลงสีนวล บทเพลงในบทละครเรื่อง "มหาเทวี" พ.ศ.
2481.

..... เพลงสีนวล.

..... เพลงสุขตาสุขใจ.

..... เพลงสุริโยทัย (สากล) และสุริโยไทย (ทางไทย) บทเพลง
ในบทละครเรื่อง "ครุฑดำ" 20 มิถุนายน 2491.

..... เพลงสู่มิตร บทเพลงในบทละครเรื่อง "มหาเทวี" พ.ศ.
2481.

..... เพลงธำรงชาติ บทเพลงในบทละครเรื่อง "พอลขุนนางเมือง"
พ.ศ. 2483.

..... เพลงเสียงระฆัง บทเพลงในบทละครเรื่อง "อนุภาพพอลุ:
รามคำแหง" 31 มกราคม 2497.

..... เพลงแสงทินกร บทเพลงในบทละครเรื่อง "ศึกกลาง"
พ.ศ.
2480.

..... เพลงแสนระทม บทเพลงในบทละครเรื่อง "เจ้าหญิงแสนหวี"
พ.ศ. 2481.

วิจารณ์วาทการ, หลวง. เพลงเสนาหัว บทเพลงในบทละครเรื่อง "เจ้าหญิง
เสนาหัว" พ.ศ. 2481.

_____ . เพลงหนายา บทเพลงในบทละครเรื่อง "นางเจ้า" พ.ศ.
2482.

_____ . เพลงหยาดน้ำค้าง บทเพลงในบทละครเรื่อง "ครุฑคำ" 20
มิถุนายน 2491.

_____ . เพลงทอมทวล บทเพลงในบทละครเรื่อง "มหาเทวี" พ.ศ.
2481.

_____ . เพลงเห็นแต่ไกล บทเพลงในบทละครเรื่อง "เจ้าหญิงเสนาหัว"
พ.ศ. 2431.

_____ . เพลงเห็นแต่เงา บทเพลงในบทละครเรื่อง "อนุสาวรีย์ไทย"
พ.ศ. 2482.

_____ . เพลงแหงนไทย บทเพลงในบทละครเรื่อง "มหาเทวี" พ.ศ.
2481.

_____ . เพลงแตรมทอง บทเพลงในบทละครเรื่อง "ศึกกลาง"
พ.ศ. 2480.

_____ . เพลงอวยชัย บทเพลงในบทละครเรื่อง "อนุสาวรีย์ไทย"
พ.ศ. 2482.

วิจิตรวาทการ, หลวง. เพลงอาสาภาษาชาค.

_____. เพลงอโศกาน บทเพลงในบทละครเรื่อง "วานุภาพพอบุณราม
คำแหง" 31 มกราคม 2497.

_____. เพลงอนุสาวรีย์ไทย บทเพลงในบทละครเรื่อง "อนุสาวรีย์ไทย"
พ.ศ. 2482.

_____. เพลงอยุธยา บทเพลงในบทละครเรื่อง "พระเจ้ากรุงธนบุรี"
พ.ศ. 2480.

_____. เพลงอยุธยา บทเพลงในบทละครเรื่อง "เบญจเพส" พ.ศ.
2481.

_____. ศิลป์กับความจริง. พระนคร, โรงพิมพ์พระจันทร์, 2479.

_____. "ศิลปะวัฒนธรรมศิลปะกับความจริง," วารสารวัฒนธรรมไทย,
6 (สิงหาคม, 2505), 41-7.

_____. เอกสารสำคัญทางประวัติเพลงดนตรีประวัติศาสตร์,
ศิลปากร, 5 (กุมภาพันธ์, 2481), 15-26.

_____. "เอกสารสำคัญทางประวัติเพลงดนตรีประวัติศาสตร์ ตอนที่ 1,"
ศิลปากร, 2 (สิงหาคม, 2481), 2-20.

_____. "เอกสารสำคัญทางประวัติเพลงดนตรีประวัติศาสตร์ ตอนที่ 2,"
ศิลปากร, 3 (ตุลาคม, 2481), 2-20.

หมวด 300

วิจารณ์วาทการ, หลวง. กรรมธิการเทวี. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร, เสริม
วิทยบรรณาคาร, 2513.

_____ . กรีเซดกา นวนิยายขนาด 3 ยก.

_____ . กรุงแตก. พระนคร, เสริมวิทยบรรณาคาร, 2514.

_____ . ก้าวจนหายก้าว นวนิยายขนาด 3 ยก.

_____ . กองรอยพระชะ นวนิยายขนาด 3 ยก.

_____ . การโต้วาทีชนแผ่นดินกวางฮันฮ้าง. พระนคร, โรงพิมพ์ทรง-
ธรรม, 2478.

_____ . กหลายเบาละลำเลิง. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร, เสริมวิทย
บรรณาคาร, 2510.

_____ . ขวัญตา-ขวัญใจ นวนิยายขนาด 3 ยก.

_____ . เข้มเดิมเดียว นวนิยายขนาด 3 ยก.

_____ . คดุมถุขน นวนิยายขนาด 5-17 ยก.

_____ . "คำชี้แจงของผู้แต่งบทละครเรื่องเลือดสุพรรณ," ศิลปากร,
5 (กุมภาพันธ์, 2480), 73-6.

วิจิตรวาทการ, หลวง. คีนราง-คีนรัก นวนิยายขนาด 3 ยก.

_____ . คีนสวรรค์-วันสวาท นวนิยายขนาด 25-36 ยก.

_____ . ความไม่รัก นวนิยายขนาด 3 ยก.

_____ . ความรักครั้งหลัง นวนิยายขนาด 5-17 ยก.

_____ . ความรักในทรงชัง นวนิยายขนาด 3 ยก.

_____ . ความรักของคุณลุง นวนิยายขนาด 3 ยก.

_____ . งามนิตเดี่ยว นวนิยายขนาด 3 ยก.

_____ . เจ้าแม่จามรีและครุฑดำ. พระนคร, โรงพิมพ์คุรุสภา, 2504.

_____ . เจ้าแม่สาธิตา นวนิยายขนาด 5-17 ยก.

_____ . สิ้นเพราะชู้-สู้เพราะรัก นวนิยายขนาด 3 ยก.

_____ . ดอกฟ้าจำปาแก้ว. พิมพ์ครั้งที่ 3. พระนคร, เสรีวิทย
บรรณาการ, 2509.

_____ . ตายสองครั้ง นวนิยายขนาด 3 ยก.

_____ . ทางนิต-ทางร้าย นวนิยายขนาด 3 ยก.

วิจิตรวาทการ, หลวง. ทงราง-ทางรัก. พระนคร; วรรณสาร, 2492.

..... . นักเขียนราคาแพง นวนิยายขนาด 3 ยก.

..... . นักสืบหญิง นวนิยายขนาด 3 ยก.

..... . นางเอกของซาฟเจา นวนิยายขนาด 3 ยก.

..... . บทเพลงและคติพจน์. พระนคร, โรงพิมพ์ประยูร, 2512.
(พิมพ์ในงานมาปณิกศพนางประธานองวิชัย "น้อง กาวจุนโรจน์"
ณ วัดโสมนัสวิหาร 1 เมษายน 2512).

..... . "บทประพันธ์บางเรื่องของหลวงวิจิตรวาทการ," สตรีสาร,
(2505). (พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พงศวิหิตหลวงวิจิตร
วาทการ ...).

..... . บทประพันธ์อันแรก นวนิยายขนาด 3 ยก.

..... . บทเรียบเรียงชีวิต นวนิยายขนาด 3 ยก.

..... . "บทละครความหมายของละครเรื่องราชมนู," ศิลปากร,
3 (ตุลาคม, 2480), 56-65.

..... . บทละครพูดเรื่อง "อุบาย" ใช้เวลาแสดงระหว่าง 20-30 นาที.

..... . บทละครพูดเรื่อง "ชดชอกรัก" ใช้เวลาแสดงระหว่าง 20-30
นาที.

วิจารณ์วาทการ, หลวง. บทละครพูดเรื่อง "ตอนรับลูก" ใช้เวลาแสดง
ระหว่าง 20-30 นาที.

_____ . บทละครพูดเรื่อง "เพื่อนตาย" ใช้เวลาแสดงระหว่าง
20-30 นาที.

_____ . "บทละครพูดเรื่อง ภรรยาสมานักสภา," ศิโรตยา, 1
(มิถุนายน, 2481), 76-82.

_____ . บทละครพูดเรื่อง "สองคนพอลูก" ใช้เวลาแสดงระหว่าง
30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง.

_____ . บทละครพูดเรื่อง "Chacun Sa Vie" แต่งให้โรงเรียนเบญ
จมราชวิทยาลัย แสดงเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2474.

_____ . บทละครเรื่อง "การตั้งอาญาจักรอโยชยา" แต่งที่กรุงเบอร์
ประเทศสวีตเซอร์แลนด์ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2494 ใช้เวลา
แสดงระหว่าง 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง.

_____ . บทละครเรื่อง "กุดาบเมาะดำเล็ง"

_____ . บทละครเรื่องชายมา-หาคู ใช้เวลาแสดงระหว่าง 30 นาที
ถึง 1 ชั่วโมง.

_____ . บทละครเรื่อง "ครุฑคำ" แต่งและแสดงเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน
2491 ใช้เวลาแสดง 3 ชั่วโมง.

วิจิตรวาทการ, หลวง. บทละครเรื่อง "ความรักของแม่" แต่งเมื่อวันที่
19 มกราคม 2494 ใช้เวลาแสดงระหว่าง 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง.

..... . บทละครเรื่อง "เจ้าหญิงกรรณิการ์" แต่งและแสดง พ.ศ.
2490 ใช้เวลาแสดง 3 ชั่วโมง.

..... . "บทละครเรื่องเจ้าหญิงแสนหวี," ศิลปากร, 3 (ตุลาคม,
2481), 50-104.

..... . บทละครเรื่อง "ชนะมาร" แต่งและแสดง พ.ศ. 2490 ใช้
เวลาแสดง 3 ชั่วโมง.

..... . บทละครเรื่อง "โชคชีวิต" แต่งและแสดงเมื่อวันศุกร์ที่ 1 ตุลาคม
พ.ศ. 2491 ที่กรุงเทพฯ.

..... . บทละครเรื่อง "ดาบแสนเมือง" แต่งและแสดง พ.ศ. 2491
และแสดงทางโทรทัศน์เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2502 ใช้เวลา
แสดง 3 ชั่วโมง.

..... . บทละครเรื่อง "ตายดาบหน้า" แต่งและแสดง พ.ศ. 2490
ใช้เวลาแสดง 3 ชั่วโมง.

..... . บทละครเรื่อง "เทพธิดากาชาด" ใช้เวลาแสดงระหว่าง
30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง.

..... . บทละครเรื่อง "นางเจ้า" แต่งและแสดง พ.ศ. 2482 ใช้
เวลาแสดง 3 ชั่วโมง.

วิจิตรวาทการ, หลวง. "บทละครเรื่องน้ำใจแม่," ดวงประทีป, 18 (2474), ระยะเวลาแสดงระหว่าง 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง.

_____. บทละครเรื่อง "ในน้ำมีปลา-ในนามีข้าว" ระยะเวลาแสดงระหว่าง 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง.

_____. "บทละครเรื่องเบญจเพศ ฉบับแก้ไขครั้งที่ 2," ศิลปากร, 5 (กุมภาพันธ์, 2481), 43-98.

_____. บทละครเรื่อง "ผีการพนัน" ระยะเวลาแสดงระหว่าง 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง.

_____. บทละครแผนกริ้ว เพลงผูกพัน ของหลวงวิจิตรวาทการ," ศิลปากร, 1 (มิถุนายน, 2480), 44-50.

_____. บทละครเรื่อง "ฝั่งโขง" ระยะเวลาแสดงระหว่าง 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง.

_____. บทละครเรื่อง "พ่อขุนผาเมือง" แต่งและแสดง พ.ศ. 2483 ระยะเวลาแสดง 3 ชั่วโมง.

_____. บทละครเรื่อง "พ่อขุนเม็งราย" พ.ศ. 2498 ระยะเวลาแสดงระหว่าง 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง.

_____. "บทละครเรื่องพระเจ้ากรุงธนบุรี," ศิลปากร, 2 (สิงหาคม, 2460), 21-65.

วิจิตรวาทการ, หลวง. "บทละครเรื่องพระนเรศวรประกาศอิสรภาพ,"
ศิลปากร, 1 (มิถุนายน, 2480), 17-27.

_____ . บทละครเรื่อง "เพชรรัตน-ทิวารา" แต่งและแสดงเมื่อวันที่ 5
 กันยายน พ.ศ. 2490 ที่เฉลิมนคร ใช้เวลาแสดง 3 ชั่วโมง.

_____ . บทละครเรื่อง "มณเฑียรธรรม" แต่งเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน
 พ.ศ. 2481 แสดงในวันเปิดโรงเรียนใหม่ (นาฏดุริยางค์ศาสตร์)
 ใช้เวลาแสดงระหว่าง 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง.

_____ . "บทละครเรื่อง "มหาสุตโสม" ใช้เวลาแสดงระหว่าง 30
 นาที ถึง 1 ชั่วโมง.

_____ . บทละครเรื่อง "แม่สายบัว" ใช้เวลาแสดงระหว่าง 30 นาที
 ถึง 1 ชั่วโมง.

_____ . บทละครเรื่อง "รัฐธรรมนุกู" แต่งให้โรงเรียนเบญจมราชาลัย
 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2476 ใช้เวลาแสดงระหว่าง 30 นาที ถึง
 1 ชั่วโมง.

_____ . บทละครเรื่อง "ราชธิดาพระร่วง" ใช้เวลาแสดงระหว่าง 30
 นาที ถึง 1 ชั่วโมง.

_____ . "บทละครเรื่องราชมนู," ศิลปากร, 3 (ตุลาคม, 2480),
 66-95.

วิจิตรวาทการ, หลวง. บทละครเรื่อง "ลานเลื้อย-ลานรัก" แต่งเสร็จ
วันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2490 ข้อมใหญ่วันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ.
2490 แสดงแก่ประชาชนรอบค่ำวันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ. 2490
แสดงทางโทรทัศน์ไทยทีวีช่อง 4 ในรายการครบรอบห้าปีของไทย
ทีวี เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2503 ใช้เวลาแสดง 3 ชั่วโมง

_____ . บทละครเรื่อง "ลูกพระคเณศวร์" (ภิกขเนตร) แต่งและ
แสดงเมื่อ พ.ศ. 2491 ใช้เวลาแสดง 3 ชั่วโมง.

_____ . "บทละครเรื่องเลือดสุพรรณ," ศิลปากร, 5 (กุมภาพันธ์,
2480), 51-72.

_____ . "บทละครเรื่องกึ่งกลาง," ศิลปากร, 2 (สิงหาคม, 2481),
42-79.

_____ . "บทละครเรื่องสละชีพเพื่องาน," ดวงประทีป, 21 (มีนาคม,
2474), 52-67.

_____ . "บทละครเรื่อง สมน้ำหน้า," ดวงประทีป, 28 (2475),
ใช้เวลาแสดงระหว่าง 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง.

_____ . บทละครเรื่อง "สายเสียแล้ว" แต่งให้หน่วยอนุสมาชิกเบญจ
ราชาลัย พ.ศ. 2482 ใช้เวลาแสดงระหว่าง 30 นาที ถึง 1
ชั่วโมง.

_____ . บทละครเรื่อง "สี่หราชอาณาจักร" แต่งและแสดง พ.ศ. 2490
ใช้เวลาแสดง 3 ชั่วโมง.

วิจารณ์วาทการ, หลวง. บทละครเรื่อง "เสียดา" ใช้เวลาแสดงระหว่าง
30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง.

_____ . บทละครเรื่อง "หลังฉาก" ใช้เวลาแสดงระหว่าง 30 นาที
ถึง 1 ชั่วโมง.

_____ . บทละครเรื่อง "หลานเขยของคุณป้า" ใช้เวลาแสดงระหว่าง
30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง.

_____ . บทละครเรื่อง "เหล็กกล้า" ใช้เวลาแสดงระหว่าง 30 นาที
ถึง 1 ชั่วโมง.

_____ . บทละครเรื่อง "อนุสาวรีย์ไทย" แต่งและแสดง พ.ศ. 2482
ใช้เวลาแสดง 3 ชั่วโมง.

_____ . บทละครเรื่อง อานภาพพจน์รามคำแหง. พระนคร, การพิมพ์
ไฉยวัฒน์, 2508.

_____ . บทละครเรื่อง "อานภาพแห่งความรัก" แต่งและแสดง พ.ศ.
2499 ใช้เวลาแสดง 3 ชั่วโมง.

_____ . บทละครเรื่อง "อานภาพแห่งศีลสัตย์" แต่งและแสดงเมื่อวันที่
19 พฤษภาคม 2500 ใช้เวลาแสดง 3 ชั่วโมง.

_____ . บทละครเรื่อง "อานภาพแห่งความเสียสละ" แต่งและแสดง
พ.ศ. 2498 ใช้เวลาแสดง 3 ชั่วโมง.

วิจิตรวาทการ, หลวง. "บทละครว่าเรื่องราชวิดาพระร่วง," กิลปกร,
4 (ธันวาคม, 2480), 41-8.

_____ . บทละครเรื่อง "อิเหนา" ตอนอภิเษกยาหรั้นกับแก่นหลง แกลง
ให้โรงเรียนเบญจมราชาลัย เมื่อ พ.ศ. 2494 ใ้เวลาแสดง
ระหว่าง 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง.

_____ . บมรัก นวนิยายขนาด 5-17 ยก.

_____ . บัลลังก์เชียงรุ่ง. พระนคร, เสริมวิทย์บรรณาการ, 2509.

_____ . บุรุษอาธรรม นวนิยายขนาด 5-17 ยก.

_____ . บุรารัก นวนิยายขนาด 3 ยก.

_____ . ปีสัจการพนัน นวนิยายขนาด 3 ยก.

_____ . ประทมนาลัย นวนิยายขนาด 3 ยก.

_____ . ฌจู้ชีวิต นวนิยายขนาด 25-36 ยก.

_____ . ตัวแแต่-ตัวเต๋ยม นวนิยายขนาด 3 ยก.

_____ . ตัวหาย นวนิยายขนาด 3 ยก.

_____ . ฝัดส์ญูญา นวนิยายขนาด 3 ยก.

_____ วิจิตรวาทการ, หลวง. พระนางมารีอังตัวเนต นวนิยายขนาด 3 ยก.

_____ . พระยวงเมืองขวาง นวนิยายขนาด 5-17 ยก.

_____ . พลีชีพเพื่อชู้. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร, เสริมวิทย์บรรณา-
การ, 2513.

_____ . พานทองรองเลือด. พิมพ์ครั้งที่ 4. พระนคร, เสริมวิทย์
บรรณาการ, 2511.

_____ . พิฆาทรยศ นวนิยายขนาด 3 ยก.

_____ . เพชรพระนารายณ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร, เสริมวิทย์
บรรณาการ, 2513.

_____ . เพราะรักแ้ว นวนิยายขนาด 3 ยก.

_____ . เพลงเกา-เพลงกรรม นวนิยายขนาด 3 ยก.

_____ . เพลีนพิศ นวนิยายขนาด 3 ยก.

_____ . เพื่อนเกา-เมียรัก นวนิยายขนาด 3 ยก.

_____ . ปากฟ้าสาละวิน. พิมพ์ครั้งที่ 3. พระนคร, เสริมวิทย์บรรณา-
การ, 2511.

_____ . แพนหัวใจ นวนิยายขนาด 3 ยก.

วิจิตรวาทการ, หลวง. มนุษยปฏิวัติ (Human Revolution). พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร, โรงพิมพ์พระจันทร์, 2483.

_____ . บรมสมเด็จชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 4 พระนคร, เสริมวิทย์บรรณาการ, 2509.

_____ . "มหานก," ดวงประทีป, 8 (พฤษภาคม, 2512), 37-42.

_____ . มหากษ์ในอเมซอน พ.ศ. 2474 นวนิยายขนาด 3 ยก.

_____ . เมื่อชาวเงาฆ่าตัวตาย นวนิยายขนาด 3 ยก.

_____ . เมื่อเดือนมืด นวนิยายขนาด 3 ยก.

_____ . เมื่อไทยเป็นทาส นวนิยายขนาด 3 ยก.

_____ . เมื่อสะเทือนกลายเป็นเซย นวนิยายขนาด 3 ยก.

_____ . ไม้กลั้วตาย พ.ศ. 2474 นวนิยายขนาด 3 ยก.

_____ . ไม้สมหวัง นวนิยายขนาด 3 ยก.

_____ . ยอดมิ่ง-ยอดมิตร นวนิยายขนาด 3 ยก.

_____ . ยอดรักนโปเลียน นวนิยายขนาด 3 ยก.

_____ . ยอดเศวตฉัตร นวนิยายขนาด 25-30 ยก.

วิจารณ์วาทการ, หลวง. รวมนวนิยาย 5 เรื่องชุดที่ 1. พระนคร, เสริม
วิทยบรรณาการ, 2509.

_____ . รวมนวนิยาย 5 เรื่องชุดที่ 2. พระนคร, เสริมวิทยบรรณา-
การ, 2509.

_____ . รวมนวนิยาย 5 เรื่องชุดที่ 3. พระนคร, เสริมวิทยบรรณา-
การ, 2509.

_____ . รวมนวนิยาย 5 เรื่องชุดที่ 4. พระนคร, เสริมวิทยบรรณา-
การ, 2509.

_____ . รวมนวนิยาย 5 เรื่องชุดที่ 5. พระนคร, เสริมวิทยบรรณา-
การ, 2509.

_____ . รวมนวนิยาย 5 เรื่องชุดที่ 6. พระนคร, เสริมวิทยบรรณา-
การ, 2509.

_____ . รวมนวนิยาย 5 เรื่องชุดที่ 7. พระนคร, เสริมวิทยบรรณา-
การ, 2509.

_____ . รวมนวนิยาย 5 เรื่องชุดที่ 8. พระนคร, เสริมวิทยบรรณา-
การ, 2509.

_____ . รักสวย-รักศิลป์ นวนิยายขนาด 5-17 ยก.

_____ . ราชนิพนธ์. พระนคร, โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2509.

วิจารณ์วาทการ, หลวง. ราชมนความมุ่งหมายของการผูกเรื่องและบทเพลง.
พระนคร, กรมศิลปากร, 2479.

_____ . ราชตรีโศค นวนิยายขนาด 3 ยก.

_____ . รุติวเมื่อจะตาย นวนิยายขนาด 3 ยก.

_____ . ละครประวัติศาสตร์เรื่องอาณาจักรแห่งความรัก. พระนคร,
โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2499. ภาพประกอบ.

_____ . ละครประวัติศาสตร์เรื่องอาณาจักรแห่งความเสียสละ. พิมพ์
ครั้งที่ 2. แก้ไขเพิ่มเติม. พระนคร, โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม,
2498. ภาพประกอบ.

_____ . ลูกของแม่. พระนคร, โรงพิมพ์พระจันทร์, 2480.
(พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ หลวงตรีวาทิต "อนัน โคมฉวา
ทิน" ณ เมรุวัดโสมมตรส 29 เมษายน 2480).

_____ . ศึกกลางกบินานเจ้า. พระนคร, โรงพิมพ์กรมสารบรรณ
ทหารเรือ, 2506. ภาพประกอบ. (พิมพ์ในงานพระราชทาน
เพลิงศพนางบุญทรง คุณะเกษม ณ วัดมกุฏกษัตริยาราม 10 มีนาคม
2506).

วิจารณ์วาทการ, หลวง, และ นราธิปพงศ์ประพันธ์, กรมหมื่น. โลกเรา
ทุกวันนี้เจริญขึ้นหรือเสื่อมลง. พระนคร, โรงพิมพ์เสียงเชียง,
2479.

หมวด 900

วิจารณ์วาทการ, หลวง. กวีนิพนธ์หลวง : ประวัติศาสตร์สุโขทัย ภาค 1.

พระนคร, โรงพิมพ์บริษัทไทยบริการ, 2498. ภาพประกอบ.
(จอมพล ป. หิม่วงกรม พิมพ์แจกเนื่องในวาระคล้ายวันเกิด
14 กรกฎาคม 2498).

_____ . การรวมยุโรป. พระนคร, สำนักงานกองทัพบก, 2499.

_____ . "การเรียกชื่อประเทศของเราว่าไทย," ดวงประทีป, 4
4 (มกราคม, 2510), 3-8.

_____ . การเดินดินแดนไทยให้แก่ฝรั่งเศส. พระนคร, โรงพิมพ์
พระจันทร์, 2483.

_____ . "เกร็ดพงศาวดารชัชรำบอเจีย," ดวงประทีป, 22
(มีนาคม, 2474), 1-8.

_____ . "เกร็ดพงศาวดารพระนางคัชริน," ดวงประทีป, 23
(มีนาคม, 2474), 36-32.

_____ . "เกร็ดพงศาวดารสี่เรื่อง ; เรื่องคดีแห่งคัมภีร์ เรื่องหอระกอก
ลงนงไปเลียน เรื่อง อำนาจเจ้าชขาด เรื่องความอ่อนแอ,"
ดวงประทีป, 19 (กุมภาพันธ์, 2474), 71-99.

_____ . ของคิโนอินเดียน. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร, เสริมวิทย
บรรณาการ, 2512. ภาพประกอบ.

วิจิตรวาทการ, หลวง. ความยุ่งยากในปลายบรรพทิศ. ม.ป.ท., 2480.

..... . งานคนควาเรื่องชนชาติไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร,
กองทัพบก, 2512.

..... . ดวงหน้าในอดีต. พระนคร, เสริมวิทย์บรรณาการ, 2514.

..... . ไทยเรียกร่องดินแดนคืนจากฝรั่งเศส. พระนคร, โรงพิมพ์
สมรรถภาพ, 2484.

..... . นิพนธ์บางเรื่องของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการสมัยดำรงตำแหน่ง
อธิบดีกรมศิลปากร. พระนคร, กรมศิลปากร, 2505. หน้า 145-
58, "ปาฐกถาเรื่องของคืนในภาคอีสาน."

..... . "บางปะอิน," ดวงประทีป, 8 (พฤษภาคม, 2510), 12-4.

..... . ประชุมปาฐกถาเกี่ยวกับเรื่องเรียกคืนดินแดนของไทย.
พระนคร, โรงพิมพ์พระจันทร์, 2484.

..... . ประชุมพงษาวดารฉบับความสำคัญ. พระนคร, โรงพิมพ์
เพลินจิต, 2494. 3 เล่ม.

..... . ประมวลเรื่องการเมืองต่างประเทศ. พระนคร, โรงพิมพ์
พระจันทร์, 2478.

..... . ประวัติย่อของนโปเลียน. พระนคร, รัชการมฤการพิมพ์,
2504.

วิจิตรวาทการ, หลวง. ประวัติข่อยออกญาเสนาภิมุข หรือเจ้าพระยาบวร
(ยามาคา นางามารชา) สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี รัชกาล
สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง. พระนคร, โรงพิมพ์พุทธศึกษาบดินทร์
 มก., 2477.

_____ . ประวัติรัฐสภาไทย, " นิตยสาร, 3 (กรกฎาคม-กันยายน,
 2491), 439-92; 4 (ตุลาคม-ธันวาคม, 2491), 767-826.

_____ . ประวัติศาสตร์การปกครอง คำสอนวันปริญญาโททางรัฐศาสตร์
ศุทธิจักราช 2478. พระนคร, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการ
 เมือง, 2478.

_____ . ประวัติศาสตร์สากล. พิมพ์ครั้งที่ 3. พระนคร, เสริมวิทย์
 บรรณาการ, 2514. 5 เล่ม. ภาพประกอบ.

_____ . "บัญชีติดตามที่ข้าเจ้าเห็น," ไทยใหม่, 16 กุมภาพันธ์ 2475
 หน้า 6, 31.

_____ . ปากถ่านางเรื่องของหม่อมศรีหลวงวิจิตรวาทการ และคณหิง
ประภาพรรณวิจิตรวาทการ. พระนคร, โรงพิมพ์ธรรมสาร, 2504.

_____ . ปากถ่านประวัติศาสตร์. พระนคร, โรงพิมพ์กรุงเทพบรรณา-
 การ, 2477.

_____ . ปากถ่านประวัติศาสตร์ ตอนที่ 1. พระนคร, กรุงเทพบรรณา-
 การ, 2477.

วิจิตรวาทการ, หลวง. ปาฐกถาเรื่องการเสียดินแดนไทยให้แก่ฝรั่งเศส.
พระนคร, โรงพิมพ์พระจันทร์, 2483.

_____. "ปาฐกถาเรื่องพระเจ้ากรุงธนบุรี," ศิลปากร, 1 (สิงหาคม,
2480), 11-20.

_____. ไปพม่า. พระนคร, โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2495.

_____. (ผู้รวบรวม). รายงานของเจ้าหน้าที่รวบรวมเอกสารเกี่ยวกับการ
การสงครามฉบับพิเศษเรื่องไทยเสียดินแดนแก่ฝรั่งเศส. ม.ป.ท.,
2483.

_____. (ผู้รวบรวม). เอกสารเรื่องความสัมพันธ์กับต่างประเทศสมัย
กรุงศรีอยุธยา. พระนคร, โรงพิมพ์พระจันทร์, 2480. (กรม
ศิลปากรพิมพ์แจกในงานทอดกฐินพระราชทาน ณ วัดอินทาราม
14 พฤศจิกายน 2480).

_____. "มหาคณะคดี," ดวงประทีป, 11 (สิงหาคม, 2507),
4-7.

_____. มหาบุรุษ. พิมพ์ครั้งที่ 6. พระนคร, กรุงเทพมหานคร,
2495.

_____. มุสลิมลี้. พระนคร, โรงพิมพ์ไทยใหม่, 2475.

_____. วัฒนธรรมสโขทัย. พระนคร, อารยะยุค, 2484.

วิจิตรวาทการ, หดวง. วิจิตรวาทการ อนุสรณ์. พระนคร, รัชการมฤ
การพิมพ์, 2505. 2 เล่ม. ภาพประกอบ. (คณะรัฐมนตรี
พิมพ์เป็นที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ ทดตรี หลวงวิจิตร
วาทการ ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส 16 สิงหาคม 2505).

_____ . วิจิตรวาทการอนุสรณ์ เล่ม 1. พระนคร, รัชการมฤการ
พิมพ์, 2505. หน้า 295-317, "คำบรรยายโลกปัจจุบันในแง่
ประวัติศาสตร์."

_____ . "ศิลปสุนทรพจน์ กล่าวในวันซึ่งตรงกับวันสวรรคตของพระบาท
สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว 25 พฤษภาคม 2481,"
ศิลปากร, 4 (ธันวาคม, 2481), 10-2.

_____ . สยามกับสุวรรณภูมิ. ม.ป.ท., ม.ป.ป. 3 เล่ม.

_____ . สยามกับสุวรรณภูมิ ภาคที่ 1 อดีต. พระนคร, โรงพิมพ์
ไทยใหม่, 2476.

_____ . "สารคดีพิเศษห้วงนภาประกาศสงคราม," ดวงประทีป, 11
(สิงหาคม, 2512), 43-51; 12 (กันยายน, 2512), 19-24.

_____ . หลังจากประกาศสงคราม. พระนคร, โรงพิมพ์ไทยพาณิชย์,
2490.

_____ . "อัลเฟรดโนเบล," ดวงประทีป, 20 (กุมภาพันธ์, 2474),
23-9.

วสันตฤกษ์ : หลวงวิจิตรวาทการ . (ผู้แปล). พงศาวดารเยอรมันโดยชาว
เก็บใจความตั้งแต่เริ่มชาติเยอรมันมาจนถึงสงครามในยุโรป.

ม.ป.ท., 2463.

ผลงานวรรณกรรมทั้งหมดของหลวงวิจิตรวาทการ ที่รวบรวมมาได้และจัด
หมวดหมู่หนังสือตามแบบของคู่มือนี้ ปรากฏว่าผลงานที่ท่านเขียนไว้มากที่สุดได้แก่หมวด
600 คือ วรรณคดี รองลงมาตามลำดับได้แก่ หมวด 700 คือ ศิลปกรรมและการบันเทิง
หมวด 900 คือ ประวัติศาสตร์ ที่มากพอ ๆ กันได้แก่หมวด 100 คือ ปรัชญา และ 300
คือ สังคมศาสตร์ ส่วนที่เขียนไว้น้อยที่สุดได้แก่หมวด 400 คือ ภาษาศาสตร์ และหมวด
600 คือ วิทยาศาสตร์ประยุกต์ และหมวดที่ไม่ปรากฏผลงานเลยได้แก่หมวด 500 คือ
วิทยาศาสตร์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณนิทัศน์บทประพันธ์ของหลวงวิจิตรวาทการ

หมวด 100

วิจิตรวาทการ, หลวง. กำลังความคิด. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร, เสริมวิทย์บรรณาการ, 2507. 540 หน้า. ภาพประกอบ.

หนังสือกำลังความคิดพิมพ์ครั้งแรกเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2494 ผู้ประพันธ์มีจุดประสงค์ที่จะฝึกฝนมันสมองให้ดีขึ้นกว่าเดิม เช่นเดียวกับหนังสือมันสมอง และเขียนตามหลักวิชาทางฝรั่งเหมือนกัน แต่แนวเสนอคความคิคนั้นแตกต่างกัน คือเล่มนี้ไม่มีแบบฝึกหัด ไขว้หรืออธิบายตลอดเล่ม ภายในเล่มประกอบด้วยเรื่องการใช้คาถาฝึกดวงจิตให้เป็นสมาธิ เรื่องการฝึกประสาท เรื่องปฏิกาย เรื่องเหตุผล เรื่องการตัดสินใจ เรื่องลักษณะของศิลปิน เรื่องความจำ เรื่องความเฉียบแหลมคมคาย เรื่องการสังเกต เรื่องการเปรียบเทียบ เรื่องการถอดถายความรู้ และเรื่องเปรียบเทียบกำลังความคิดกับหัวข้อธรรมทางพุทธศาสนา หนังสือเล่มนี้มีสิ่งที่น่าสนใจคือมีพุทธภษิต โคลงโลกนิติ และสุภาษิตของนักปราชญ์ชาติต่าง ๆ ทั่วโลก เช่น กรีกโบราณ จีน อินเดีย เปอร์เซีย อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมนี สเปน ญี่ปุ่น ไทย และ สหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังรวบรวมขอปรึศนาเรื่อง "ความคิดในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า" ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าฯ ให้นักปราชญ์ราชบัณฑิตในเวลานั้นผูกข้อปัญหาและช่วยกันตอบ นักปราชญ์ที่ตอบปัญหา คือ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระพันปีหลวง สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์ สมเด็จพระยาเทววงศ์วโรปการ กรมพระสมมตอมรพันธุ์ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัติวงศ์ กรมหมื่นนราธิปประพันธุ์พงศ์ และสมเด็จพระกรมพระยาคำรงราชานุภาพ.

วจิกรวาทการ, หลวง. กำลังใจ. พิมพ์ครั้งที่ 4. พระนคร, เสริมวิทย์
บรรณาการ, 2507. 524 หน้า. ภาพประกอบ.

หลวงวิจิตรวาทการประพันธ์ขึ้น พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ
พ.ศ. 2493 กำลังใจ แบ่งเป็นสองภาค คือ ภาคที่ 1
เป็นภาควิชาการ และภาคที่ 2 เป็นภาคปฏิบัติ สำหรับ
ภาควิชาการนั้นเขียนเป็นข้อความซึ่งผู้ประพันธ์มุ่งบรรยาย
ขยายให้ผู้อ่านทราบถึงกลวิธีปลูกสร้างกำลังใจ มีเนื้อหา
ถึง 286 หน้า มีตัวอย่างและแบบฝึกหัดในบางตอน ภาค
นี้แบ่งเป็น 8 บท คือ บทที่ 1 ว่าด้วยลักษณะกำลังใจ
บทที่ 2 ว่าด้วยความราบเรียบของดวงจิต บทที่ 3 ว่า
ด้วยความกล้า บทที่ 4 ว่าด้วยความวิตก บทที่ 5 ว่า
ด้วยการเป็นหัวของตัวเอง บทที่ 6 ว่าด้วยนิสัยสละคืน
บทที่ 7 ว่าด้วยกำลังใจในการทำงาน และบทที่ 8 ว่า
ด้วยการปฏิเสธตัวเอง ส่วนภาคปฏิบัตินั้น เป็นเรื่องการ
สำรวจตัวเอง ซึ่งผู้ประพันธ์ได้เรียบเรียงขึ้นจากคำรา
ของนักปราชญ์ชาติต่าง ๆ ที่เคยทดลองได้ผลมาแล้ว
ภาคนี้มียกถามให้ตอบถึง 436 ข้อ มีบทความให้อ่านถึง
262 บท และมีเนื้อหาถึง 232 หน้า กำลังใจ จัดเป็น
หนังสือจิตวิทยาที่ดีและมีประโยชน์มากเล่มหนึ่งทั้งเคย
ได้รับความนิยมจากมหาชนมาแล้วอย่างมาก ในการพิมพ์
ครั้งแรกจำหน่ายหมดภายใน 7 วันเท่านั้น หนังสือเล่มนี้
จึงเหมาะสำหรับนักจิตวิทยา นักเรียน นิสิต นักศึกษา
ตลอดจนประชาชนทั่วไป

วิจิตรวาทการ, หลวง. กุศโลบาย. พระนคร, เสริมวิทย์บรรณาการ,
2514. 218 หน้า.

หลวงวิจิตรวาทการเรียบเรียงขึ้นจากหนังสือชื่อ
Strategy in Handling People ของ อีวิง ที.
เว็บบ และจอห์นมอร์แกน (Ewing T. Webb and
John Morgan) และจากหนังสือของนักประพันธ์คนอื่น ๆ
อีก เช่น ชามูเอลส์ไมล์ ผนวกกับความคิดเห็นของท่าน
สาระสำคัญของหนังสือเล่มนี้ผู้เรียบเรียงสามารถแจกแจง
เคล็ดลับหรือกลอุบายต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จใน
ชีวิตการงาน พร้อมทั้งยกตัวอย่างการใช้เคล็ดลับของ
บุคคลสำคัญในอดีตที่ประสบความสำเร็จมาแล้ว เช่น
เบนจามิน แฟรงกลิน ปอลลีว เอ็ดเวิร์ดออก แอนดรู
คาร์เนกี อับราฮัมลินคอล์น และนโปเลียน เป็นต้น
หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงเรื่องหนทางผูกมิตรกับผู้ใหญ่ เรื่อง
ศึกแห่งการหึง เรื่องความตอ้งการและความยินยอม
เรื่องหลีกเลี่ยงการต่อสู้ เรื่องขอความช่วยเหลือและ
งานอดิเรก เรื่องการสรรเสริญคน เรื่องการให้เกียรติ
แกผู้อื่น เรื่องการปฏิเสธและความขบขัน และเรื่องการ
ให้คนยืมที่ทำงาน ส่วนวนภาษาที่ใช้อ่านเข้าใจง่ายจึง
เหมาะสำหรับผู้บริหารและประชาชนทั่วไป

วิจิตรวาทการ, หลวง. กุศโลบายสร้างควมยิ่งใหญ่. พิมพ์ครั้งที่ 3.
พระนคร, เสริมวิทย์บรรณาการ, 2512. 532 หน้า.

หลวงวิจิตรวาทการ ประพันธ์ขึ้น พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2495 แนวคิดในหนังสือเล่มนี้เสนอในลักษณะชีวประวัติของผู้อยิ่งใหญ่ทางการเมือง และ ทางวิชาการ เกี่ยวกับบุคลิกลักษณะและกุศโลบายสำคัญ ไม่น้อยกว่า 15 คน คือ คริสโตเฟอร์ โคลัมบัส การีบัลดี เคมัล อตา เตอร์ก เซอร์ วอลเตอร์ ราเล เบนจามิน ดิสราเอลี ซิมอน โบลิวาร ปาเตริวสกี ซุนยัตเซน เลนิน สตาลิน กาลิเลโอ หลุยส์ ปาสเตอร์ ไมเคิล ฟาราเดย์ ฟลอเรนซ์ ไนติงเกิล ซาราห์ แบร์นา เกอเต ยอร์ช เอเลียท และ เฮเลน เคนเลอร์ ส่วนนวนภาษาที่เิงหนักแน่นและแนบเนียนเข้าใจใอง่ายไม่สับสน นอกจากจะอธิบายแล้วยังเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างทางด้านปรัชญาและสภาพชีวิตของแต่ละบุคคลไว้อย่างเด่นชัด ทั้งสามารถคิดเดือกถกวิธีสร้างควมยิ่งใหญ่เหล่านั้นมาใช้กับสภาพสังคมปัจจุบันได้เป็นอย่างดี หนังสือเล่มนี้เหมาะสำหรับนักบริหาร และเป็นประโยชน์แก่บุคคลทั่วไป

ความฝัน. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร, เพลินจิตต์, 2494.
320 หน้า. ภาพประกอบ.

หลวงวิจิตรวาทการ ประพันธ์ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2471 เป็นหนังสือวิชาการทางจิตวิทยาเล่มที่ 6 ของท่าน หนังสือเรื่อง ความฝัน นี้ผู้ประพันธ์ได้เก็บใจความไปแสดงปาฐกถาที่สามัคยาจารย์สมาคมเมื่อ พ.ศ. 2471 โดยให้ชื่อว่า "ความฝัน" เหมือนกัน การปาฐกถาครั้งนี้เป็นการ

ปาฐกถารั้งแรกในชีวิตของท่านด้วย ปาฐกถาเรื่องนี้
 ได้ช่วยเผยแพร่ชื่อเสียงของท่านเป็นอย่างมาก เพราะ
 ได้รับการรับรองจากหมื่นนักปราชญ์ในครั้งนั้นว่าท่านเป็น
 นักคนควาทางวิชาการอย่างจริงจังคนหนึ่ง ในการประ-
 พินธ์หนังสือเล่มนี้ ท่านได้คนควาอย่างกว้างขวางจากตำ-
 ราที่มีชื่อเสียงของนักปราชญ์ต่างประเทศหลายชาติ เช่น
 ตำราของอาร์เทมิดอเร ชาวกรีก ตำราของท่านผูหญิง
 เกอ ซีเร ชาวฝรั่งเศส ตำราของยอร์ช อังเกอติล
 ชาวฝรั่งเศส และตำราของเฮอ์เบอर्ट เฮสโปร ชาว
 อเมริกัน นอกจากนี้ยังเพิ่มตำราฉบับโบราณของไทย และ
 คัมภีร์สารัตถสังคหะลงไปด้วย ลักษณะเด่นของหนังสือ
ความฝัน คือ ผู้ประพันธ์กล่าวรับรองว่าเป็นตำราที่ไม่แพ้
 ตำราของชาติอื่น ๆ ไม่ว่าในภาษาใด ๆ ภายในเล่ม
 แบ่งออกเป็นสองภาค คือ ภาคที่ 1 เป็นการบรรยาย
 หลักวิชาเกี่ยวกับความฝัน โดยนัยทั่วไปทางจิตวิทยา
 ทางศาสนา และทางวิทยาศาสตร์ ส่วนภาคที่ 2 เป็น
 เรื่องทำนายฝันตามตำราโบราณ สำหรับการทำนายฝัน
 นั้นแบ่งอีกบรออกเป็น 5 หมวด คือ 1 หมวดอักษร อ.
 ทำนายตามตำราของอาร์เทมิดอเร 2 หมวดอักษร ท.
 ทำนายตามตำราของท่านผูหญิงเกอ ซีเร 3 หมวดอักษร
 ย. ทำนายตามตำราของยอร์ช อังเกอติล 4 หมวด
 อักษร ท. ทำนายตามตำราฉบับโบราณของไทย และ
 5 หมวดอักษร ฮ. ทำนายตามตำราของเฮอ์เบอर्ट
 เฮสโปร

วิจารณ์วาทการ, หลวง. ทางสูในชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 3. พระนคร, เสริม-
วิทยบรรณาคาร, 2513. 400 หน้า.

เป็นหนังสือจิตวิทยาเกี่ยวกับชีวิตการต่อสู้ที่ตีพิมพ์เล่ม
หนึ่ง พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2499 กล่าวถึงกลวิธี
สำหรับสร้างอนาคตที่รุ่งโรจน์ โดยผู้ประพันธ์หยิบยกเอา
เฉพาะประวัติคานการต่อสู้ของนักการเมืองคนสำคัญ ๆ
สมัยใหม่ที่ตายไปแล้วและที่ยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบันทั้งใน
ทางธนะและทางกายแพมาประมวลไว้ด้วยกัน เช่น
ชีวิตการต่อสู้ของ เควาเลรา สตาจิ้น มุสโสลินี อิตเลอร์
มหาตมะคานธี เขาวทราล เนทรู เชียงโคเชก คร.
ซุนยัตเซน เมาเต็ง จูเอินไหล และ อับราฮัม ลิน-
คอล์น นอกจากนี้ยังรวบรวมหลักวิชาเกี่ยวกับปรัชญา
ชีวิตและคติของนักปราชญ์ชาติต่าง ๆ ที่เป็นภาษาต่าง
ประเทศไว้ด้วย เช่น ความคิดของพระพุทธเจ้า วอล-
แตร์ เคอလာวีญู รูสโซ เซกสเปียร์ แฟรงกลิน และ
เกอเต เป็นคน ภายในเล่มแบ่งออกเป็น 8 บท คือ
บทที่ 1 ว่าด้วยปรัชญาเรื่องชีวิต บทที่ 2 ว่าด้วยตัว-
อย่างชีวิตต่อสู้ทางยุโรป บทที่ 3 และ บทที่ 4 ว่าด้วย
ตัวอย่างชีวิตการต่อสู้ทางเอเชีย บทที่ 5 ว่าด้วยตัว-
อย่างชีวิตการต่อสู้ในอเมริกา บทที่ 6 ว่าด้วยควม
แตกคัมและลวมจม บทที่ 7 ว่าด้วยการต่อสู้ของมนุษย์
และบทที่ 8 ว่าด้วยการต่อสู้ของมนุษย์ด้วยกัน หนังสือ
เล่มนี้จึงเหมาะสำหรับนักการเมือง นักปกครอง นิสิต
นักศึกษ และประชาชนทั่วไป

วิจิตรวาทการ, หลวง. มหัศจรรย์ทางจิต. พิมพ์ครั้งที่ 3. พระนคร, เสริมวิทย์บรรณาการ, 2507. 552 หน้า. ภาพประกอบ.

หลวงวิจิตรวาทการประพันธ์ขึ้น พิมพ์ครั้งแรกเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2494 เป็นหนังสือจิตวิทยาที่ผู้ประพันธ์ยอมรับว่าเป็นเรื่องรุนแรงที่สุดในบรรดาหนังสือจิตวิทยาทั้งหลายที่เคยประพันธ์มา สาระของหนังสือเล่มนี้ เป็นการเสนอแนะในแง่วิชาการด้านจิตวิทยาเท่านั้น โดยอาศัยข้อมูลจากหนังสือจิตวิทยาของคนชาติต่าง ๆ โดยเฉพาะของชาวฝรั่งเศสใช้มากที่สุด ภายในเล่มประกอบด้วยเรื่องมนต์คาถา เรื่องการส่งกระแสจิต เรื่องการจูงใจ เรื่องการสะกดจิต เรื่องมายาศาสตร์ในธิเบต และเรื่องมายาศาสตร์ของไทย ตลอดจนคำราพิชัยสงครามของไทย โดยเฉพาะมายาศาสตร์ของไทยนั้นมีทั้งเหตุและผลที่ชวนให้คิดได้หลายประการและเป็นเรื่องที่น่าสนใจ นอกจากนี้มายาศาสตร์ของไทยยังเป็นเครื่องอธิบายชนบประเพณี และวัฒนธรรมของไทยแต่ละท้องถิ่นได้เป็นอย่างดีอีกด้วย มหัศจรรย์ทางจิต จึงจัดเป็นหนังสือที่ให้อรรถประโยชน์ทางจิตใจ และสุขภาพอนามัยได้เป็นอย่างดีเล่มหนึ่ง และมีประวัติราชการย่อ ๆ ของผู้ประพันธ์อยู่ด้วย

..... มันสมอง. พิมพ์ครั้งที่ 7. พระนคร, เสริมวิทย์บรรณาการ, 2497. 328 หน้า. ภาพประกอบ.

หนังสือมันสมอง หลวงวิจิตรวาทการ ประพันธ์ขึ้นเพื่อบูชาคุณบิดาของท่าน เป็นหนังสือที่ได้รับความนิยมจากมหาชนมากเล่มหนึ่ง พิมพ์ครั้งแรกเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2471 ผู้ประพันธ์พยายามชี้ให้เห็น

วิธีเพาะปลุกมันสมองเพื่อช่วยให้มีสมองดีขึ้นกว่าเดิม โดยอาศัยหลัก 3 ประการ คือ (1) ให้รู้จักตนเอง (2) ให้มีความคิดเป็นของตนเอง และ (3) ให้เอาชนะตนเอง วิธีที่เสนอในหนังสือเล่มนี้ไม่ใช่ความคิดเห็นของผู้ประพันธ์ทั้งหมด ส่วนมากเป็นความคิดของนักปราชญ์ที่มีชื่อเสียงมาแล้วทั้งในยุโรปและอเมริกา หนังสือเล่มนี้สอนให้คิดมีใช้สำหรับทองเป็นสูตร และมีแบบฝึกหัด ซึ่งเลียนแบบวิธีของเกรนวิลล์ เกลเซอร์ (Grenvill Kleiser) นักจิตวิทยาที่มีชื่อเสียงชาวอเมริกัน ของนักปราชญ์คนอื่น ๆ และของโรงเรียนเพาะมันสมองมาผสมกัน ท้ายเล่มมีคำตอบ และสารบัญ

วิจิตรวาทการ, หลวง. อภิปรัชญาและมายาศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. ทรนนคร, เสริมวิทย์บรรณาการ, 2507. 302 หน้า.

เป็นบทประพันธ์ที่หลวงวิจิตรวาทการเคยตีพิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์ดวงประทีปปีที่ 1 เป็นตอน ๆ แต่ยังไม่จบ ต่อมาทางกรุงเทพมหานครขอซื้อลิขสิทธิ์ตีพิมพ์รวมเล่ม หลวงวิจิตรวาทการ จึงได้ประพันธ์ต่อจนจบบริบูรณ์. สารสำคัญของหนังสือเล่มนี้กล่าวถึงเรื่องจิตศาสตร์ ซึ่งถือกันว่าเป็นวิชาลึกลับสาขาหนึ่งในปัจจุบัน หลวงวิจิตรวาทการ ประพันธ์เทียบเคียงกับหลักทางพุทธศาสนา เช่นเดียวกับหนังสือวิชาแปดประการ และแบ่งเนื้อหาออกเป็น 11 บท คือ บทที่ 1 ว่าด้วยลักษณะของโยคี บทที่ 2 ว่าด้วยสัญญาและปัญญา บทที่ 3 ว่าด้วยจิตและปัญญา บทที่ 4 ว่าด้วยกระแสในตัวคน บทที่ 5 ว่าด้วยกระแสในความคิด บทที่ 6 ว่าด้วยเจโตปริยญาณทิพย์-จักขุและทิพย์โสต บทที่ 7 ว่าด้วยเสน่ห์ในตัวคน บทที่ 8

ว่าด้วยการรักษาโรคด้วยอำนาจดวงจิต บทที่ 9 ว่าด้วยการ
การละกจิต บทที่ 10 ว่าด้วยเจตภูตหรือกายทิพย์ และ
บทที่ 11 ว่าด้วยสภาพของความตาย ลักษณะเด่นของ
หนังสือเล่มนี้คือสำนักพิมพ์ได้รวบรวมวิชาการเกี่ยวกับ
ดวงจิตทั้งหมดที่หลวงวิจิตรวาทการประพันธ์ไว้กระจัด
กระจายในที่ต่าง ๆ มารวมไว้ด้วยกันเป็นภาคผนวก
ภาคผนวกนี้มี 4 เรื่องด้วยกันคือ 1 เรื่องเวทมนต์คาถา
ที่ขลังในลัทธิโยคี 2 เรื่องภาษโยคี 3 เรื่องที่ชาวเขา
พบกับนักเรียนโยคี และ 4 เรื่องมายาศาสตร์

วิจิตรวาทการ, หลวง. วิชาการครองเรือนครองรัก. พิมพ์ครั้งที่ 3.
พระนคร, เสริมวิทย์บรรณาการ, 2517. 424 หน้า.

เป็นหนังสือจิตวิทยาสำหรับชีวิตสมรสที่ดีเล่มหนึ่ง
แต่ไม่ใช่เป็นวิชาการทางเพศ พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.
2494 สารสำคัญของหนังสือคืออุปถัมภ์ศิลปะและกลวิธี
ต่าง ๆ มากมายสำหรับสามีภรรยา หรือผู้ครองเรือน
ทั่วไปพึงเลือกปฏิบัติเพื่อความผาสุกของชีวิตครอบครัว
ตัวอย่างเช่น ภาวะแห่งความผาสุก 3 ประการ คือ
(1) การสร้างวิญญูทัศน์ (2) การแสวงหาความเหมาะ-
สม และ (3) การแสวงหาวิธีประพฤติกปฏิบัติต่อกัน มี
ครอบครัวตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จรุ่งโรจน์ในการ
ครองเรือนครองรัก เช่น ครอบครัวของมาดามคูรี และ
มีผลการค้นคว้าของนักจิตวิทยานานาประเทศ เฉพาะ
ปัญหาเรื่องความแตกต่างทางลักษณะนิสัยใจคอระหว่าง
หญิงและชาย 90 ข้อ เช่น ลักษณะวิตกกังวลในอนาคต
จะมีอยู่ในผู้หญิง 32 % และมีอยู่ในผู้ชาย 29 % ลักษณะ
ปลัดวันประกันพรุ่ง มีอยู่ในผู้หญิง 23 % มีในผู้ชาย 32 %

ลักษณะที่ระว่างระวางกล้วกนนั้นสงสัยคนนี้ มีในผู้หญิง
 22 % มีในผู้ชาย 19 % และความรู้สึกสงสารหรือเห็น
 ออกเห็นใจคนอื่นมีในผู้หญิง 59 % แต่มีในผู้ชายเพียง
 45 % หนังสือเล่มนี้แบ่งเป็น 7 บท คือ บทที่ 1 กล่าว
 ถึงโศกของรักวงชีวิต บทที่ 2 กล่าวถึงแม่บ้านพอเรือน
 บทที่ 3 กล่าวถึงลักษณะที่แตกต่างระหว่างหญิงกับชาย
 บทที่ 4 กล่าวถึงการแต่งงาน บทที่ 5 กล่าวถึงความ
 รามรื่นในชีวิตสมรส บทที่ 6 กล่าวถึงการให้อภัย และ
 บทที่ 7 กล่าวถึงสวรรค์ในกรอบครัว

วิจิตรวาทการ, หลวง. วิชาแปลประการ. พิมพ์ครั้งที่ 9. พระนคร,
 เสริมวิถย์บรรณาคาร, 2514. 215 หน้า.

เป็นหนังสือประเภทวิชาการเล่มแรกที่หลวงวิจิตร
 วาทการประพันธ์ขึ้น พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2471
 เป็นบทประพันธ์ประเภทร้อยแก้ว เปรียบเทียบหลักพุทธ
 ศาสนา ลัทธิโยคีของอินเดีย กับ หลักจิตวิทยาตะวันตก
 ศาสตราวิชาต่าง ๆ นำมาเปรียบเทียบกันนั้นคือ วิปัสสนา
 ญาณ (ญาณอันนับเข้าในวิปัสสนา) มโนมยิทธิ (ฤทธิ์
 ทางใจ) อิทธิวิธี (แสดงฤทธิ์ได้) ทิพโสท (หัตถิพย์)
 เวโตปริยญาณ (รู้จักกำหนดใจผู้อื่น) ปุพเพนิวาสานุส
 สติญาณ (ระลึกชาติได้) ทิพจักขุ (ตาหัตถิพย์) และอาสวัค
 ขยญาณ (รู้จักทำอัสวะให้สิ้นไป)

วิจิตรวาทการ, หลวง. วิธีทำงาน. พระนคร, โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์,
2509. 51 หน้า.

เป็นหนังสือบันทึกคำบรรยายของหลวงวิจิตรวาทการ
ในสมัยที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่าง
ประเทศ ซึ่งบรรยายใ้การอบรมข้าราชการกระทรวง
การต่างประเทศ ระหว่างวันที่ 26-29 ธันวาคม 2485
สาระสำคัญกล่าวถึงการฝึกฝนวิธีทำงานของข้าราชการ
ในกระทรวงการต่างประเทศให้มีสมรรถภาพยิ่งขึ้น ทั้ง
ในคานคุณภาพและปริมาณ หลวงวิจิตรวาทการ ได้สอด
แทรกประสบการณ์ของท่านลงในคำบรรยายด้วย เช่น
ลักษณะของคนทำงานดีหรือทำงานเก่ง 3 ประการ คือ
1 การรู้จักวิธีทำงานให้เสร็จเร็วถูกต้องเรียบร้อย 2
การรู้จักวิธีแก้ปัญหาที่ยากลำบาก และ 3 การพบนงาน
นอกจากนี้ยังกล่าวถึง วิธีทำงานในหน้าที่ผู้น้อย วิธีทำ
งานในหน้าที่ผู้ใหญ่ กำลังใจเกี่ยวกับการทำงาน การ
ศึกษาแง่ดีของคนอื่น และการไต่สูงในการทำงาน ใน
การอบรมครั้งนี้ท่านได้เน้นถึงกลวิธีที่ทำให้คนเก่งด้วย
วิธีง่าย ๆ คือให้รู้จักเรียนและเรียนแบบของคนเก่ง ๆ
เช่น นายสังวาลย์ เพ็ชรพิจารณ์ พระมิตรกรรมรักษา
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจรัญศุภคัลกฤดากร และ
เจ้าคุณไมตรีวิรัชกฤตย์ เป็นต้น

วิธีทำงานและสร้างอนาคต. พิมพ์ครั้งที่ 6. พระนคร,
เสริมวิทย์บรรณาการ, 2515. 376 หน้า.

หนังสือเล่มนี้พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2493 หลวง
วิจิตรวาทการ เลือกบรรยายเฉพาะเรื่องที่ได้ประสบมา
กับตนเอง และได้พิสูจน์อย่างแน่ชัดแล้วว่า เป็นวิธีที่ไม่ได้

ผลคือจริง นับว่าเป็นหนังสือที่รวมประสบการณ์ของผู้เขียน สมัยดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ จากตำแหน่งต่ำสุดคือเสมียนถึงตำแหน่งสูงสุดคือรัฐมนตรี รวมทั้งวิถีการมองหาแรงค้ำจุนจากคนอื่น ๆ หลักการรับ- ราชการ งานอดิเรก การสร้างอนาคต และอิทธิพลประวัติดู นอกจากนี้ยังได้ยกตัวอย่างคนที่ทำงานเก่ง ๆ ทั้งชาวไทย และต่างประเทศไว้ด้วย เช่น สมเด็จพระวันรัต (เข็มจารี) พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร พระองค์เจ้าจรูญศักดิ์กฤดากร เจ้าคุณไมตรี วิวัชกุศย์ มองสิเออร์ ชาร์ลส์เลเวสต์ พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นเทววงศ์วโรปathy และ เคนต เนกรี

หมวด 200

วิจิตรวาทการ, หลวง. "ชาติกับศาสนา," ยุทธโภช, 3 (สิงหาคม, 2504), 7-31.

เรื่อง "ชาติกับศาสนา" นี้ เป็นบทความทางการ เมือง ซึ่งหลวงวิจิตรวาทการ ได้ไปบรรยายที่หอวิวัฒนาการ กรมยุทธศึกษาทหารบก เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2504 สารสำคัญของเรื่องกล่าวถึงการต่อสู้ เพื่อป้องกันคอมมิวนิสต์ และลัทธิชาตินิยม โดยบรรยาย เน้นความสำคัญของชาติเป็นอันดับหนึ่ง และให้ความสำคัญ ของศาสนาเป็นอันดับรอง พร้อมทั้งขอร้องทางพุทธ- ศาสนาให้เข้ามาช่วยชาติในการสร้างความเจริญก้าวหน้า ความสุขสวัสดิ์ ความสงบภายใน และความกลมเกลียว เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติ นอกจากนี้ผู้บรรยายยังสอด- แทรกประวัติราชการของท่านลงในคำบรรยายบางตอนด้วย

เช่น เหตุการณ์ครั้งสงครามอินโดจีน เหตุการณ์ในสมัย
สงครามมหาเอเชียบูรพา และเหตุการณ์ในสมัยที่ดำรง-
ตำแหน่งอัครราชทูตประจำประเทศคอมมิวนิสต์ คือ
ประเทศออสเตรีย และยูโกสลาเวีย

วิจิตรวาทการ, หลวง. ตำนานกฐิน. พิมพ์ครั้งที่ 3. พระนคร, โรงพิมพ์
โสภณพิพรรฒธนากร, 2479. 31 หน้า.

หนังสือเรื่องตำนานกฐินนี้ หลวงวิจิตรวาทการ
เรียบเรียงขึ้นตามบัญชาของพระยาพลพลพยุหเสนา
นายกรัฐมนตรี พิมพ์แจกครั้งแรกแก่ผู้รวมอนุโมทนาใน
งานกฐินพระราชทาน ณ วัดราชบูรณะ เมื่อปี พ.ศ.
2477 หลวงวิจิตรวาทการ ได้เรียบเรียงจากตำนาน
กฐินล้านวนเทศนา 15 รายการ ขึ้นเป็นส่วนร้อยแก้ว
อ่านเข้าใจง่าย และเหมาะแก่ชนทุกชั้น สารของหนังสือ
เล่มนี้ประกอบด้วย ประวัติและวิธีการทอดกฐินอย่าง
มีแบบแผนในประเทศอินเดียสมัยพุทธกาล และในประ-
เทศไทยสมัยสุโขทัย และสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ หนังสือ
เล่มนี้จึงเหมาะสำหรับพุทธศาสนิกชนที่ใฝ่ใจในการทอด
กฐิน เพราะสามารถไขเป็นแนวทางปฏิบัติได้เป็นอย่างดี

ตำนานพระพุทธรูปสี่ทิวัก. พระนคร, โรงพิมพ์พระจันทร์,
2477. 15 หน้า.

หลวงวิจิตรวาทการ เรียบเรียงจากตำนานหรือ
ประวัติของพระพุทธรูปสี่ทิวัก ซึ่งเขียนโดยนักปราชญ์ 3
ท่าน คือ พระโพธิ์ธำมณี ปราชญ์เวียงใหม่ สมเด็จพระเจ้า
บรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ และหลวง

บริษัทบุรีภัณฑ์ หนังสือเล่มนี้กรมศิลปากรพิมพ์แจกในงาน
วันเรีงวันขึ้นปีใหม่พุทธศักราช 2477 หนังสือเล่มนี้กล่าว
ถึงประวัติความเป็นมาของพระพุทธสิหิงค์อย่างละเอียด
ตั้งแต่เริ่มสร้างในประเทศศรีลังกาเมื่อ พ.ศ. 700
รวมทั้งการอัญเชิญเข้ามาสู่ประเทศไทยในสมัยพ่อขุนราม
คำแหงมหาราช การประดิษฐานตามจังหวัดต่าง ๆ และ
อาณาภาพของพระพุทธสิหิงค์

วิจิตรวาทการ, หลวง. ประวัติวัดเชลมาภิตาราม. พระนคร, กรมศิลปากร,
2477. 41 หน้า.

หลวงวิจิตรวาทการ เรียบเรียงขึ้นกรมศิลปากรได้
นำไปพิมพ์แจกในงานทอดกฐินพระราชทานเมื่อวันที่ 18
พฤษภาคม พ.ศ. 2477 หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงประวัติ
ความเป็นมาของวัดเชลมาภิตาราม ตั้งแต่ต้นจนถึง พ.ศ.
2477 นอกจากนี้ยังกล่าวถึงเรื่องการปฏิสังขรณ์ในสมัย
รัชกาลที่ 2 รัชกาลที่ 4 และ รัชกาลที่ 5 แห่งกรุง
รัตนโกสินทร์ เรื่องกฐินของวัด เรื่องการเสด็จพระ-
ราชดำเนินทอดกฐินของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัวในปี พ.ศ. 2397 เรื่องประเพณีการสร้าง
วัด และมีบัญชีทอดกฐินตั้งแต่ พ.ศ. 2417-2477

..... . "ปาฐกถาเรื่องไปเมัสการโพธิบัลลังก์," ดวงประทีป, 4
(มกราคม, 2509), 32-5; 5 (กุมภาพันธ์, 2509), 1-14.

เป็นบันทึกบทความปาฐกถาที่หลวงวิจิตรวาทการ
แสดงแก่พระภิกษุสงฆ์สามเณร และประชาชนทั่วไปใน
พระอุโบสถวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ เมื่อวันที่ 21
ธันวาคม 2479 สารสำคัญของปาฐกถาเรื่องนี้

กล่าวถึงเรื่องการเดินทางไปนมัสการโพรบัสซึ่งอยู่ที่พุทธ-
 คยาในประเทศอินเดีย เรื่องปรากฏพุทธคยา เรื่อง
 ศนพระกรัหมหาโพธิ เรื่องแม่น้ำเนรุชราในสมัยพุทธกาล
 และเรื่องเมืองปาฏลีบุตร นอกจากนี้ยังสอดแทรกเรื่อง
 การแบ่งชั้นวรรณะทั้ง 4 ของอินเดียไว้ด้วย คือ วรรณ
 กษัตริย์ วรรณพราหมณ์ วรรณแพศย์ และ วรรณศูทร

วิจิตรวาทการ, หลวง. พุทธานุภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร, โรงพิมพ์
 วิริยานุภาพ, 2473. 147 หน้า.

หลวงวิจิตรวาทการ เป็นผู้ประพันธ์ขึ้นพิมพ์ครั้งแรก
 เมื่อ พ.ศ. 2471 เป็นหนังสือเล่มแรกของท่านที่ราช-
 บัณฑิตยสถานสมัยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยา
 คำนวณราชานุภาพ เป็นสภานายก คัดเลือกให้เป็นหนังสือ
 ชั้นดีของประเทศไทยที่พิมพ์ขึ้นในปีนั้น ส่งไปให้แก่บัณฑิตย-
 สถานที่กรุงปารีส จึงนับเป็นหนังสือเล่มแรกที่น่าเกียรติ
 คุณมาให้แก่ผู้ประพันธ์มากที่สุด หนังสือเล่มนี้กล่าวถึง
 พุทธสมบัติ พุทธปาฏิหาริย์พุทธนิวัตน์ และพุทธานุภาพของ
 พระพุทธเจ้า สำหรับพุทธสมบัติ พุทธปาฏิหาริย์ และ
 พุทธนิวัตน์นั้น ชี้ให้เห็นคุณสมบัติ และอภินิหาร เฉพาะ
 ประจำองค์พระพุทธรูป ส่วนพุทธานุภาพนั้น กล่าวถึง
 พุทธานุภาพของพระองค์ที่แผ่มาถึงพุทธศาสนิกชน ท้าย-
 เล่มมีคำอธิบายศัพท์ที่เข้าใจยาก

..... . พุทธานุภาพกับจิตตานุภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 9. พระนคร,
 เสริมวิทย์บรรณาการ, 2514. 237 หน้า.

หนังสือเล่มนี้แบ่งเป็น 2 ภาค ภาคแรก คือ พุทธานุภาพ
 มีเนื้อความเช่นเดียวกับเล่มที่โลกดามาแล้ว ส่วนภาคที่สอง

คือ จิตตานุภาพ พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2472 กล่าวถึงวิธีการฝึกฝนอำนาจแห่งดวงจิตให้กล้าแข็งและพร้อมที่จะไม่บังคับตนเอง บังคับผู้อื่น และบังคับเคราะห์กรรมทั้งหลาย การฝึกฝนดังกล่าวได้แก่การรู้จักจัดแนวความคิดให้เป็นระเบียบ การฝึกใจให้กล้าแข็ง การบำรุ้งร่างกายให้แข็งแรง การฝึกใจให้เป็นสมาธิ การบังคับให้หลับและตื่น การเปลี่ยนนิสัย และความเคยชินของตนในสิ่งเลวร้ายให้กลายเป็นดี อำนาจของสายตา อำนาจของเสียง ความสง่าของท่าทาง และวิธีชักจูงใจคน เป็นต้น หลวงวิจิตรวาทการ เขียนตามหลักความคิดของ ปอล ชาโกต์ ศาสตราจารย์จิตวิทยาชาวฝรั่งเศสคนหนึ่ง ซึ่งแต่งหนังสือเกี่ยวกับอำนาจของดวงจิตไว้มาก และหนังสือของท่านได้แพร่หลายอยู่ตามร้านหนังสือของประเทศต่าง ๆ ในภาคพื้นยุโรปทั่วไป.

วิจิตรวาทการ, หลวง. "พระราชนิพนธ์ว่าด้วยนิทานชาดก," ดวงประทีป, 7 (เมษายน, 2509), 1-8; 8 (พฤษภาคม, 2509), 1-5.

เรื่องนั้นกล่าวถึงบุคคลผู้ใฝ่ใจศึกษาคัมภีร์ในพุทธศาสนา 3 จำพวก คือ พวกที่หนึ่งที่ชอบฟังนิทาน ก็ได้ใจแค่นั้นนั้น เพียงฟังเพลินเพลิน พวกที่สอง เป็นพวกแสวงหาธรรม การแสวงหาธรรมในขนาดนั้นเปรียบได้กับการรอนทรายหาทอง ซึ่งจะไต่ไม่คุ้มกับความยากลำบาก พวกที่สาม มีความคิดรุนแรงกว่าสองพวกแรก คือมักจะได้ว่าชาดกนั้นเป็นนิทานที่แต่งขึ้นไม่มีความจริงเป็นหลักฐาน เช่น จัตวเครัจฉานพุกโก เป็นต้น หลวงวิจิตรวาทการ จึงแนะนำว่าในการอ่านหนังสือชาดกหรือนิทานโบราณ ซึ่งแต่งกันมาตั้งแต่ 2500 ปี ขึ้นไปถึง 3000 ปีนั้น ควรพิจารณาใน

วงกว้าง โดยให้คำนึงถึงระยะเวลาและจำนวนโหวต
ที่นักปราชญ์หรือกรองไว้ในหนังสืออื่น ๆ เป็นสำคัญ
พร้อมทั้งยกตัวอย่างหนังสือที่แต่งขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3
ซึ่งล่วงมาแล้ว 60 ปี เมื่อนำมาอ่านเทียบกับหนังสือใน
ปัจจุบัน ก็คงจะตกใจหลายแห่งว่า ความคิดและจำนวน
โหวตผิดแผกกัน ถ้าขยับขึ้นไปอีก 60 ปี เป็น 120 ปี
ในราวสมัยรัชกาลที่ 1 ถ้าอ่านร่างกฎหมายในสมัยนั้น
คงจะพบแปลกขึ้นไปจากหนังสือที่แต่งขึ้นในแผ่นดินรัชกาล
ที่ 3 และถ้าขยับขึ้นไปอีก 30 ปี เป็น 150 ปี อ่านตำรา
จารึกวัดป่าโมกข์ ก็คงจะเห็นว่าอะไรแปลกยิ่งขึ้นไปอีก
จึงเชื่อว่าขอสังเกตุถึงกลาวมานี้จะช่วยให้อ่านหนังสือ
ยากได้เข้าใจดียิ่งขึ้น

วิจารณ์วาทการ, หลวง. เพื่อเกียรติคุณของสำนักวัดมหาธาตุ. พระนคร,
สมาคมศิษย์มหาธาตุ, 2482. 24 หน้า. ภาพประกอบ.

เป็นชีวประวัติสมบุรณ์ของสมเด็จพระวันรัต (เฮง
เขมจารี) ซึ่งหลวงวิจารณ์วาทการสมัครดำรงตำแหน่งนายก
สมาคมศิษย์มหาธาตุเรียบเรียงขึ้น จากประวัติราชการ
และหนังสือเรื่องทั้งพระราชกฤษฎีกาและใ้ใหญ่กรุงรัตนโกสินทร์
ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมมตอมรพันธุ์ และสมเด็จพระ
เจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชนาภาพ ผนวก
กับความรู้อของท่านเอง หนังสือเล่มนี้พิมพ์แจกแก่ผู้มาร่วม
ประชุมในวันสถาปนาสมณญาณันดรพระพิมลธรรมเป็นสมเด็จพระ
พระวันรัต เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2482 หนังสือ
เพื่อเกียรติคุณของสำนักวัดมหาธาตุนี้ เหมาะสำหรับคน
ทั่วไปอ่านเพื่อฝึกฝนความก้าวหน้าในชีวิต ท้ายเล่มมีแบบ
หอานาฬิกา ซึ่งนายกสมาคมศิษย์มหาธาตุเสนอมาเพื่อ

กติกเลือกสร้างไว้เป็นที่ระลึกแด่สมเด็จพระวันรัต

วิจิตรวาทการ, หลวง. วรรณคดีชาดกฉบับหลวงวิจิตรวาทการ. พิมพ์ครั้งที่

ที่ 2. พระนคร, คลังวิทยา, 2499. 452 หน้า.

หลวงวิจิตรวาทการประพันธ์ขึ้น พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2493 เป็นนิทานเรื่องสั้น ๆ ในวรรณคดีทาง พุทธศาสนา หนังสือเล่มนี้เหมาะสำหรับบุคคลทั่วไปทั้ง เด็กและผู้ใหญ่ ผู้ประพันธ์ใช้ภาษาง่าย ๆ และสอดใส่ หลักวิชาลงไปในเรื่อง คำบาลีที่นำมาบ้างและแบบ ประเพณีโบราณยังคงไว้เพื่อประโยชน์แก่การศึกษาเรื่อง โบราณ ที่สำคัญที่สุดในหนังสือเล่มนี้ คือ คำพูดโต้ตอบใน ชาดกเกือบทุกเรื่อง ผู้ประพันธ์พยายามร้อยกรองให้ ไพเราะและเก็บรวบรวมไว้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อจะให้เป็นที่ลึกลับสนใจแก่ผู้อ่าน หนังสือเล่มนี้แบ่ง แบ่งเป็น 10 เรื่องคือ เรื่องที่ 1 เติมยชาดก เรื่องที่ 2 มหาชนก เรื่องที่ 3 สุวรรณสามชาดก เรื่องที่ 4 เนิมยราชชาดก เรื่องที่ 5 มโหสถชาดก ในชาดกเรื่อง นี้มีเรื่องสั้น ๆ ถึง 30 เรื่อง เช่น เรื่องแย่งบุตร เรื่องโจก เรื่องขึ้นเนื้อ เรื่องค้ายกกลม และเรื่องกิง กากาโคทองเป็นต้น เรื่องมโหสถชาดกนี้เป็นเรื่องที่นิยม ชมชอบกันมากเพราะทุกเรื่องอ่านสนุก นอกจากจะอ่าน สนุกแล้วยังสอดแทรกความเฉลียวฉลาดของคนในสมัย โบราณไว้อีกด้วย เรื่องที่ 6 ภูริทัตชาดก เรื่องที่ 7 จันทกุมารชาดก เรื่องที่ 8 มรหมนารถชาดก เรื่องที่ 9 วิชฌชาดก และ เรื่องที่ 10 เวสสันดรชาดก หนังสือ เล่มนี้นอกจากจะให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินและคติ สอนใจแล้ว ยังให้ความรู้ทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์

ของประเทศอินเดียในสมัยโบราณ และความรู้ทั่วไปอีก
 ควบ เชนการวัตรระยะทางควบเสี่ยงวัรอง เป็นคน

วิจิตรวาทการ, หลวง. "วันมาฆบูชา," ดวงประทีป, 20 (กุมภาพันธ์,
 2474), 7-9.

บทความเรื่องดังกล่าวถึงเรื่องการเผยแผ่พุทธศาสนา
 ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เช่น เรื่องเอตทัคคะ
 อุปสัมปทา เรื่องพระอรหันต์จำนวน 1250 องค์มา
 เฝ้าพระพุทธเจ้า เรื่องการปลงสังขารของพระพุทธเจ้า
 และเรื่องการกระทำพิธีมาฆบูชาในประเทศไทย บทความ
 เรื่องนี้ชี้ให้เห็นความน่าประหลาดที่พระอรหันต์ 1250 องค์
 ซึ่งล้วนได้รับเอตทัคคะอุปสัมปทาทั้งสิ้นมาประชุมพร้อมเพรียง
 กันโดยมิได้นัดหมาย จึงเรียกการประชุมครั้งนี้ว่า จาตุรง-
 กสันนิบาต หมายความว่าประชุมประกอบด้วยองค์ 4 คือ
 (1) เป็นวันเพ็ญพระจันทร์เต็มดวง (2) พระสงฆ์ทั้ง
 1250 องค์ มาประชุมกันโดยมิได้นัดหมาย (3) พระสงฆ์
 ที่มาประชุมกันล้วนแต่ได้เอตทัคคะอุปสัมปทา และ (4)
 พระสงฆ์ล้วนเป็นพระอรหันต์ พระพุทธเจ้าทรงเห็นความ
 พร้อมเพรียงเป็นอันดีอย่างน่าประหลาดเช่นนี้ จึงทรง
 ประทานพระธรรมเทศนาซึ่งได้ชื่อว่า โอวาทปาฏิโมกข์

ศาสนาสาธุ : เปรียบเทียบศาสนาลัทธิและปรัชญาต่าง ๆ
 ทั่วโลก. พิมพ์ครั้งที่ 3. พระนคร, โรงพิมพ์ลูก ส. ธรรมภักดิ์,
 2498. 5 เล่ม. ภาพประกอบ.

หลวงวิจิตรวาทการประพันธ์ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2494
 เป็นหนังสือชุด 5 เล่มจบ ภายในเล่มมีภาพประกอบถึง

546 ภาพ ผู้เขียนได้นำเรื่องราวของศาสนา ลัทธิ และปรัชญา อันเกี่ยวกับธรรมจรรยาซึ่งมีมาแล้วในอดีต มาประมวลไว้เป็นตำราชุดใหญ่ชุดหนึ่ง หนังสือชุดนี้ไม่เพียงแต่จะกล่าวถึงเฉพาะประวัติ ศาสนา ลัทธิ และปรัชญาเท่านั้น ยังได้บรรยายหลักการคำสอนและทางปฏิบัติ โดยเรียบเรียงจากรีวิวของศาสนาที่เกิดขึ้นตามลำดับความเก่าใหม่ เช่น เริ่มด้วยศาสนาของมนุษย์ ดึกดำบรรพ์ก่อนประวัติศาสตร์ ต่อด้วยลัทธิศาสนาของมนุษย์ในสมัยประวัติศาสตร์ ซึ่งเริ่มตั้งแต่อียิปต์ บาบิโลน อิมรุ อินเดียน เปอร์เซีย และจีน แล้วจึงมาถึงศาสนาใหญ่ ๆ ตามลำดับอายุ คือ พุทธศาสนา คริสต์ศาสนา และศาสนาอิสลาม หนังสือชุดนี้เล่มที่ 1 ว่าด้วยยุคดึกดำบรรพ์ กล่าวถึงความหมายของศาสนา คุณค่าและลัทธิศาสนาปรัชญาต่าง ๆ เล่มที่ 2 ว่าด้วยพระพุทธเจ้า โดยกล่าวถึงชาติภูมิ การตรัสรู้และการประกาศศาสนา เล่มที่ 3 ว่าด้วยพระธรรมเจ้า โดยกล่าวถึงพระไตรปิฎก และธรรมหมวดต่าง ๆ เล่มที่ 4 ว่าด้วยพระสังฆเจ้า และนิกายของศาสนา เล่มที่ 5 ว่าด้วยศาสนาทั่วไป ได้แก่ปรัชญาของกรีกและโรมัน โบราณ ลัทธิศาสนาฮินดู คริสต์ศาสนา และศาสนาอิสลาม หนังสือชุดนี้เขียนในทำนองเปรียบเทียบ หนังสือเล่มที่ 3 มีลักษณะพิเศษ คือ มีพจนานุกรมขอธรรม พจนานุกรมบาลี-อังกฤษ และพจนานุกรมอังกฤษ-บาลี ทั้งชุดมีส่วนโยง (Cross Reference) หนังสือชุดนี้เหมาะสำหรับผู้ที่ศึกษาวิชาทางด้านศาสนาเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังมีประโยชน์สำหรับนักอักษรศาสตร์ นักวรรณคดี และนักศิลปะอีกด้วย และจัดเป็นหนังสือตำราทางด้าน

ศาสนาภาษาไทยที่ชุดหนึ่ง สมควรที่จะเป็นหนังสือ
อ้างอิงในการศึกษาค้นคว้าวิชาการทางศาสนาศาสตร์

วิจิตรวาทการ, หลวง. และ เสฐียร พันธรังษี. ประเพณีทำบุญ.
พระนคร, กรมศิลปากร, 2506. 52 หน้า.

หลวงวิจิตรวาทการประพันธ์ร่วมกับเสฐียร พันธรังษี
กรมศิลปากรได้รวบรวมพิมพ์ไว้ในหนังสือประเพณีเกี่ยวกับ
ชีวิต หนังสือเรื่องประเพณีทำบุญ ได้รับความนิยมจากประ-
ชาชนอย่างมาก จึงมีผู้มาขออนุญาตกรมศิลปากรพิมพ์แจก
เนื่องในงานบำเพ็ญกุศลต่าง ๆ ถึง 63 ครั้ง สำคัญ
ภายในเล่มกล่าวถึงการแบ่งวิธีทำบุญออกเป็น 2 อย่างคือ
1 การทำบุญโดยปกติ 3 ทาง ได้แก่ (1) การให้ทาน
เช่น การถวายอาหาร การถวายเครื่องนุ่งห่ม การถวาย
เสนาสนะและการถวายยา (2) การรักษาศีล คือ ศีล 5
ศีล 8 ศีล 10 และ ศีล 227 และ (3) การภาวนา
เช่น การบูชาระลึกถึงคุณพระพุทธรูปเจ้า การสวดมนต์ และ
การฟังธรรม และ 2 การทำบุญเกี่ยวกับจารีตประเพณี
ตัวอย่างเช่น การทำศพ การทำบุญบาน การทำบุญอายุ
การทำบุญเจ็ดวัน และร้อยวัน เป็นต้น หนังสือเล่มนี้จึง
เหมาะสำหรับพุทธศาสนิกชนทั่วไป เพราะสามารถใช้เป็น
คู่มือประกอบพิธีกรรมทางพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี ท้าย-
เล่มมีคาถาบูชาพระประจำวันทั้ง 7

หมวด 300

วิจิตรวาทการ, หลวง. "การคลังยามสงคราม," วารสารกรมบัญชีกลาง, 1 (มกราคม, 2505), 9-27.

เป็นบทความที่บันทึกจากคำบรรยายของหลวงวิจิตรวาทการ ที่บรรยายให้แก่ศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรที่วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร เมื่อวันที่ 22 กันยายน 2504 สารสำคัญกล่าวถึงเรื่องการใช้เงินในยามสงคราม เรื่องการคลังนั้นปกติเป็นหน้าที่โดยตรงของกระทรวงการคลัง สำนักงานประมาณ และธนาคารแห่งประเทศไทย เท่านั้น แต่ถาเกิดสงครามขึ้นจริง ๆ แล้วหน้าที่ดังกล่าวก็ต้องขยายออกไปถึงกระทรวงและทบวงกรมอื่น ๆ ทำหน้าที่เกี่ยวกับการผลิตและจำหน่ายควย เช่น กระทรวงเกษตร กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ และ กระทรวงมหาดไทย เป็นต้น นอกจากนี้ยังกล่าวถึงเรื่องรายได้ของชาติ รายได้ของรัฐ และกล่าวถึงวิธีหาเงินเพื่อทำสงคราม 5 ประการ คือ 1 การออกธนบัตรเพิ่มขึ้น 2 การเพิ่มภาษีอากร 3 การกู้เงิน 4 การรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ และ 5 การรอกจ่าย มีสถิติการใช้เงินของประเทศต่าง ๆ ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ประกอบคำบรรยายควย

วิจิตรวาทการ, พลวง. "การที่รัฐกู้เงิน," วารสารกรมบัญชีกลาง, 1
(มกราคม, 2504), 23-50.

เป็นบันทึกที่หลวงวิจิตรวาทการ ทำขึ้นสำหรับให้ลูก
ใช้ศึกษาเพื่อเป็นพื้นความรู้ในสาขาหนึ่งของวิทยาการคลัง
ก่อนที่จะเริ่มเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย บันทึกเรื่องนี้เรียบ
เรียงขึ้นจากตำราภาษาฝรั่งเศสในสมัยที่ดำรงตำแหน่ง
อธิการราชทูตประจำประเทศสวีเดน เซอร์แลนค์ หลัทธิวิชาและ
ความคิดเห็นที่นำมาประมวลไว้ในเรื่องนี้ เป็นหลักวิชาและ
ความคิดเห็นของกลุ่มประเทศในทวีปยุโรปเท่านั้น เนื้อเรื่อง
กล่าวถึงงบประมาณและเงินกู้ ใดแบ่งกล่าวเป็น 6 ชั้น คือ
ชั้นที่ 1 ว่าด้วยกำเนิดหลักเกณฑ์ของการที่รัฐกู้เงิน ชั้นที่ 2
ว่าด้วยประเภทต่าง ๆ ของหนี้ ชั้นที่ 3 ว่าด้วยการกู้ที่แปลง
รูป ชั้นที่ 4 ว่าด้วยการออกใบกู้ ชั้นที่ 5 ว่าด้วยระบอบ
กฎหมายเกี่ยวกับใบกู้ และชั้นที่ 6 ว่าด้วยการค้ำประกันแห่ง
หนี้ของรัฐ บันทึกเรื่องการที่รัฐกู้เงินที่กล่าวมานี้เป็นเพียง
ความรู้เบื้องต้นเท่านั้น บทความเรื่องนี้มีประโยชน์มากใน
การศึกษาหาความรู้ในเรื่องการเงิน การคลัง และ
เศรษฐกิจ

การปกครองสมัยโบราณ. ม.ป.ท., ม.ป.ป. 56 หน้า.

หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงลักษณะการปกครองแบบต่าง ๆ
ของประเทศและชนชาติในสมัยโบราณ เช่น การปกครอง
แบบราชาธิปไตย การปกครองแบบพหุหมู่ และการปกครอง
แบบประชาธิปไตย เป็นต้น การปกครองดังกล่าวเริ่มตั้งแต่
สมัย 4000 ปีก่อนพุทธกาลจนกระทั่งถึงราวปีพุทธศักราช
140 มีประเทศและชนชาติต่าง ๆ ที่อยู่ในระหว่างระยะ

เวลาดังกล่าวหลายประเทศ คือ 1 ประเทศอียิปต์ในสมัย 4000 ปีก่อนพุทธศักราช 2 ประเทศบาบิโลน คาลเดีย อัสซีเรีย เริ่มเมื่อ 2500 ปีก่อนพุทธศักราช 3 ซาซีอับรู เริ่มเมื่อ 3000 ปีถึง 44 ปีก่อนพุทธศักราช และ 4 ประเทศกรีก ซึ่งมีรัฐอิสระที่สำคัญ 2 รัฐคือ สปาร์ตากับเอเธนส์ เริ่มเมื่อระหว่าง 400 กับ 280 ปีก่อนพุทธศักราช ถึงราว พ.ศ. 140 แบบแผนการปกครองสมัยโบราณที่กล่าวไว้ในหนังสือเล่มนี้นั้น ผู้ประพันธ์ได้คัดเลือกเฉพาะข้อที่รับรองกันในหมวกนักเรียนประวัติศาสตร์หรือนักรัฐศาสตร์เท่านั้น หนังสือเล่มนี้ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและเคยพิมพ์แจกในงานศพนายอิน วัฒนปลุกดา (บิดา) ของผู้ประพันธ์ ณ วัดสระเกษ เมื่อปี พ.ศ. 2475

วิจิตรวาทการ, หลวง. การเมืองการปกครองของกรุงสยาม. พระนคร, โรงพิมพ์ไทยใหม่, 2475, 256 หน้า.

เป็นหนังสือที่บรรยายถึงเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศไทยที่ละเอียดหนึ่ง แต่ไปไว้เป็นหนังสือหลักวิชาการ เมือง หลวงวิจิตรวาทการ ประพันธ์ขึ้นก่อนมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรก โดยมีวัตถุประสงค์ใหญ่ที่จะเตรียมตัวเป็นรัฐมนตรีใค้อานก่อน หนังสือเล่มนี้พิมพ์ที่สวดยาแควพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และอุทิศแด่คณะราษฎร เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2475 สารสำคัญกล่าวถึงประวัติการปกครองระบอบราชาธิปไตยของประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยจนกระทั่งถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ และเหตุการณ์หลังเปลี่ยนแปลงการปกครองตั้งแต่วันที่ 24 มิถุนายน 2475 เป็นต้นไป โดยผู้ประพันธ์

ชี้ให้เห็นจุดบกพร่องของราชการและสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงการปกครองครั้งนี้ นอกจากนี้ยังกล่าวถึงสิทธิของพลเมืองหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองว่าควรจะเป็นไปในรูปใด เนื้อหาแบ่งออกเป็น 7 บท คือ บทที่ 1 ว่าด้วยการปกครองสมัยเก่าและสมัยกลาง เช่น การปกครองสมัยพอลูนรามคำแหง และการปกครองสมัยอุทอง บทที่ 2 ว่าด้วยสภาพการแผ่นดินของไทย เช่น เรื่องเทศบาลโดยย่อ และเรื่องรัฐมนตรีในสมัยรัชกาลที่ 5 บทที่ 3 ว่าด้วยมูลเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน เช่น การปิดบังความลับในราชการ และความไม่เอาใจใส่ต่อหนังสือพิมพ์ บทที่ 4 ว่าด้วยการกระทำของคณะราษฎร เช่น การริเริ่มก่อการ และการประชุมเสนอบุคครั้งแรก บทที่ 5 ว่าด้วยฐานะของคณะราษฎร เช่น สิทธิของพลเมืองตามระเบียบเก่า และพลเมืองได้สิทธิใหม่อย่างไรบ้าง บทที่ 6 ว่าด้วยฐานะของพระราชมารวงศ์ กล่าวถึงฐานะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ บทที่ 7 ว่าด้วยการเมืองของสยามในอนาคต ท้ายเล่มมีภาคผนวกที่สำคัญ คือ 1 ประกาศคณะราษฎร 2 สำเนาจดหมายกราบบังคมทูล 3 พระราชหัตถ์ถัดเลขาตอบ 4 รายงานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และ 5 รายงานสมาชิกกรรมการราษฎร

วิจิตรวาทการ, หลวง. คำบรรยายเรื่องการประหยัด. พระนคร, โรงพิมพ์ไทยเชมม, 2505. 36 หน้า.

เรื่อง "การประหยัด" นี้ หลวงวิจิตรวาทการ ได้บรรยายในที่ประชุมนายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล และ

ผู้ตรวจการเทศบาล เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2502 ศาสนา
 สำคัญกล่าวถึงศิลปะแห่งการประหยัดในทุกกรณีที่เกี่ยวข้อง
 การดำรงชีวิต และหน้าที่การงาน โดยสรุปประเด็นสำคัญ
 ไว้ 3 ประการคือ 1 การประหยัดในการจัดงาน คือต้อง
 รู้จักการวางระเบียบงาน การจัดกำลังคน และการแบ่ง
 หน้าที่ เป็นต้น 2 การประหยัดเวลา คือป้องกันมิให้เวลา
 เสียเปล่าโดย มีการกะแผนงานล่วงหน้า และ 3 การ
 ประหยัดพลังงาน คือให้รู้จักควบคุมอิริยาบถเพื่อให้เกิด
 สมานใจ โดยอาศัยหลักจิตวิทยาและหลักทางพุทธศาสนา
 เขาช่วย เช่น ให้สำรวมกาย ไม่หลุกหลิก เคลื่อนไหว
 ทุกส่วนของร่างกายด้วยความหนักแน่น และนอนพักผ่อน
 ให้เพียงพอ เป็นต้น การบรรยายครั้งนี้ผู้บรรยายได้ยก-
 ตัวอย่างเรื่องการประหยัดของชาวต่างประเทศหลาย
 เรื่องประกอบคำบรรยายด้วย เช่น เรื่องการเก็บองุ่น
 ของชาวฝรั่งเศส เรื่องการรับประทานของชาวญี่ปุ่นและ
 ชาวฝรั่งเศส เรื่องการสอนวิชาปรุงอาหารของชาว
 เยอรมัน และเรื่องอิริยาบถแบบต่าง ๆ ในเวลาพูดของ
 ชาวยุโรปหลายชาติด้วยกัน เช่น อังกฤษ เยอรมัน และ
 กลุ่มประเทศแอฟริกาในเอเชีย เป็นต้น

วิจิตรวาทการ, หลวง. "คำสั่งกรมศิลปากรที่ 27/2479 เรื่องให้พระเจ้าน
 อนุรักษ์ไปปฏิบัติงานในต่างประเทศ," ศิลปากร, 1 (มิถุนายน,
 2480), 148-52.

เป็นคำสั่งของหลวงวิจิตรวาทการในสมัยที่ดำรง
 ตำแหน่งเป็นอธิบดีกรมศิลปากร สั่งให้พระเจ้านอนุรักษ์
 ไปปฏิบัติงานในต่างประเทศเป็นเวลา 8 เดือน สั่ง ณ

วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2479 และให้ออกเดินทางในวันที่ 15 มีนาคมเดียวกัน ประเทศที่จะไปได้แก่ อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมนี ออสเตรีย และ อิตาลี สารสำคัญของคำสั่งฉบับนี้กล่าวถึงการดำเนินงานทางดนตรี และเน้นให้สิ่งที่ต่อไปนี้เป็น 1 ระเบียบการและหลักสูตรการสอนวิชาดนตรีตั้งแต่นั้นต่ำถึงขั้นสูง 2 วิธีการที่รัฐบาลควบคุมการแสดงละครและดนตรีของเอกชน 3 วิจัยแผนการศึกษาทางดุริยางคศาสตร์ และ 4 วิชาการสังคีต (Concert) หรือดนตรีในกรณีอื่น ๆ

วิจิตรวาทการ, หลวง. นิพนธ์บางเรื่องของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการสมัย

ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมศิลปากร. พระนคร, กรมศิลปากร, 2505. หน้า 106-16, "บทเรียนรัฐธรรมนูญ."

บทความนี้ประพันธ์ขึ้นตั้งแต่สมัยดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมศิลปากร เป็นบทความที่หลวงวิจิตรวาทการต้องการเผยแพร่ความรู้เรื่องรัฐธรรมนูญแก่ประชาชนชาวไทยทั่วไป สารสำคัญกล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของรัฐธรรมนูญ ความหมาย ประโยชน์ ตลอดจนประวัติความเป็นมาของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศไทย โดยแยกกล่าวเป็นเรื่อง ๆ ไป คือ 1 เรื่องรัฐธรรมนูญคืออะไร 2 เรื่องรัฐธรรมนูญมีประโยชน์อย่างไร 3 เรื่องประวัติรัฐธรรมนูญในประเทศไทย 4 เรื่องพระมหากษัตริย์ 5 เรื่องสิทธิและหน้าที่ของชนชาวไทย 6 เรื่องสภาผู้แทนราษฎร 7 เรื่องคณะรัฐมนตรี 8 เรื่องศาล 9 เรื่องบทสุดท้าย และ 10 เรื่องการใช้รัฐธรรมนูญและบทเฉพาะกาล บทความเรื่องนี้ประพันธ์กล่าวไว้โดยย่อพอเข้าใจลักษณะของรัฐธรรมนูญเท่านั้น

วิจิตรวาทการ, หลวง. "ปัญหาการเงินของเยอรมนีในสงครามโลกครั้งที่ ๑", วารสารกรมบัญชีกลาง, 1 (มกราคม, 2503), 9-36; 2 (กุมภาพันธ์, 2503), 45-59.

"ปัญหาการเงินของเยอรมนีในสงครามโลกครั้งที่ ๑" นี้ เป็นบันทึกปาฐกถาของหลวงวิจิตรวาทการ ซึ่งแสดงที่ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2502 และวันที่ 8 กันยายน 2502 สารสำคัญกล่าวถึง ฐานะทางการเงิน การคลัง และเศรษฐกิจ ของเยอรมนี ในยามสงคราม การบรรยายเรื่องนี้เป็นไปในเชิงประวัติศาสตร์ ไม่ใช่ในด้านกลวิธีทางการเงินและการคลัง การบรรยายแบ่งกล่าวเป็น 5 ตอน คือ ตอนที่ 1 ว่าด้วยวิธีที่เยอรมนีสร้างเสริมกำลังทางการเงิน เพื่อเผชิญสงครามโลกครั้งที่ 1 ตอนที่ 2 ว่าด้วยความล้มเหลวทางการเงินของเยอรมนีภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 และวิธีแก้ไขให้กลับฟื้นตัวขึ้นใหม่ ตอนที่ 3 ว่าด้วยวิธีการที่เยอรมนีแก้ปัญหาเรื่องคนไร้งาน และแก้ความระส่ำระสายทางเศรษฐกิจ ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 1 ตอนที่ 4 ว่าด้วยวิธีเตรียมทางการเงินของเยอรมนีเพื่อเผชิญสงครามโลกครั้งที่ 2 และตอนที่ 5 ว่าด้วยปัญหาการเงินของเยอรมนี ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 และวิธีแก้ไขความยากลำบาก บทความเรื่องนี้มีประโยชน์ในการศึกษาหาความรู้ในเรื่อง การเงิน การคลัง เศรษฐกิจ และ ชนบท เป็นอย่างมาก

วิจิตรวาทการ, หลวง. พระราชาศติของสมเด็จพระจอมเกล้าฯ,
ดวงประทีป, 20 (กุมภาพันธ์, 2474), 53-77.

บทความเรื่องนี้หลวงวิจิตรวาทการได้รวบรวมขึ้น
 จากพระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า
 เจ้าอยู่หัว ที่ราชบัณฑิตยสถานพิมพ์ขึ้นในครั้งแรก ๆ โดย
 เก็บมาเฉพาะเรื่องที่เป็นคติแล้วจัดเรียงลำดับให้เข้า
 หมวดหมู่กัน ในบางเรื่องที่เป็นเรื่องยาวก็คัดตอนมาและ
 สอดแทรกความคิดของตนเข้าไปเพื่อความนั้น ๆ เชื่อม
 ตอกันได้นิท พระราชาศติที่รวบรวมมาแบ่งได้ 5 ประการ
 คือ 1 ว่าด้วยในฐานที่พระองค์เป็นพระเจ้าแผ่นดิน 2
 ความเอาพระทัยใส่ 3 การติดต่อกับเขมร 4 การติดต่อกับ
 ฝรั่งเศส และ 5 คติเบ็ดเตล็ด คติเบ็ดเตล็ดนี้มีกล่าวไว้ 5
 เรื่องได้แก่ เรื่องลักษณะของการไหว้ เรื่องการถือน้ำ
 นอกพระราชาอาณาเขต เรื่องวิธีปักปันเขตแดน เรื่อง
 พระราชวิจารณ์เรื่องการป่วยไข้ และเรื่องพระราชดำริ
 เรื่องการป่วยไข้กับผู้หญิงในวัง

..... ลัทธินิยมชาติ. พระนคร, โรงพิมพ์ไทยพัฒนาการพิมพ์, 2512.
 28 หน้า.

หนังสือลัทธินิยมชาตินี้ หลวงวิจิตรวาทการ ประพันธ์ขึ้น
 ในสมัยที่ประเทศไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงการปกครองจาก
 ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย
 สำคัญกล่าวถึงเรื่องการปลุกใจให้ประชาชนรักชาติ
 โดยวางหลักสำคัญไว้ 4 ประการ คือ 1 ให้อิทธิพลชาติ
 เป็นสำคัญที่สุด 2 ให้อำนาจในพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนา
 ประจำชาติ 3 ทองเคารพบุรชาวัชรรมณูญและพระมหา-
 กษัตริย์ และ 4 ทองไม่เป็นคอมมิวนิสต์ หนังสือเล่มนี้

แบ่งเป็น 2 ภาค คือ ภาคที่ 1 ว่าด้วยการอบรม กล่าวถึง การอบรมประชาชนให้มีลักษณะสำคัญ 8 ประการ คือ 1 ให้เป็นคนซื่อตรง 2 ให้เป็นคนขยันขันแข็ง 3 ให้เป็นคนกล้าหาญ 4 ให้มีจิตเมตตากรุณา 5 ให้เป็นคนสุภาพ 6 ให้รักเกียรติยศ 7 ให้รักหน้าที่ และ 8 ให้รู้จักข่มใจตนเอง ภาคที่ 2 ว่าด้วยการกระทำ ภาคนี้กล่าวไว้ 2 ประการคือ ถ้าเป็นไปได้ควรจัดตั้งสมาคมขึ้น และถ้าไม่สามารถจัดตั้งสมาคมขึ้นได้ก็ให้ยึดถือและเผยแพร่ด้วยตนเองต่อไป

วิจิตรวาทการ, หลวง. "วันขึ้นปีใหม่," ดวงประทีป, 4 (มกราคม, 2501), 3-8.

ในปีพุทธศักราช 2482 คณะรัฐมนตรีมีมติตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง โดยมีหลวงวิจิตรวาทการเป็นประธาน ร่วมกับบุพพวงคุณุชคนอื่น ๆ เช่น พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ พระยาเทวาริราช พร้อมด้วยผู้แทนกระทรวงต่าง ๆ และผู้แทนคณะราษฎรด้วยกันเป็นกรรมการพิจารณาปัญหาว่าควรจะเปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่ของประเทศไทยจากวันที่ 1 เมษายน มาเป็นวันที่ 1 มกราคมหรือไม่ คณะกรรมการได้ร่วมกันค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเสนอความคิดเห็น พร้อมด้วยหลักฐานต่อคณะรัฐมนตรีว่าเห็นสมควรเปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่จากวันที่ 1 เมษายน มาเป็นวันที่ 1 มกราคม คณะรัฐมนตรีจึงได้เห็นชอบด้วย และได้ประกาศเปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่ดังกล่าว โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พุทธศักราช 2483 เป็นต้นไป เรื่อง "วันขึ้นปีใหม่" นี้ จึงเป็นบันทึกของหลวงวิจิตรวาทการ เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวันขึ้น

ปีใหม่ของไทยเราแต่โบราณ จนกระทั่งถึงวันเปลี่ยนแปลง
ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง
ในครั้งนี้นั้น บันทึกเรื่อง "วันขึ้นปีใหม่" นับว่าเป็นงาน
คนควาที่ละเอียดมากเรื่องหนึ่ง

วิจิตรวาทการ, หลวง. วิจิตรวาทการอนุสรณ์ เล่ม 1. พระนคร,
รัชการมภการพิมพ์, 2505. หน้า 253-73, "นโยบายชาตินิยม."

บทความทางการเมืองเรื่องนี้เป็นคำบรรยายที่หลวง
วิจิตรวาทการ บรรยายในที่ประชุมผู้วาราชการจังหวัด
และผู้บังคับการตำรวจภูธรเขต เมื่อวันศุกร์ที่ 18 มีนาคม
2503 สาระสำคัญกล่าวถึงนโยบายชาตินิยมทางการเมือง
และนโยบายชาตินิยมทางเศรษฐกิจ เริ่มตั้งแต่ประวัติ
ความเป็นมา หลักและวิธีการตลอดจนความสำเร็จและ
ความล้มเหลวของลัทธิชาตินิยม โดยยกตัวอย่างหลักวิชา
เรื่องชาตินิยมของอาจารย์ชาวต่างประเทศที่มีชื่อเสียง
3 ท่านมาบรรยายอย่างละเอียดถี่ถ้วน คือ 1 หลักวิชา
ของดอร์ค เฮนรี โบลิงโบรค ชาวอังกฤษ 2 หลักวิชา
ของยอง ยักส์ รูสโซ ชาวเจนีวา และ 3 หลักวิชาของ
โยฮัน ฟอน แกร์เคอว์ ชาวเยอรมัน นโยบายชาตินิยม
ที่กล่าวมานี้เป็นเพียงลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจลัทธิ
หนึ่งของโลก ซึ่งยังมีลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจแบบ
อื่นอีก 2 อย่างคือ ลัทธิเสรีนิยม กับลัทธิสังคมนิยม ลัทธิ
ทั้ง 3 นี้มักจะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนไปตามยุคตามสมัย
ของโลกอยู่เสมอ

วิจิตรวาทการ, หลวง. วิจิตรวาทการอนุสรณ์ เล่ม 1. พระนคร, รัชการมฤคการพิมพ์, 2505. หน้า 209-35, "คำบรรยาย เรื่องผลของลัทธิเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ."

เรื่องนี้เป็นบทความทางกาพย์เมืองที่กล่าวถึงการต่อต้านคอมมิวนิสต์อีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งหลวงวิจิตรวาทการ ได้บรรยายที่โรงเรียนเสนาธิการผสม เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2502 สาระสำคัญกล่าวถึงเบื้องหลังของลัทธิคอมมิวนิสต์ ได้แก่การแผ่อำนาจของรัฐเซีย นโยบายของรัฐเซียในปัจจุบัน งานจารกรรมและส่งเสริมงานใต้ดินของคอมมิวนิสต์ในต่างประเทศซึ่งรัฐเซียถือเป็นนโยบายใหญ่ที่สุดของประเทศ และลัทธินิยมอย่างอื่นที่ขัดแย้งกันในระหว่างประเทศในปัจจุบัน ได้แก่ลัทธิชาตินิยมและลัทธิเสรีประชาธิปไตย การบรรยายครั้งนี้ผู้บรรยายได้สรุปความอย่างสั้นที่สุดว่า วิธีการที่ดีที่สุดสำหรับจะต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ของฝ่ายเสรีประชาธิปไตยนั้นคือ การช่วยเหลือสนับสนุนลัทธิชาตินิยม เพราะในทางประวัติศาสตร์หรือในระบบเศรษฐกิจก็ดี ลัทธิชาตินิยมกับลัทธิคอมมิวนิสต์นั้นเป็นศัตรูกันจริง ๆ เสมอ ดังนั้นฝ่ายเสรีประชาธิปไตยควรจะโอบอุ้มลัทธิชาตินิยมและส่งเสริมลัทธิชาตินิยมเอาไว้เพื่อให้เป็นคู่แข่งกับลัทธิคอมมิวนิสต์ต่อไป

..... วิจิตรวาทการอนุสรณ์. เล่ม 1. พระนคร, รัชการมฤคการพิมพ์, 2505. หน้า 318-36, "คำบรรยายเรื่องสภาพความมั่นคงแห่งชาติ."

คำบรรยายเรื่องนี้หลวงวิจิตรวาทการ ได้บรรยายให้แก่แก่นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรทั้ง ที่วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2504

สาระสำคัญของการบรรยายแบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ว่าด้วยประวัติความเป็นมาของสภาความมั่นคงแห่งชาติ 6 ชั้น คือ ชั้นที่ 1 กล่าวถึงพระราชบัญญัติประกาศตั้งสภาสงครามขึ้น เมื่อเดือนกันยายน 2487 ชั้นที่ 2 กล่าวถึงการออกกฎหมายยกเลิกสภาสงคราม และออกพระราชบัญญัติตั้งสภาป้องกันราชอาณาจักร ชั้นที่ 3 กล่าวถึงการออกพระราชบัญญัติใหม่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2491 ชั้นที่ 4 กล่าวถึงการออกพระราชบัญญัติสภาป้องกันราชอาณาจักรฉบับที่ 3 พ.ศ. 2495 และแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2491 ชั้นที่ 5 กล่าวถึงการออกพระราชบัญญัติใหม่และยกเลิกพระราชบัญญัติเก่าทั้งหมดในเดือนสิงหาคม 2499 ชั้นที่ 6 กล่าวถึงการแก้ไขพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2499 ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2500 และชั้นที่ 7 กล่าวถึงการออกพระราชบัญญัติเปลี่ยนชื่อจาก "สภาป้องกันราชอาณาจักร" เป็น "สภาความมั่นคงแห่งชาติ" ในปัจจุบัน กล่าวถึงหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบภายใน การประสานงานระหว่างราชการ ทหาร ตำรวจ ข้าราชการพลเรือนและประชาชน นอกจากนี้ยังประสานงานกับองค์การอื่น ๆ ของรัฐด้วย เช่น การรถไฟ การไฟฟ้า การท่าเรือ การพลังงาน และ ธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นต้น และตอนที่ 3 ว่าด้วยงานที่ทำในสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ 4 กอง คือ 1 กองการเมืองภายใน 2 กองการเมืองภายนอก 3 กองนโยบายเศรษฐกิจ และ 4 กองนโยบายทหาร งานของสภาความมั่นคงแห่งชาตินี้ต้องร่วมมือกับงานของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรจึงจะเกิดผลในทางสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยให้แก่ประเทศชาติ

วิจิตรวาทการ, หลวง. วิจิตรวาทการอนุสรณ์ เล่ม 1. พระนคร, รัช-
 การมภการพิมพ์, 2505. หน้า 33-180, "คำสอนเรื่องประ-
 วัติเศรษฐกิจของ" ตย."

เป็นหนังสือประเภทวิชาการทางเศรษฐศาสตร์ที่หลวง
 วิจิตรวาทการประพันธ์ขึ้นสอนนักศึกษาที่มหาวิทยาลัยธรรม-
 ศาสตร์ สำคัญกล่าวถึงประวัติเศรษฐกิจของประเท-
 สไทยอย่างละเอียด เริ่มตั้งแต่ประวัติความเป็นมาของวิชา
 เศรษฐศาสตร์ในประเทศไทย การบัญญัติคำศัพท์
 "เศรษฐศาสตร์" และการนำวิชานี้เข้ามาสอนแก่นัก-
 ศึกษาในมหาวิทยาลัย เช่นเดียวกับวิชาอื่น ๆ ที่สอนกัน
 มาแล้ว เช่น วิชากฎหมาย แพทย์ศาสตร์ อักษรศาสตร์
 และ วิทยาศาสตร์ เป็นต้น หนังสือเล่มนี้แบ่งเนื้อหาออก
 เป็น 5 บท คือ บทที่ 1 ว่าด้วยเรื่องที่ดิน เรื่องนี้จะต้อง
 กล่าวควบคู่ไปกับเรื่องศักดินาคอย บทที่ 2 ว่าด้วยแรง-
 งาน กล่าวถึงเรื่องไพร่ และ เรื่องทาส บทที่ 3 ว่า
 ด้วยเงินตรา กล่าวถึงประวัติทั่วไป ระบบเงินตราในสมัย
 รัชกาลที่ 4 ระบบเงินตราในสมัยรัชกาลที่ 5 และการ
 ออกธนบัตร บทที่ 4 ว่าด้วยภาษีอากร กล่าวถึงเอกสาร
 กฎหมายเก่าเกี่ยวกับการภาษีอากร ภาษีอากรในสมัย
 กรุงศรีอยุธยา ระบบภาษีอากรในสมัยรัตนโกสินทร์ อากร
 การพนัน การปรับปรุงภาษีในรัชกาลที่ 5 และการเงินส่วน
 พระองค์ของพระมหากษัตริย์ และบทที่ 5 ว่าด้วยการ
 พาณิชย์ และการคมนาคม เฉพาะบทนี้แบ่งกล่าวเป็น 3
 ตอน ตอนที่ 1 กล่าวถึงเรื่องการค้าส่วนบุคคล ตอนที่ 2
 กล่าวถึงเรื่องการค้าของรัฐ และตอนที่ 3 กล่าวถึงการ
 การคมนาคม หนังสือเล่มนี้จัดเป็นหนังสือตำราเศรษฐ-

ศาสตราจารย์เขียนเล่มหนึ่ง เพราะเป็นงานที่ผู้ประพันธ์
คนควาอย่างละเอียดมาก เช่นเดียวกับหนังสือเรื่อง
งานคนควาเรื่องชนชาติไทย

วิจิตรวาทการ, หลวง. อนาคต. พระนคร, เขมมบรรณกิจ, 2502.
466 หน้า.

อนาคต เป็นหนังสือที่รวบรวมเรื่องนารูที่หลวง
วิจิตรวาทการประพันธ์ขึ้นเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ
เช่น หนังสือพิมพ์นครสาร รวมทั้งรวบรวมปาฐกถาที่เคย
แสดงที่สโมสรสภาโหมและที่กระทรวงกลาโหมไว้ควย
เนื้อเรื่องทั้งหมดเกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคม แบ่งเป็น
5 ตอน คือ ตอนที่ 1 ว่าควยเรื่องชาตินิยม กล่าวถึง
ประวัติของชาตินิยม ลัทธิชาตินิยม คอมมิวนิสต์กับชาติ
นิยม และความสำคัญของชาติ ตอนที่ 2 ว่าควยเรื่อง
หลังฉากประกาศสงครามของประเทศไทย กล่าวถึง
เหตุการณ์ก่อนเกิดสงครามเอเซีย การยอมให้ญี่ปุ่นผ่าน
แดนเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2484 การทำสัญญารวมมือกับ
ญี่ปุ่นเมื่อวันที่ 11-21 ธันวาคม 2484 การประกาศสงคราม
เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2485 อนาคตของชาติ
และปัญหาไทย-จีน ตอนที่ 3 ว่าควย มิ่งขวัญของการคลัง
กล่าวถึงลักษณะเศรษฐกิจ เสถียรภาพแห่งเงินตรา ภาษี
อากรพร้อมควยที่ักเกณฑ์การกำหนดอัตราภาษีอากร กฎ-
ของ Von Justi 6 ข้อ และกฎของ Adam Smith
4 ข้อ ตอนที่ 4 ว่าควยการรวมยุโรป กล่าวถึงการรวม
ทางเศรษฐกิจ การรวมทางการเมือง แผนการ 5 ชั้น
ของ BENELUX และ ตอนที่ 5 ว่าควยมนุสสปัญญัติ

วิจิตรวาทการ, หลวง. การรวมยุโรป. พระนคร, สำนักงานเลขาธิการกองทัพบก, 2499. 48 หน้า.

เป็นปาฐกถาที่ หลวงวิจิตรวาทการ แสดงที่กระทรวงกลาโหม เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2499 สารสำคัญของปาฐกถาเรื่องนี้กล่าวถึงสภาพทางเศรษฐกิจของยุโรปหลังสงครามโลกครั้งที่สอง และการรวมยุโรป 3 ทาง คือ 1 การรวมทางคานทหาร 2 การรวมทางคานเศรษฐกิจ และ 3 การรวมทางคานการเมือง การรวมทางคานทหารนั้นได้ดำเนินการก้าวหน้าไปมากกว่าการรวมทางคานเศรษฐกิจและคานการเมือง กล่าวคือ มีองค์การใหญ่ซึ่งเรียกย่อ ๆ ว่า "นาโต" องค์การนี้มีสมาชิกถึง 14 ประเทศ เป็นสมาชิกที่อยู่ในทวีปอเมริกา 2 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา และแคนาดา และเป็นสมาชิกที่อยู่ในทวีปยุโรป 12 ประเทศคือ เบลเยียม เดนมาร์ก ฝรั่งเศส กรีซ ไอร์แลนด์ อิตาลี ลักเซมเบิร์ก นอร์เวย์ เนเธอร์แลนด์ โปรตุเกส อังกฤษ และตุรกี ส่วนการรวมทางคานเศรษฐกิจนั้นต้องพบกับปัญหาหลายประการ คือ 1 ปัญหาศุลกากร 2 ปัญหาเรื่องเงินตรา 3 ปัญหาเรื่องการค้าภายในรัฐแต่ละรัฐ 4 ปัญหาเรื่องคน และ 5 ปัญหาเรื่องลัทธิเศรษฐกิจ สำหรับการรวมทางคานการเมืองนั้นจะเป็นไปได้ยากมากทั้งนี้เพราะแต่ละประเทศมีระบบการปกครองไม่เหมือนกัน เช่น บางประเทศมีการปกครองแบบเสรีประชาธิปไตย และบางประเทศมีการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ ในการปาฐกถาครั้งนี้ หลวงวิจิตรวาทการ ได้ยกตัวอย่างกลุ่มประเทศ BENELUX ใหญ่ทั้งวินิจฉัยด้วย โดยกล่าววากลุ่มประเทศ

กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างปฏิวัติกับรัฐประหาร และ มนุษย์ปฏิวัติ 3 ทาง สำหรับปาฐกถาเรื่องมนุษยปฏิวัตินั้น หลังจากหลวงวิจิตรวาทการได้แสดงที่สโมสรกลางโหม เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2432 แล้ว ปรากฏว่าได้รับความสนใจจากประชาชนอย่างมาก ถึงกับมีผู้ไปขอพิมพ์เผยแพร่ในปีนั้นถึง 15 ครั้ง

วิจิตรวาทการ, หลวง. อนาคตของชาติไทย. พระนคร, ม.ป.ท., 2432.
132 หน้า.

เป็นหนังสือบันทึกความทางการเมือง เช่นเดียวกับ เรื่อง "ชาตินิยม" และเรื่อง "หลังฉากประกาศสงคราม" หลวงวิจิตรวาทการประพันธ์ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2491 พิมพ์เผยแพร่ครั้งแรกในหนังสือพิมพ์นครสาร สารระสำคัญกล่าวถึง เรื่องปัญหาไทย-จีน เรื่องการปฏิวัติทางเศรษฐกิจ เรื่องอนาคตที่สร้างควยสหกรณ์ เรื่องกาฬกาฬสังคม และเรื่องความสำคัญของชนชั้นกลาง อนาคตของชาติไทย นี้สรุปความโดยย่อได้เพียง 4 ประการ คือ 1 ทั้งจีนและไทยต้องร่วมกันสร้างผลผลิตทางการเกษตร 2 จัดตั้งสหกรณ์เพื่อแก้ปัญหาการครองชีพ 3 จัดตั้งสมาคมอาชีพขึ้น และ 4 พยายามสร้างคนชั้นกลางให้มากที่สุด บทความเรื่องนี้เมื่อครั้งลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์นครสาร มีผู้อ่านอนาคตพิมพ์เป็นเล่มจำหน่าย ส่วนราชการบางแห่งขอค้นฉบับทั้งหมดไปพิมพ์โรเบียวแจกกันในวงราชการ และในบางจังหวัดทางราชการได้ขออนาคตพิมพ์แจกในงานทอดกฐิน นับว่าเป็นบทความที่ได้รับความนิยมจากมหาชนมากเช่นเดียวกับปาฐกถาเรื่อง "มนุษยปฏิวัติ" เมื่อ 10 ปีมาแล้ว

BENELUX นั้นมีเพียง 3 ประเทศ คือ BE หมายถึง เบลเยียม NE หมายถึงเนเธอร์แลนด์ และ LUX หมายถึง ลักเซมเบิร์ก ซึ่งทั้ง 3 ประเทศได้ทำสัญญาร่วมมือกันที่จะรวมกลุ่มให้สำเร็จในเวลาอย่างช้า 8 ปีนับจากวันทำสัญญา แต่ขณะนี้เวลาไคลงเลยมาถึง 11 ปีแล้ว ก็ยังไม่สามารถรวมกันได้สำเร็จ ปาฐกถาเรื่องนี้เหมาะสำหรับทหาร นักการเมือง นักเศรษฐศาสตร์ และ นักศึกษา

วิจิตรวาทการ, หลวง. ปาฐกถาเรื่องการเสียดินแดนไทยให้แก่ฝรั่งเศส.
พระนคร, โรงพิมพ์พระจันทร์, 2483. 48 หน้า.

ปาฐกถาเรื่องนี้ หลวงวิจิตรวาทการ แสดงแก่ครู อาจารย์และนักเรียนกรมยุทธศึกษาทหารบก ณ หอประชุม สโมสรทหาร เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2483 สาระสำคัญ กล่าวถึงประวัติการเสียดินแดนไทยแก่ฝรั่งเศส 5 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 เสียดินแดนเขมรส่วนใหญ่อีก 6 เกาะ คิดเป็นเนื้อที่ 124,000 ตารางกิโลเมตร เมื่อปี พ.ศ. 2410 ครั้งที่ 2 เสียดินแดนสิบสองจุไทย คิดเป็นเนื้อที่ประมาณ 87,000 ตารางกิโลเมตร เมื่อปี พ.ศ. 2431 (ร.ศ. 112) ครั้งที่ 3 เสียดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง คิดเป็นเนื้อที่ประมาณ 143,000 ตารางกิโลเมตร เมื่อปี พ.ศ. 2436 ครั้งที่ 4 เสียดินแดนฝั่งขวาแม่น้ำโขงตรงข้าม หลวงพระบางและตรงข้ามปากเซ คิดเป็นเนื้อที่ประมาณ 62,500 ตารางกิโลเมตร เมื่อปี พ.ศ. 2446 และครั้งสุดท้ายเสียดินแดนพระตะบอง เสียมราฐ และศรีโสภณ คิดเป็นเนื้อที่ประมาณ 51,000 ตารางกิโลเมตร เมื่อปี พ.ศ. 2449 รวม 5 ครั้ง คิดเป็นเนื้อที่ที่เสียไปทั้งหมด

467,500 ตารางกิโลเมตร ปาฐกถาเกี่ยวกับเรื่องการเมืองระหว่างประเทศไทยกับประเทศฝรั่งเศสครั้งนี้ หลวงวิจิตรวาทการ ได้บรรยายเหตุการณ์ที่ประเทศฝรั่งเศสกดขี่ข่มเหงและเอาเปรียบประเทศไทย ทุกแง่มุมอย่างละเอียดถี่ถ้วน โดยยกเอาสัญญาแต่ละฉบับมาตีแผ่อย่างเปิดเผย ทั้งนี้เพื่อจะรุกรเราอารมณ์ผู้ฟังให้เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อฝรั่งเศส ท่านได้สรุปปาฐกถาครั้งนี้ด้วยการปลุกใจให้ทุกคนรักชาติและเตรียมพร้อมที่จะรบเพื่อชิงเอาคืนแดนของเราที่เสียไปกลับคืนมา

วิจิตรวาทการ, หลวง. "เกร็ดพงศาวดารซีซาร์บอเจีย," ดวงประทีป, 22 (มีนาคม, 2474), 1-8.

บทความเรื่องนี้ หลวงวิจิตรวาทการ บรรยายถึงชีวประวัติและหน้าที่การงานของซีซาร์บอเจีย ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งถึงแกกรรม เนื้อหาในเรื่องแสดงให้เห็นถึงบุคลิกลักษณะ และความรู้สึกนึกคิดในแง่ต่าง ๆ ของเขา เช่น ความมักใหญ่ใฝ่สูง ความโหดร้ายทารุณ ความคดโกง ความเคียดชังและเพียงชรรณ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงสภาพเหตุการณ์ในสมัยกลางของยุโรปในเรื่องคริสตศาสนาอำนาจของสันตปาปา และความมักใหญ่ใฝ่สูงของผู้นำในชาติ รวมทั้งให้ความรู้สึกในค่านิยมวิชาอีกด้วย

_____ . "เกร็ดพงศาวดารพระนางคัธรีน," ดวงประทีป, 23 (มีนาคม, 2474), 66-82.

หลวงวิจิตรวาทการ กล่าวถึงชีวประวัติและหน้าที่การงานของพระนางคัธรีนบหาราธินี แห่งประเทศรัสเซีย ตั้งแต่ประสูติจนกระทั่งถึงสวรรคต บรรยายแบบเล่าเรื่อง

เชิงประวัติแสดงให้ผู้อ่านทราบถึงบุคลิกที่เด่น ความรู้สึก
นึกคิด ความสามารถของพระนางในด้านการศึกษา และด้าน
บริหารประเทศ รวมทั้งสอดแทรกเอกลักษณ์ส่วนพระองค์ใน
เรื่องกิจวัตรประจำวันไว้อย่าง

วิจิตรวาทการ, หลวง. "เกร็ดพงศาวดารสี่เรื่อง ; เรื่องคดีแข่งคัมภีร์,
เรื่องย่อครึกของนโปเลียน, เรื่องอำนาจเค็ดซาค, เรื่องความ
อ่อนแอ," ดวงประทีป, 19 (กุมภาพันธ์, 2474), 71-99.

เกร็ดพงศาวดารทั้ง 4 เรื่องนี้ได้เคยพิมพ์มาแล้ว
ครั้งหนึ่งในงานกาชาดปี พ.ศ. 2473 และ 2474 เรื่อง
คดีแข่งคัมภีร์กับเรื่องย่อครึกนโปเลียนนั้น หลวงวิจิตร
วาทการประพันธ์ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2469 ในสมัยที่รับราชการ
เป็นเลขานุการสถานทูตที่กรุงลอนดอน ส่วน 2 เรื่อง
หลังนั้นเพิ่งเขียนเมื่อปลายปี พ.ศ. 2472 เนื้อเรื่องของ
บทความนี้ เป็นเรื่องที่น่ารู้ทั้งสิ้น เพราะกล่าวถึงเรื่องราว
ของบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ของประเทศฝรั่งเศส และ
ประเทศรัสเซียหลายคน เช่น นโปเลียน วิเซอติเออ
แข่งคัมภีร์ พระเจ้าปอลที่ 1 พระเจ้านิโคลาสที่ 2
เป็นต้น หลวงวิจิตรวาทการ ได้บรรยายให้เห็นสภาพ
ชีวิตของบุคคลสำคัญแต่ละคนในแงต่าง ๆ กัน เช่น ความ
เฉลียวฉลาด ความมีไหวพริบเฉียบแหลม ความมีมานะ
อดทน ความอ่อนแอ และความไม่แน่นอนในชีวิต นอกจากนี้
จะทราบเรื่องราวของบุคคลสำคัญ ๆ แล้วยังทราบถึง
ความเป็นไปในราชสำนักของประเทศทั้งสองในขณะนั้น
ด้วย

วิจิตรวาทการ, หลวง. ของดีในอินเดียน. พระนคร, วรรณະวิบูลย์,
2497. 455 หน้า. ภาพประกอบ.

หนังสือเล่มนี้หลวงวิจิตรวาทการประพันธ์ขึ้นในสมัย
ที่ดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำประเทศอินเดียเมื่อ
ปี พ.ศ. 2497 สาระภายในเล่มเป็นบันทึกเหตุการณ์
ท่องเที่ยวเมืองสำคัญ ๆ ในประเทศอินเดีย ในด้านประ-
วัติและสภาพภูมิศาสตร์ทั่วไป ซึ่งได้จากการสังเกตสิ่งที่
ได้พบเห็นด้วยตนเอง จากการสนทนากับบุคคลสำคัญของ
แต่ละเมือง จากตำราเล่มสำคัญ ๆ ของอาจารย์มหาวิทยาลัย
และจากตำราทั่วไป เป็นต้น การประพันธ์แบ่งเป็น
สองลักษณะ คือ ถ้าเป็นเมืองที่สร้างขึ้นใหม่จะพรรณนา
แต่น้อยและใช้วิธีพิมพ์รูปภาพใ้หมาก สำหรับเมืองเก่า
จะบรรยายถึงประวัติอย่างละเอียด ตลอดทั้งเลม
มีภาพสถานที่สำคัญ ๆ ประกอบถึง 63 ภาพ หนังสือเล่ม
นี้แบ่งเนื้อเรื่องออกเป็น 8 บท คือ บทที่ 1 ว่าด้วยการ
เดินทางจากกรุงเทพฯ ถึงเดลี บทที่ 2 ว่าด้วยกรุงเดลี
บทที่ 3 ว่าด้วยอัคร-ทัชมาฮาล บทที่ 4 ว่าด้วยสุคินแดน
หิมพานต์ บทที่ 5 ว่าด้วยทางเสด็จพุทธดำเนิน บทที่ 6
ว่าด้วยตามรอยบาทพระพุทธรองค บทที่ 7 ว่าด้วยเมือง
ใหม่เมืองงามของอินเดีย และบทที่ 8 ซึ่งเป็นบทสุดท้าย
กล่าวถึงอินเดียกับเอกราช ลักษณะเด่น 2 ประการของ
หนังสือเล่มนี้คือ 1 มีเรื่องแนะนำโรงเรียนดี ๆ ที่จัดสอน
ตามระบบอังกฤษและระบบอเมริกันที่คาร์ยลิง ที่ชิมลา และ
ที่มิสสุรี เป็นต้น และ 2 มีเรื่องสถานที่สำคัญทางพุทธประวัติ
อย่างละเอียด หนังสือเล่มนี้นอกจากจะเป็นหนังสือภูมิศาสตร์
และการท่องเที่ยวประเทศอินเดียที่ดีและสมบูรณ์ เล่มหนึ่งแล้ว
ยังเหมาะสำหรับผู้ที่ศึกษาชีวประวัติของพระพุทธเจ้าอีกด้วย

วิจิตรวาทการ, หลวง. ความยุ่งยากในปลายบรมพาทีศ. พระนคร,
ม.ป.ท., 2480. 98 หน้า.

เป็นหนังสือบันทึกปาฐกถาที่ หลวงวิจิตรวาทการ
แสดงที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม
2480 สารสำคัญของปาฐกถาเรื่องดังกล่าวถึงเรื่องการ
สงครามระหว่างจีนกับญี่ปุ่นเมื่อปีพุทธศักราช 2480 ซึ่ง
เป็นการรบที่มีใคประกาศสงคราม เรื่องคำขอ 21 ข้อ
ของญี่ปุ่น เช่น ญี่ปุ่นขอร้องให้จีนรับรองฐานะพิเศษของ
ญี่ปุ่นในแมนจูเรีย มงโกเลียตะวันออก ขอต่ออายุสัญญา
เช่าพอร์ตอาเธอร์อีก 99 ปี ขอสิทธิทำเหมืองแร่และ
สร้างทางรถไฟในเขตนั้นด้วย และขอให้จีนรับสัญญาว่า
จะไม่ยอมให้ต่างชาติเช่าเกาะหรือท่าเรืออีกต่อไป เรื่อง
การปฏิวัติของคอกเตอร์ซุนยัตเซน เรื่องจินตคติจีนเป็น
มิตรกับรัสเซีย นอกจากนี้ยังกล่าวถึงเรื่องการเมืองทั่วไป
ของโลกในคานต่าง ๆ เช่น ปัญหาประชากรลดประ-
เทศในญี่ปุ่น ปัญหาเรื่องวัตถุดิบ และการใช้เงินในการ
เพิ่มกำลังรบในบางประเทศ มีสถิติการใช้เงินในการ
เพิ่มกำลังรบของประเทศต่าง ๆ เช่น อังกฤษ 78 %
สหรัฐอเมริกา 85 % รัสเซีย 200 % และญี่ปุ่น 300 %
และมีสถิติเกี่ยวกับความต้องการวัตถุดิบที่จำเป็นสำหรับ
การอุตสาหกรรมของโลก 25 อย่างในบางประเทศ
เช่น อังกฤษ ญี่ปุ่น เยอรมนี และ อิตาลี

งานคนกว่าเรื่องชนชาติไทย. พระนคร, กรมประมวลข่าว
กลาง, 2504. 644 หน้า.

สมัยรัฐบาล จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายก
รัฐมนตรี ได้มีการจัดตั้งกรมประมวลข่าวกลางขึ้น

กรรมนี้มีหน้าที่ศึกษาความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับเรื่องของ
ชนเชื้อชาติไทยนอกราชอาณาจักรในแง่การเมือง
เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม กรมประมวลชาวกลาง
เห็นว่า หลวงวิจิตรวาทการ ปลัดบัญชาการสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นผู้รักและสนใจเรื่องชนเชื้อชาติไทยมาช้านาน จึงเสนอให้เป็นผู้ดำเนินการในเรื่องนี้ หลวงวิจิตรวาทการ ยินดีรับจัดทำให้ตั้งประสงค์ งานคนควาเรื่องชนชาติไทย นี้ หลวงวิจิตรวาทการ ได้เรียบเรียงขึ้นจากเอกสารต่าง ๆ ถึง 3 ภาษา คือ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาฝรั่งเศส เอกสารดังกล่าวได้มา 4 ทางคือ ทางอเมริกัน อังกฤษ ฝรั่งเศส และจีน ในการเรียบเรียงนั้นกระทำโดยวิธีทางวิชาการอย่างแท้จริง คือรวบรวมเรื่องราวจากหนังสือคำร่าของนักค้นคว้าคนสำคัญ ๆ มาประมวลไว้เท่าที่เห็นสมควร ไม่ออกความเห็น และไม่สันนิษฐาน แต่มีบางแห่งผู้เรียบเรียงได้ให้ข้อสังเกตควยการทำคำอธิบายเพิ่มเติม หนังสือเล่มนี้ไม่ใช่ตัวประวัติศาสตร์ แต่เป็นเอกสารที่ไว้สำหรับเรียบเรียงประวัติศาสตร์อย่างแท้จริง ภายในเล่มแบ่งเนื้อเรื่องออกเป็น 2 ภาค คือ ภาคที่ 1 ว่าควยชนชาติไทยโดยทั่วไป ภาคนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 กล่าวถึงข้อควรรู้เกี่ยวกับชาติไทย ตอนที่ 2 กล่าวถึงอาณาจักรน่านเจ้า ตอนที่ 3 กล่าวถึงการเคลื่อนที่ของชนชาติไทยจากเหนือลงมาใต้ และตอนที่ 4 กล่าวถึงภูมิลำเนาของชนชาติไทยในสมัยปัจจุบัน และภาคที่ 2 ว่าควยเรื่องราวของคนเชื้อชาติไทยแต่ละสาขา ไคแกไทยลานช้าง (ลาว) ไทยใหญ่ ไทยอาหม และไทยในตั้งเกีย เรื่องนี้จัดว่าเป็นงานคนควาที่สมบูรณ์เล่มหนึ่ง กองทัพบกใช้

เป็นคู่มือในการอบรมทหาร และจัดพิมพ์เผยแพร่ประวัติ-
ศาสตร์ไทย เมื่อ พ.ศ. 2512

วิจิตรวาทการ, หลวง. ดวงหน้าในอดีต. พระนคร, เสริมวิทย์บรรณาการ
2514. 416 หน้า.

หนังสือเรื่องนี้เมื่อพิมพ์ครั้งแรกผู้ประพันธ์ให้ชื่อว่า
"ดวงหน้าในประวัติศาสตร์" ในการพิมพ์ครั้งใหม่ได้นำ
เอาเรื่องเก่ามาแก้ไขเพิ่มเติมมากขึ้นกว่าเดิม หนังสือ
เล่มนี้เป็นหนังสือประเภทเกร็ดประวัติ-
ศาสตร์ ซึ่งกล่าวถึงวีรประวัติและผลงานของบุคคลทั้งที่
ดีและไม่ดี โดยเลือกสรรมาจากคนหลายชาติหลายภาษา
เช่น อินเดีย อาหรับ สเปน ฝรั่งเศส อังกฤษ รัสเซีย
เยอรมัน ออสเตรีย โปแลนด์ สวีเดน และไทย ตัวอย่าง
เช่น นางวิสาข่า พระมเหษณ์มหิด รัชชานอเจีย แครงค์มาร์ส
พระนางคัซวัน อัลเฟร็ด โนเบล พระบาทสมเด็จพระจอม-
เกล้าเจ้าอยู่หัว พระเจ้านิโคลาสที่ 2 และมหาตมะคานธี
เป็นต้น วีรประวัติบุคคลดังกล่าวเรียงลำดับตามเวลา
เช่น เริ่มจากเรื่องราวของบุคคลสมัยก่อนพุทธกาลจน
กระทั่งถึงปีพุทธศักราช 2465 หนังสือเล่มนี้นอกจากจะ
อ่านสนุกสนานแล้ว ยังให้ความรู้ความต่าง ๆ เกี่ยวกับการ
การดำรงชีวิตอีกด้วย ทั้งยังเป็นหนังสือปลุกใจให้เกิด
ความมานะพยายามเช่นเดียวกับหนังสือ มหาบุรุษ

..... ไทยเรียกร่องดินแดนคืนจากฝรั่งเศส. พระนคร, โรงพิมพ์
สมรรถภาพ, 2484. 128 หน้า.

เป็นหนังสือรวมเหตุการณ์ทางด้านประวัติศาสตร์
ของชาติไทยเกี่ยวกับการเรียกร่องดินแดนคืนจากฝรั่งเศส

มีทั้งหมด 6 เรื่องคือ 1.คำปราศรัยของนายกรัฐมนตรี
กล่าวแก่มวลชนชาวไทย ทางวิทยุกระจายเสียง เมื่อวันที่
20 ตุลาคม 2484 2.ปาฐกถาเรื่อง "การเสียดินแดนไทย
ให้แก่ฝรั่งเศส" ซึ่งหลวงวิจิตรวาทการแสดงแก่ครูอาจารย์
และนักเรียนกรมยุทศึกษา ที่หอประชุมศิลปากร เมื่อวันที่
17 ตุลาคม 2483 3.ปฏิพจน์ที่หลวงวิจิตรวาทการ ตอบ
สถานีวิทยุไซ่งอนในปัญหาเรื่อง "ความสัมพันธ์ทางเอ-
เซียตะวันออกเฉียงใต้กับเขมร" เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน
2483 4.เรื่อง "ชาติไทยจะชนะ" หลวงวิจิตรวาทการ
กล่าวบรรยายทางวิทยุกระจายเสียง เมื่อวันที่ 15
ธันวาคม 2483 5.ปาฐกถาเรื่อง "ข้อเท็จจริงบางประ-
การ" หลวงวิจิตรวาทการ กล่าวบรรยายทางวิทยุกระจาย-
เสียง เมื่อวันที่ 2 มกราคม 2484 และ 6.คำปรา-
ศรัยของวุฒิสภาการทหารสูงสุด

วิจิตรวาทการ, หลวง. นิพนธ์บางเรื่องของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการสมัย
ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมศิลปากร. พระนคร, กรมศิลปากร,
2505. 145-58, "ปาฐกถาเรื่องของดีในภาคอีสาน."

ปาฐกถาเรื่องนี้หลวงวิจิตรวาทการ แสดงทางวิทยุ
กระจายเสียงเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2484 สาร
สำคัญกล่าวถึงการเดินทางไปภาคอีสานและสภาพภูมิ-
ศาสตร์ทั่ว ๆ ไป ของภาคอีสาน ซึ่งมีที่สำคัญ เช่น ภูกระดึง
ที่จังหวัดเลย ทะเลสาบที่ดงาม คือหนองหาร ที่สกลนคร
นอกจากนี้ยังมีเรื่องพืชพันธุ์ต่าง ๆ เช่น ฝ้าย ยาสูบ และ
ขนมอันสำหรับเลี้ยงไหม ตลอดจนถนนหนทางที่เชื่อมระ-
หว่างจังหวัดทั่วทั้งภาค 15 จังหวัด ความเป็นอยู่ของ

พลเมือง ความมีศีลธรรมอันดีและมารยาทอันโยน ความ
มีวัฒนธรรมอันสูงส่งด้านภาษาซึ่งเราสามารถศึกษาได้จาก
ข้อมูลประเทศไทยที่ไพเราะของภูมิภาคนี้ เช่น กุมภวาปี
รัตนบุรี สุวรรณภูมิ ราชบุรี กมลาลัย วาปีประทุม ยโสธร
ศรีษรภูมิ เดชอุดม มุกดาหาร และตระการพืชผล เป็นต้น
นอกจากนี้ยังกล่าวถึงโบราณวัตถุที่ขึ้นทะเบียนตามพระราช-
บัญญัติโบราณสถานไว้แล้วมีจำนวนถึง 265 แห่ง เช่น
ปราสาทหินพิมาย พระธาตุพนม และปราสาทเขาพระวิหาร
เป็นต้น แมว่าอีสานจะมีสิ่งที่ดีงามถึงที่ใดกล่าวมาแล้วก็ตาม
แต่มีสิ่งหนึ่งหรือสองอย่างบ่งบอกอยู่มาก สิ่งนั้นก็คือน้ำ ถ้าหาก
รัฐบาลสามารถหาน้ำให้แก่อีสานได้ และสามารถจัดสร้าง
ทางหลวงให้ไปมาได้สะดวกขึ้นแล้ว อีสานจะกลายเป็น
สถานที่ท่องเที่ยวและเป็นบ่อเงินบ่อทองใหญ่ที่สุดของประ-
เทศชาติในอนาคต

วิจิตรวาทการ, หลวง. ประมุขปาฐกถาเกี่ยวกับเรื่องเรียกคืนดินแดนของไทย.
พระนคร, โรงพิมพ์พระจันทร์, 2484. 120 หน้า.

เป็นหนังสือบันทึกวาทกรรมปาฐกถาของหลวงวิจิตรวาทการ
ที่แสดงในที่ต่าง ๆ 5 เรื่อง คือ เรื่องที่ 1. ใต้แก่เรื่อง
"การเสียดินแดนไทยให้แก่ฝรั่งเศส" แสดงแก่ครูอาจารย์
และนักเรียนกรมยุทธศึกษาทั้ง ที่หอประชุมกรมศิลปากร
เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2483 เรื่องที่ 2. เป็นปฏิพจน์
ตอบสถานีวิทยุไซ่งอนในปัญหาเรื่อง "ความสัมพันธ์ทาง
เชื้อชาติระหว่างไทยกับเขมร" เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน
2483 หลวงวิจิตรวาทการ ได้ยกหลักฐานของนักปราชญ์
ชาวฝรั่งเศสเองที่ตอบวิทยุไซ่งอน และในเรื่องนี้มี
เนื้อเพลงเก็ดคไทยอยู่ควยในหน้า 48-49 เรื่องที่ 3.

กึ่งเรื่อง "ชาติไทยจะชนะ" บรรยายทางวิทยุกระจายเสียง เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2483 โดยได้บรรยายถึงหลักที่จะเอาชนะศัตรู 4 ประการ คือ 1. ความเป็นธรรม 2. ก้าวตั้งใจ 3. ก้าวตั้งรอบ และ 4. ก้าวตั้งเสริมธุรกิจ เรื่องที่ 4 ได้แก่เรื่อง "ขอเท็จจริงบางประการ" กล่าวทางวิทยุกระจายเสียง เมื่อวันที่ 2 มกราคม 2484 ขอเท็จจริงที่ได้บรรยายคือ 1. ความยุ่งยากในฉนวนไต 2. โจรเป็นกนขานักหนังสือพิมพ์ชอลันดา 3. ขอลาของฝรั่งเสสที่ว่าไทยฉวยโอกาส และ 4. ใครเป็นคนก่อเหตุสาระสำคัญของปาฐกถาทั้ง 5 เรื่องนี้ คือมีความต้องการที่จะเรียกกองคืนแดนซึ่งเคยเสียไปให้แก่ฝรั่งเสสนั้นกลับคืนมา

วิจารณ์วาทการ, หลวง. ประมุขพงษาวดารฉบับความสำคัญ เล่ม 4. พระนคร, โรงพิมพ์เพลินจิตต์, 2494. 832 หน้า.

หนังสือเล่มนี้รวมเรื่องทางงานประวัติศาสตร์ไทย แบ่งออกเป็น 9 ภาค เริ่มตั้งแต่ภาคที่ 13-21 ภาคที่ 13 มีเรื่องคือ 1. ตำนานวังหน้า 2. เทพนามวรรณคดีประวัติศาสตร์และ 3. พระนามเจ้านายวังหน้า ภาคที่ 14 มี 2 เรื่องคือ กำเนิดการขวอั้งวะและคำให้การมหาโคมหากฎ ภาคที่ 15 พงศาวดารเมืองพัทลุง ภาคที่ 16 พงศาวดารพระตะบอง ภาคที่ 17 ตำนานการเลิกทวยและปลดปล่อยไพร่ในกรุงเทพฯ ภาคที่ 18 มี 3 เรื่องคือ 1. การพาณิชยกรรมพระนารายณ์ 2. ประวัติเจ้าพระยาวิชาเยนทร์ และ 3. ทศพระนารายณ์ครั้งสุดท้าย ภาคที่ 19 มี 4 เรื่องคือ 1. จดหมายเหตุหอศาสตราคม

2. จดหมายเหตุเสด็จหัวากอ 3. จดหมายเหตุเซอร์
แอร์รอด และ 4. กระแสรับสั่งรัชกาลที่ 4 เรื่องสุริยุ-
ปราคา ภาคที่ 20 จดหมายเหตุเรื่องทางไมตรีระหว่าง
ไทยกับญี่ปุ่นในสมัยอยุธยา ภาคที่ 21 เป็นเรื่องพม่าเจรจา
ความเมืองกับไทย ซึ่งสมเด็จพระยาคำรงราชานุภาพ
ทรงรวบรวมไว้ มีทั้งหมด 7 ครั้ง เริ่มตั้งแต่รัชกาลที่ 1
ถึงรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ และมีภาคพิเศษว่า
ด้วยพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ 5 วิจารณ์เรื่องพระราชพง-
ศาวดาร ทายเลมมีลำดับสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยาม
และทำเนียบกักราชเลมที่ 3 และ 4

วิจารณ์วาทการ, หลวง. ประชุมพงษาวดารฉบับความสำคัญ เล่ม 7.
พระนคร, โรงพิมพ์เพลินจิตต์, 2494. 832 หน้า.

ประชุมพงษาวดารฉบับนี้เก็บความมาจากจดหมาย
ของฝรั่งเศสเฉพาะเรื่องที่ต้องการเป็นส่วนมาก สาระ
ที่รวบรวมมาให้ความรู้ 2 ประการ คือ ความเป็นไป
ของกรุงศรีอยุธยา และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หนังสือเล่มนี้
มี 16 ภาค เริ่มตั้งแต่ภาคที่ 35 ภาคที่ 50 ภาคที่ 35
เป็นจดหมายเหตุของฝรั่งเศสในสมัยสมเด็จพระนารายณ์
ภาคที่ 36 จดหมายเหตุของฝรั่งเศสว่าด้วยเหตุการณ์
ตอนปลายรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์ ภาคที่ 37 จดหมายเหตุ
ของฝรั่งเศสว่าด้วยเหตุการณ์ในรัชสมัยพระเจ้าเสือ
ภาคที่ 38 จดหมายเหตุของฝรั่งเศสว่าด้วยเหตุการณ์ใน
สมัยสมเด็จพระบรมโกศ ภาคที่ 39 จดหมายเหตุของ
ฝรั่งเศสว่าด้วยเหตุการณ์ในรัชกาลสุดท้ายของกรุงศรี
อยุธยา ภาคที่ 40 จดหมายเหตุของฝรั่งเศสว่าด้วย
การค้าขายของไทย สมัยกรุงศรีอยุธยา ภาคที่ 41

จดหมายเหตุของฝรั่งเศสว่าด้วยการคลังและการพาณิชย์
 ของไทยในอยุธยา ภาคที่ 42 ตัดออกทั้งหมด เป็นเรื่อง
 เดินทางและบัญชีค่าใช้จ่ายของคณะทูตโกษาปานไปยุโรป
 ซึ่งเคยพิมพ์มาแล้ว ภาคที่ 43 จดหมายเหตุของฝรั่งเศสเกี่ยวกับ
 ภาวะการค้าในเมืองไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา ภาคที่ 44
 จดหมายเหตุของฝรั่งเศสว่าด้วยตำนานเมืองสงขลาและ
 ตำนานเกาะภูเก็ต ภาคที่ 45 นิราศลอนดอนของหม่อม
 ราโชทัย มีกลอนนิราศของขุนแตง ภาคที่ 46 จดหมายเหตุ
 สำคัญระหว่างเจ้าพระยาวิชาเยนทร์ กับทูตฝรั่งเศส
 ภาคที่ 47 จดหมายเหตุของฝรั่งเศสว่าด้วยเรื่องควรรูปร่าง
 ประการในสมัยอยุธยา ภาคที่ 48 ตัดออกทั้งหมดเพราะ
 เป็นเพียงขอปรึกษาหารือระหว่างฝรั่งเศส และการโต้-
 เถียงระหว่างพวกฝรั่งเศสกับเจ้าพระยาวิชาเยนทร์
 ภาคที่ 49 การเดินทางของทูตฝรั่งเศสจากยุโรปไป
 เมืองมะริด ภาคที่ 50 ตำนานเมืองระนอง นอกจากนี้
 ยังมีภาคพิเศษอีก 1 ภาค ว่าด้วยเอกสารความสัมพันธ์
 กับต่างประเทศสมัยอยุธยาตอนรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์

วิจิตรวาทการ, หลวง. ประมวลเรื่องการเมืองต่างประเทศ. พระนคร,
 โรงพิมพ์พระจันทร์, 2478. 86 หน้า.

เป็นหนังสือรวมเรื่องเกี่ยวกับการเมืองต่างประเทศ
 ซึ่งหลวงวิจิตรวาทการ ประพันธ์เป็นบทความตีพิมพ์ใน
 หนังสือพิมพ์ไทยใหม่ระหว่างปี พ.ศ. 2474-2475 มี
 ทั้งหมด 19 เรื่องด้วยกันคือ 1. สงครามและการลดอาวุธ
 2. สงครามหรือมิใช่ 3. วิธีที่อังกฤษสู่เศรษฐกิจสงคราม
 4. รัฐบาลควรฟังเรื่องลดอาวุธ 5. อิศรภาพของแมนจูเรีย
 6. ลงท้ายเงินจะไต่คี่ 7. โลกเปลี่ยนรูป 8. อาริสตธิปไตย

9. จินกับญี่ปุ่นจะสงบหรือ 10. ดินเคนเบอร์ก หรือ
 อิตเลอร์ 11. ความยุ่งยากของแมนจูเรีย 12. อาจมี
 คีกลกลางเมืองในเยอรมนี 13. อากาศของภูเขาเรื่อง
 จีนและญี่ปุ่น 14. ค้างจิวที่โรง 15. อิตเลอร์ฟ้อง
 เคนเบอร์ก 16. สถิติขโมยเมืองของญี่ปุ่น 17. ประธานา-
 ธิบตีฝรั่งเศส 18. อาการหนัก และ 19 ความไม่สงบ
 ในอินเดีย

วิจิตรวาทการ, หลวง. ประวัติขอยอกญาเสนาภิมุข หรือเจ้าพระยานคร
(ยามาคา นางามาราช) สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี รัชกาล
สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง. พระนคร, โรงพิมพ์พุทธศึกษา
ทหารบก, 2477. 21 หน้า.

หลวงวิจิตรวาทการ เป็นผู้รวบรวมให้แก่พระยา
 สดุดิการบรรจง นายกยวพทศาศนิกสมาคมแห่งสยาม
 พิมพ์แจกในคราวที่เจ้าชายญี่ปุ่นเสด็จเยือนประเทศไทย
 เมื่อปี พ.ศ. 2477 สารสำคัญกล่าวถึงการเจริญสัม-
 พันไมตรีระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น พร้อม
 ควบประวัติคุณงามความดีของออกญาเสนาภิมุข ซึ่งเป็น
 หัวหนาดาวญี่ปุ่นที่ได้มารับราชการและค้าขายในสมัยนั้น
 เนื้อหาแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 กล่าวถึงการ
 ต่อไปมาค้าขายกันเป็นการส่วนตัว ตอนที่ 2 กล่าวถึง
 ความสัมพันธ์ในราชการ เริ่มเมื่อ พ.ศ. 2149 เฉพาะ
 สัมพันธไมตรีในทางราชการนั้น ประเทศไทยได้ส่งทูตไป
 ประเทศญี่ปุ่นถึง 4 ครั้ง คือในรัชกาลของพระเจ้าทรง-
 ธรรม 3 ครั้ง ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2164 ครั้งที่ 2
 เมื่อ พ.ศ. 2166 และครั้งที่ 3 เมื่อ พ.ศ. 2168

ส่วนครั้งที่ 4 ในรัชกาลสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ในสมัย
 รัชกาลสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง เป็นกษัตริย์ ไทยได้
 ส่งทูตไปอีกแต่ทางญี่ปุ่นไม่ยอมรับ โดยอ้างว่าสมเด็จพระ-
 เจ้าปราสาททอง เป็นกษัตริย์ที่มีชอบด้วยชัตติยประเพณี
 ไทย หนังสือเล่มนี้พิมพ์เป็น 2 ภาษา คือส่วนหน้าพิมพ์เป็น
 ภาษาไทย มี 12 หน้า และ ส่วนหลังเป็นภาษาอังกฤษมี
 9 หน้า

วิจิตรวาทการ, หลวง, "ประวัติรัฐศาสตร์ไทย," นิติสารสิน, 3 (กรกฎาคม-
 กันยายน, 2491), 439-92; 4 (ตุลาคม-ธันวาคม, 2491),
 767-826.

บทความเรื่องนี้เป็นบันทึกคำบรรยายวิชาประวัติศาสตร์
 การปกครองระดับปริญญาโท ในสาขาวิชารัฐศาสตร์ ซึ่ง
 หลวงวิจิตรวาทการ บรรยายแก่นักศึกษาที่มหาวิทยาลัย
 ธรรมศาสตร์ สารระสำคัญกล่าวถึงลักษณะการปกครอง
 แบบต่าง ๆ ของประเทศไทยในแต่ละสมัย เริ่มตั้งแต่
 สมัยกรุงสุโขทัยเรื่อยมาจนกระทั่งถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์
 บทความเรื่องนี้แบ่งออกเป็น 3 ภาค คือภาคที่ 1 ว่าด้วย
 ลักษณะการปกครองแบบสุโขทัย เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 1800
 ถึง พ.ศ. 1921 รวมระยะเวลา 121 ปี ภาคที่ 2 ว่า
 ด้วยลักษณะการปกครองแบบอยุธยา เริ่มตั้งแต่ พ.ศ.
 1893 ถึง พ.ศ. 2430 รวมระยะเวลา 537 ปี และ
 ภาคที่ 3 ว่าด้วยลักษณะการปกครองแบบของพระบาท
 สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเริ่มตั้งแต่ พ.ศ.
 2430 ถึง พ.ศ. 2475 รวมระยะเวลา 45 ปี ส่วน
 วิธีการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ ภายหลังจากที่มีการ
 เปลี่ยนแปลงนั้น ไม่มีกล่าวไว้ในบทความนี้

วิจิตรวาทการ, หลวง. ประวัติศาสตร์สากล. พิมพ์ครั้งที่ 3. พระนคร, เสริมวิทย์บรรณาการ, 2514. 5 เล่มชุด. ภาพประกอบ. แผนที่.

หนังสือ ประวัติศาสตร์สากล เป็นหนังสือวิชาการ ขนาดยาวชุดแรกที่หลวงวิจิตรวาทการประพันธ์ขึ้นหลังจาก ที่ได้ประสบความสำเร็จมาแล้วจากหนังสือประเภทปรัชญา หนังสือชุดนี้ประพันธ์ขึ้นจากหลายสาเหตุประกอบกัน เช่น จากการอ่านตำรา จากการสังเกตพิจารณาถาวรวัตถุ อาทิ พระราชวังแวร์ซายส์ จากการดูรูปภาพในสถานที่ สำคัญ ๆ ในสมัยที่รับราชการอยู่ในยุโรป และจากการ เดินทางไปตามประเทศต่าง ๆ เช่น เยอรมนี เบลเยียม สวิตเซอร์แลนด์ ฮอลแลนด์ และ อังกฤษ เป็นต้น ระหว่าง เดินทางได้พินิจพิเคราะห์ภูมิประเทศ สังเกตลักษณะของ มนุษย์ สันทนาการกับผู้อยู่มาทางประวัติศาสตร์ แล้วก็ กลับมาอ่านตำราเพิ่มเติมอีกจนเกิดความมั่นใจ แล้วจึง ประพันธ์ประวัติศาสตร์สากล เล่มแรกขึ้นเมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2472 เมื่อพิมพ์เล่มที่ 1 ออกสู่ตลาดแล้ว ประชาชนให้ความสนใจอย่างมาก หลังจากนั้นท่านก็ ประพันธ์ติดต่อกันเรื่อยมาเป็นหนังสือชุดใหญ่มีจำนวนถึง 12 เล่ม คิดเป็นเนื้อเรื่องทั้งหมดได้ประมาณ 5000 หน้า ต่อมาอีก 20 ปี คือ พ.ศ. 2492 ท่านได้แก้ไขเพิ่มเติม และจัดพิมพ์ใหม่เป็นหนังสือชุด 5 เล่มจบ หนังสือชุดนี้มี ภาพและแผนที่ประกอบเป็นจำนวนมาก สำหรับการพิมพ์ ครั้งใหม่นี้ได้คัดเลือกรูปภาพใหม่ซึ่งไม่ซ้ำกับหนังสือชุด เก่าเว้นแต่เฉพาะรูปภาพที่จำเป็นจริง ๆ เท่านั้นที่ยัง คงเดิม สำคัญสำคัญของหนังสือชุดนี้ เล่มที่ 1 กล่าวถึง ประวัติศาสตร์สมัยโบราณของอียิปต์ คาลเดียม บาบิโลน

อัสซีเรีย อียิปต์ ฟินีเซียน เปอร์เซีย อินเดีย จีน กรีก
 โรมัน อาหรับ และกำเนิดยุโรปใหม่ในระยะเวลา 4500
 ปีก่อนพุทธศักราช ถึง พุทธศักราช 1386 ท้ายเล่มมีเทียบ
 ศักราชสำคัญและสรุปความทั้งหมดในประวัติศาสตร์สากล
 เล่มที่ 1 เล่มที่ 2 กล่าวถึงประวัติศาสตร์ยุโรปสมัยกลาง
 และขึ้นต้นสมัยใหม่ในระยะเวลาตั้งแต่พุทธศักราช 1386
 ถึงพุทธศักราช 2358 เน้นยุโรปสร้างตัว การศาสนา
 สร้างเสถียรสงครามร้อยปี ประเทศเกิดใหม่และโลกใหม่
 เป็นต้น ท้ายเล่มมีลำดับกษัตริย์และประมุขของประเทศ
 สำคัญในยุโรป เล่มที่ 3 กล่าวถึงประวัติศาสตร์ไทยตั้ง
 แรกจนถึงเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 ท้ายเล่มมีรายการ
 ความเกี่ยวพันในพระราชพงศาวดารพระนามพระมหา-
 กษัตริย์กรุงสุโขทัยและกรุงศรีอยุธยา และลำดับระยะ
 เวลาครองราชย์สมบัติของรัชกาลต่าง ๆ เล่มที่ 4 กล่าว
 ถึงประวัติศาสตร์ทวีปเอเชีย ได้แก่อินเดีย จีน ญี่ปุ่น พม่า
 จามปา เขมร ลาว สวา มลายู ฟิลิปปินส์ จักรวรรดิ-
 มะละกา ตั้งแต่สมัยกลางจนถึงปัจจุบัน เล่มที่ 5 กล่าวถึง
 ประวัติศาสตร์รวมของโลกจนถึงสมัยปัจจุบัน ได้แก่ประ-
 วัติศาสตร์ทวีปยุโรป ประวัติศาสตร์ทวีปอเมริกา ประวัติ-
 ศาสตร์ทวีปแอฟริกา และออสเตรเลีย ประวัติศาสตร์ไทย
 และประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสงคราม เช่น สงครามโลก
 ครั้งที่ 1 สันติภาพและสันนิบาตชาติ เป็นต้น ท้ายเล่มมี
 รายนามประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาอเมริกาพร้อมด้วยปีเกิดปีตาย
 และปีที่ได้รับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดี เรียงตามลำดับ
 ตั้งแต่คนที่ 1 ก้อยอร์จ วอชิงตัน ถึงคนที่ 36 คือ ฮาโรลด์ ทรูแมน
 ราชบัณฑิตยสถานแห่งประเทศไทย ได้คัดเลือกประวัติศาสตร์
สากล เล่ม 1-4 ชุดแรกส่งไปให้แก่มติวิทยสถานกรุงปารีส
 เมื่อปี พ.ศ. 2473

วิจิตรวาทการ, หลวง. ปาฐกถาประวัติศาสตร์. พระนคร, โรงพิมพ์
กรุงเทพบรรณาการ, 2477. 297 หน้า.

เป็นหนังสือบันทึกปาฐกถาของหลวงวิจิตรวาทการ
พิมพ์ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2477 หนังสือเล่มนี้รวบรวมความ
ทั่วไปทางประวัติศาสตร์ แบ่งออกเป็น 5 เรื่อง คือ เรื่อง
ที่ 1 ว่าด้วยความรู้เบื้องต้นทางประวัติศาสตร์ เรื่องที่ 2
ว่าความสำคัญคำบรรพ เรื่องที่ 3 ว่าความกรีกและโรม
เรื่องที่ 4 ว่าความประเทศจีน และเรื่องที่ 5 ว่าความ
อินเดียและอาหรับ ปาฐกถาประวัติศาสตร์ นี้ นักเรียน
นิสิต นักศึกษา ครู ตลอดจนข้าราชการทั่วไป ใช้เป็นคู่มือ
ในการสอบวิชาประวัติศาสตร์สากลในสมัยนั้น นอกจากนี้
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ยังใช้เป็นพื้นความรู้สำหรับเรียน
ในชั้นสูงต่อไปอีกด้วย

“ปาฐกถาเรื่องพระเจ้ากรุงธนบุรี,” ศิลาปาฐ, 2 (สิงหาคม,
2480), 11-20.

ปาฐกถาเรื่องนี้หลวงวิจิตรวาทการ ได้บรรยายทาง
วิทยุกระจายเสียง เมื่อวันที่อาทิตย์ที่ 20 มิถุนายน 2480
การบรรยายครั้งนี้บรรยายทำนองเล่าเรื่องพระประวัติ
และพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีโดย
สังเขป เป็นกวีบรรยายเพื่อนำบทละครเรื่อง “พระ-
เจ้ากรุงธนบุรี” ซึ่งกรมศิลปากรกำลังจัดแสดงอยู่ในขณะนั้น
ต่อผู้ชม คำบรรยายที่ได้นำทักไว้นี้เป็นคำบรรยายเรื่องราว
ทางประวัติศาสตร์ แสดงให้เห็นอันใดเห็นพระจริยวัตร
ตลอดจนความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวของพระเจ้ากรุงธนบุรี
และให้ทราบถึงเรื่องราวของบ้านเมืองในสมัยนั้น

วิจิตรวาทการ, หลวง. ไปพม่า. พระนคร, กรุงเทพมหานคร, 2495. 170 หน้า.

ในสมัยที่หลวงวิจิตรวาทการดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมศิลปากรนั้น ได้รับอนุมัติจากกระทรวงธรรมการและคณะรัฐมนตรีให้ไปศึกษาประวัติศาสตร์ศิลปกรรมและวัฒนธรรมของประเทศพม่า โดยให้ออกเงินทางไปในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2479 ในการเดินทางไปครั้งนี้ หลวงวิจิตรวาทการตั้งความมุ่งหมายไว้ว่าจะศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับเมืองต่าง ๆ เท่าที่เคยพบเห็นหรือเคยอ่านในหนังสือประวัติศาสตร์ไทย และ พม่า เว้น ย่างกุ้ง หงสาวดี เมืองแปร พุกาม อังวะ อมรปุระ สาแกง และ มณฑลเจ หนังสือเรื่อง ไปพม่า นี้ หลวงวิจิตรวาทการ ได้เริ่มเขียนเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2479 โดยประพันธ์เป็นทำนองบันทึกการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของประเทศพม่า เน้นเฉพาะด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเป็นสำคัญ ภายในเล่มแบ่งเป็น 6 บท คือ บทที่ 1 วาดวยเมืองย่างกุ้ง บทที่ 2 วาดวยเมืองหงสาวดี บทที่ 3 วาดวยการเดินทางในแม่น้ำอิรวดี ผ่านเมืองแปร พุกาม อังวะ อมรปุระ และสาแกง บทที่ 4 วาดวยประวัติเมืองมณฑลเจ บทที่ 5 วาดวยมณฑลเจตามที่เขาได้เห็น และ บทที่ 6 วาดวยความรู้สึกถึงประเพณี และเจตีย์

(รวบรวม). เอกสารเรื่องความสัมพันธ์กับต่างประเทศสมัยกรุงศรีอยุธยา. พระนคร, โรงพิมพ์พระจันทร์, 2480. 95 หน้า.

หนังสือเล่มนี้หลวงวิจิตรวาทการ รวบรวมและเรียบเรียงขึ้นจากจดหมายและบันทึกประจำวันของชาวต่างประเทศซึ่งเคยมีไปมาติดต่อกันกับประเทศไทย ในสมัยกรุงศรีอยุธยา

จดหมายและบันทึกที่กรายวันเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นของพระเจ้าแผ่นดิน และของบริษัทยาการค้าต่างประเทศ เป็นต้นว่า โปรตุเกส รัสเซีย อังกฤษ และฝรั่งเศส เป็นต้น สำหรับการเรียบเรียงนั้นผู้เรียบเรียงแบ่งเรื่องราวออกเป็น 3 ตอนตามลำดับรัชกาล คือ ตอนที่ 1 เป็นเหตุการณ์ในสมัยสมเด็จพระเอกาทศรถ ตอนที่ 2 เป็นเหตุการณ์ในสมัยพระเจ้าทรงธรรม และตอนที่ 3 เป็นเหตุการณ์ในสมัยพระเจ้าปราสาททอง จาระสำคัญกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับชาติต่าง ๆ ในยุโรปในด้าน การค้า และการเจริญสัมพันธ์ไมตรี เป็นต้น

วิจิตรวาทการ, หลวง. "มหาत्मะคานธี," ดวงประทีป, 11 (สิงหาคม, 2507), 4-7.

บทความเรื่องนี้กล่าวถึงประวัติโดยย่อของมหาत्मะคานธี เริ่มตั้งแต่เกิดจนกระทั่งถึงแก่อสัญกรรม ตามหัวข้อต่อไป กำเนิด การศึกษา การงาน การครองเรือน กิจวัตรประจำวัน การพักผ่อน ตลอดจนลักษณะพิเศษของท่านในเรื่องเขียนจดหมายติดต่อกับบุคคลสำคัญทั่วโลก เรื่องเดียวกันนี้มีพิมพ์อยู่ในหนังสือ ทางสู่วิถี ดวย

มหาบรม. พิมพ์ครั้งที่ 7. พระนคร, เสริมวิทย์บรรณาการ, 2513. 136 หน้า.

หลวงวิจิตรวาทการ ประพันธ์ขึ้นเพื่ออุทิศแด่มารดา พิมพ์ครั้งแรกเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2471 หนังสือเล่มนี้มีประโยชน์ในด้านปลุกใจผู้อ่านให้เกิดความมานะพยายามที่จะยกฐานะของคนให้สูงขึ้น โดยผู้ประพันธ์ได้พยายามรวบรวมตัวอย่างที่ดีเด่นของมหาบรมในแง่ต่าง ๆ มา

ประมวลไว้อย่างสมบูรณ์ พร้อมทั้งสอดแทรกศุภานิตและ
คำสอนของนักปราชญ์มาติต่าง ๆ ไว้อย่าง มหาบรูษ จึง
เป็นหนังสือที่ได้รับความนิยมจากมหาชนเป็นอย่างมาก
สาระสำคัญภายในเล่มกล่าวถึงประวัติ ผลงาน และ
คล็ดขบขันของบุรุษใหญ่ชาวต่างประเทศ 11 ท่าน ได้แก่
อเล็กซานเดอร์มหาราช จูเลียสซีซาร์ ริเชอเดอ
นโปเลียน คิสรา เอลี แกลตสโตน คาร์วัวร์ บิสมาร์ก
โอกูโบ เรมองค์ ปวงกาเร และมุสโสลินี หนังสือเล่ม
นี้แบ่งออกเป็น 2 ภาค คือ ภาคที่ 1 ว่าด้วยประวัติย่อ
ของมหาบรูษเรียงลำดับปีเกิด ภาคที่ 2 ว่าด้วยคุณสมบัติ
ของมหาบรูษ 40 ข้อ เช่น 1. มหาบรูษต้องเป็นผู้ที่มี
ความมุ่งหมายที่แน่นอนในชีวิต 2. มหาบรูษต้องเป็นผู้มี
หัวใจเข้มแข็ง 3. มหาบรูษต้องมีสมาธิ 4. มหาบรูษ
ต้องมีความเชื่อมั่นในตนเอง และ 5. มหาบรูษต้องมี
มโนเมยทิ เป็นต้น หนังสือ มหาบรูษ มีลักษณะที่น่าสนใจ
2 อย่าง คือ 1. มีเทียบวันเกิดวันตายและอายุ และ
2. มีเทียบอายุแห่งความสูงศักดิ์ของมหาบรูษทุกคนไว้อย่าง
หนังสือเล่มนี้นอกจากจะเป็นประโยชน์ทางวิชาประวัติ-
ศาสตร์แล้ว ยังเป็นประโยชน์สำหรับวิชาจิตวิทยาด้วย

วิจิตรวาทการ, หลวง. มุสโสลินี. พระนคร, โรงพิมพ์ไทยใหม่, 2475.
136 หน้า.

หนังสือ มุสโสลินี หลวงวิจิตรวาทการเรียบเรียงขึ้น
จากหนังสือ หนังสือพิมพ์รายวัน และรายงานการประชุม
สภา เอกสารเหล่านี้เป็นภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศส
สาระของหนังสือเล่มนี้กล่าวถึงประวัติย่อของประเทศ
อิตาลี วิถีประวัติและผลงานของมุสโสลินี เนื้อหาแบ่งออก

เป็น 4 บท คือ บทที่ 1 ว่าด้วยอิตาลี บทที่ 2 ว่าด้วย
มุสโสลินีกับฟาสซิสต์ บทที่ 3 ว่าด้วยการยึดอำนาจและ
งานที่ห้า และบทที่ 4 ว่าด้วยการใช้อำนาจเด็ดขาด

วิจิตรวาทการ, หลวง. วิจิตรวาทการอนุสรณ์ เล่ม 2. พระนคร, รัชดา-
รณการพิมพ์, 2505. หน้า 117-44, "วัฒนธรรมสุโขทัย."

เป็นบันทึกปาฐกถาที่หลวงวิจิตรวาทการแสดงที่กรม
ประชาสัมพันธ์ เมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2482 สาระสำคัญ
กล่าวถึงประวัติและความเจริญรุ่งเรืองในค่านต่าง ๆ
ของกรุงสุโขทัย ซึ่งเป็นมรดกตกทอดมาถึงสมัยปัจจุบัน
หลายค่าน เช่น ค่านถนนหนทาง มีถนนพระร่วงซึ่งพອชน-
รามคำแหงทรงสร้างไว้ระหว่างสวรรคโลกถึงสุโขทัย
คิดเป็นระยะทางราว 250 กิโลเมตร ค่านถาวรวัตถุที่
สำคัญไฉนแก่เจกียใหญ่วิคมหาธาตุ วิหารแบบสี่เหลี่ยมสูง
ใหญ่ที่วัดศรีชุม เป็นถาวรวัตถุที่พອชนรามคำแหงทรงคิด
แบบก่อสร้างเอง ค่านพุทธศาสนา มีพระพุทธรูปแบบ
ต่าง ๆ ซึ่งสร้างในสมัยพອชนรามคำแหง 3 ชนิด คือ
พระยืน พระยืน และพระมารวิชัย ค่านอารยภักดาถึง
ความขยันขันแข็งและความพากเพียรของชาวสุโขทัย
คงตัวอย่างจากสุภาสิตเกาสุโขทัยว่า "เมื่อเสร็จหน้านา
ผู้หญิงทอผ้า ผู้ชายตีเหล็ก" เป็นคน ค่านศิลปะคานาจารึก
กล่าวไว้ว่าเมืองสุโขทัยอุดมด้วยศิลปะเต็มไปควยเคียง
พาทย์และสิ่งผลิตเพินเจริญใจ และค่านอักษรศาสตร์
พອชนรามคำแหงทรงคึกประคินธุ์ 'ลายสือไทย' ขึ้น
เมื่อปีพุทธศักราช 1826 วัฒนธรรมคานันนี้เป็นวัฒนธรรม
เด่นที่สุดที่ตกทอดมาถึงปัจจุบัน

วิจิตรวาทการ, หลวง. วิจิตรวาทการอนุสรณ์. พระนคร, รัชการมฤการพิมพ์, 2505. 2 เล่ม. ภาพประกอบ.

เป็นหนังสือที่คณะรัฐมนตรีจัดพิมพ์เป็นที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ หลวงวิจิตรวาทการ เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2505 จำนวน 2 เล่ม หนังสือทั้ง 2 เล่มนี้รวบรวมคำไว้อาลัยของสมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาลย์ และของบุคคลสำคัญหลายฝ่าย เช่น องคมนตรี นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี และทูตานุทูตต่างประเทศ เป็นต้น นอกจากนี้ยังรวบรวมชีวประวัติของท่านตั้งแต่เกิดจนถึงแก่กรรม เขียนโดยบุคคลหลายฝ่าย เช่น คุณหญิงประภาพรพรณ วิจิตรวาทการ ภริยา นายอิน ชุมรม เลขาธิการประจำตัว นายเสวีบุตร พันธรังษี ผู้ใกล้ชิด เป็นต้น และยังมีประวัติรับราชการออกโดยกรมศิลปากร มีหนังสือ วิจิตรสาร ออกโดยสำนักวัฒนธรรม หุราชวังสดมภ์ หนังสือ คุณานุสรณ์ ซึ่งออกโดยสมาคมเบญจมาราชาลัย และหนังสือฉบับอื่นๆบางเรื่องของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการ รวบรวมพิมพ์โดยกรมศิลปากร เย็บรวมเล่มอยู่ด้วย หนังสือ วิจิตรวาทการอนุสรณ์ ได้รวบรวมรายการบทประพันธ์ประเภทวิชาการ บทความ คำสอน ปาฐกถา บทความสารคดี บทเพลง คำขวัญ และ นวนิยายของท่านไว้ด้วย

• วิจิตรวาทการอนุสรณ์ เล่ม 1. พระนคร, รัชการมฤการพิมพ์, 2505. หน้า 295-317, "คำบรรยายโลกปัจจุบันในแง่ประวัติศาสตร์."

เรื่องนี้หลวงวิจิตรวาทการ บรรยายให้นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ฟังที่วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร-

จักร เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2504 ในการบรรยาย
 ครั้งนี้ได้กล่าวถึงเรื่องทางการเมือง เริ่มตั้งแต่เหตุการณ์
 สงครามโลกครั้งที่ 1 เป็นต้นมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน
 โดยตั้งประเด็นสำคัญไว้ 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1
 ว่าควยโลกปัจจุบันมีสภาพเป็นอย่างไร และประเด็นที่ 2
 ว่าควยสาเหตุที่เป็นแก่นนั้นควยเหตุผลอันใดในประวัติ-
 ศาสตร์ สำคัญของการบรรยายครั้งนี้คือการป้อง-
 กันการรุกรานจากคอมมิวนิสต์ โดยผู้บรรยายได้ยกตัว-
 อย่างเหตุการณ์สำคัญในอดีตมาบรรยายหลายเรื่อง เช่น
 เรื่องโลกแบ่งออกเป็น 3 ค่าย คือ 1. ค่ายบริติช
 มีประเทศสำคัญคือ เยอรมนี อิตาลี และญี่ปุ่น 2. ค่าย
 เสรีนิยม มีประเทศที่สำคัญ คือ อังกฤษ ฝรั่งเศส และ
 สหรัฐอเมริกา และ 3. ค่ายสังคมนิยม หรือ คอมมิวนิสต์
 มีประเทศสำคัญอยู่ประเทศเดียวคือ โซเวียตรัสเซีย เรื่อง
 สงครามรอน และ สงครามเย็น เรื่องสงครามโลกครั้งที่
 2 เรื่องการรวมกลุ่มของประเทศต่าง ๆ หลังสงคราม
 โลกครั้งที่ 2 จึงมีกลุ่มสำคัญ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มนาโตตั้ง
 ขึ้นเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2492 มีสมาชิกทั้งหมด 15
 ประเทศคือ เบลเยียม คานาดา เดนมาร์ก สหรัฐอเมริกา
 ฝรั่งเศส กรีซ ไอร์แลนด์ อิตาลี ออสเตรเลีย นอร์เวย์
 ฮอลแลนด์ โปรตุเกส อังกฤษ ตุรกี และ เยอรมนีตะวัน-
 ตก กลุ่มซีโต หรือกลุ่มสนธิสัญญาป้องกันแอตแลนติก
 (ส.ป.อ.) ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 8 กันยายน 2497 กลุ่มนี้มี
 สมาชิก 8 ประเทศ คือออสเตรเลีย ฝรั่งเศส นิวซีแลนด์
 ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ ไทย อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา และ
 กลุ่มเซนโตตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2498 มีสมาชิก
 เพียง 3 ประเทศเท่านั้น คือ อิรัก อิหร่าน และ ตุรกี

วัตถุประสงค์ของทั้ง 3 กลุ่มนี้เหมือนกันคือเพื่อต่อสู้และ
ป้องกันภัยจากคอมมิวนิสต์ นอกจากนี้ยังกล่าวถึงเรื่อง
สัญญาเจนีวา และเรื่องโลกปัจจุบันซึ่งแบ่งออกเป็น 2
ค้าย คือ คายเสรีนิยม กับค้ายคอมมิวนิสต์ เป็นต้น

วิจิตรวาทการ, หลวง. "เสียดสุนทรพจน์ กล่าวในวันซึ่งตรงกับวันสวรรคตของ
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว 25 พฤศจิกายน 2431,"
ศิลปากร, 4 (ธันวาคม, 2431), 10-2.

สุนทรพจน์ของหลวงวิจิตรวาทการ ที่กล่าวในครั้ง
นี้กล่าวถึงความเป็นนักปราชญ์สูงสุดของพระมหาธีรราชเจ้า
ในทางวรรณคดี และการเมือง ในทางวรรณคดีนั้น มี
พระราชนิพนธ์เป็นอันมาก เช่น บทละครพูด 51 เรื่อง
บทละครร้อง 11 เรื่อง บทละครดึกดำบรรพ์ 4 เรื่อง
และบทละครรำ 9 เรื่อง รวมเฉพาะที่เป็นบทละครได้
ถึง 75 เรื่อง ในบรรดาบทละครเหล่านั้น มีที่ทรงนิพนธ์
ไว้เป็นภาษาอังกฤษ และภาษาฝรั่งเศษหลายเรื่อง และ
ที่รวมเฉพาะที่เป็นวรรณคดีมีถึง 102 เรื่อง นอกจากนี้
ยังมีบทโคลง 16 เรื่อง บทเสภา 2 เรื่อง บทกวีต่าง ๆ
17 เรื่อง และมีที่ทรงอภิธานและคำบรรยายประกอบ
ไว้ด้วยอีก 5 เรื่อง ในด้านการเมืองนั้นทรงมีความคิด
ก้าวไกล จนในสมัยนั้นไม่มีใครตามทันพระองค์ เช่น
โปรดเกล้าฯ ให้สร้างคุุสิตธานีขึ้นเพื่อเป็นบทเรียนบท
ทดลองการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญและเทศบาล
เป็นต้น

วิจิตรวาทการ, หลวง. สยามกับสุวรรณภูมิ. ม.ป.ท., ม.ป.ป., 3 เล่ม.

หนังสือเล่มนี้หลวงวิจิตรวาทการเรียบเรียงขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2476 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะปลุกฝังความรักชาติให้เกิดขึ้นแก่คนไทยทุกคน หนังสือเรื่อง สยามกับสุวรรณภูมิ นี้ แบ่งออกเป็น 3 ภาค ภาคละหนึ่งเล่ม คือ ภาคที่ 1 นับเป็นเล่มที่ 1 ว่าด้วยอดีต กล่าวถึงประวัติของชาติไทยตั้งแต่ก่อนพุทธศักราช 2000 ปี และชนชาติอื่น ๆ ในสุวรรณภูมิตั้งแต่ต้นจนถึง พ.ศ. 2325 ภาคที่ 2 นับเป็นเล่มที่ 2 ว่าด้วยปัจจุบัน เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2325 กล่าวถึงปัญหาเรื่องการรักษาไมตรีกับนานาประเทศของชาติต่าง ๆ ในสุวรรณภูมิ ปัญหาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับประเทศสยาม ตลอดจนปัญหาที่ทำให้ไทยต้องเสียดินแดน และพระราชกรณียกิจของกษัตริย์ราชวงศ์จักรีในระยะเวลา 150 ปี ภาคที่ 3 นับเป็นเล่มที่ 3 ว่าด้วยอนาคต กล่าวถึงฐานะของสยามและประเทศต่าง ๆ ในสุวรรณภูมิในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม หนังสือทั้ง 3 เล่มนี้เรียบเรียงขึ้นจากตำราต่าง ๆ ถึง 3 ภาษาด้วยกัน คือ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และ ภาษาฝรั่งเศส

หลังฉากประกาศสงคราม. พระนคร, โรงพิมพ์ไทยพาณิชย์, 2490. 85 หน้า.

เรื่อง "หลังฉากประกาศสงคราม" นี้เป็นเรื่องที่หลวงวิจิตรวาทการต้องการเผยความจริงถึงสาเหตุที่ประเทศไทยต้องเข้าร่วมสงครามมหาเอเชียบูรพาในครั้งนั้น เนื่องด้วยความเป็นบางประการบังคับ และไม่มีทางเลือกเลยงใดดีกว่าวิธีนี้ การเผยความจริงในเรื่องนี้แบ่งเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 ว่าด้วยกอนเกิด

สงครามเอเชีย ตอนที่ 2 วาควยการยอมให้ญี่ปุ่นผ่านแดน
เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2484 ตอนที่ 3 วาควยการ
ทำสัญญาร่วมมือกับญี่ปุ่น เมื่อวันที่ 11 และ 12 ธันวาคม
พ.ศ. 2484 และตอนที่ 4 วาควยการประกาศสงคราม
เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2485 เฉพาะตอนที่ 2 มีราย-
นามคณะรัฐมนตรีที่บริหารประเทศในสมัยนั้น

วิจิตรวาทการ, หลวง. "อัลเฟร็ด โนเบล," ดวงประทีป, 20 (กุมภาพันธ์,
2474), 23-9.

บทความเรื่องนักกล่าวถึงชีวิตประวัติและหน้าที่การงาน
ของอัลเฟร็ด โนเบล นักวิทยาศาสตร์ชาวสวีเดน ซึ่งเป็น
ผู้มีชื่อเสียงผู้หนึ่งของโลก มรดกที่อัลเฟร็ด โนเบล มอบไว้
แก่โลกอยู่จนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้คือ รางวัลโนเบล ซึ่งทั่วโลก
รู้จักกันดี รางวัลโนเบลนี้เกิดขึ้นจากผลประโยชน์ของเงินที่
อัลเฟร็ด โนเบลฝากไว้กับธนาคาร คิดเป็นเงินไทยราว
25 ล้านบาท ดอกเบี้ยที่เก็บได้จากเงินก้อนนี้จะนำมาเป็น
รางวัลราวปีละ 1 ล้านบาท รางวัลนี้แบ่งออกเป็น 5
รางวัล คือ 3 รางวัลแรกสำหรับมอบให้แก่กวีวิทยาศาสตร์
ผู้ที่คิดค้นทางวิทยาศาสตร์ และได้พบสิ่งที่ทำประโยชน์อย่าง
ยิ่งใหญ่แก่มนุษย์ รางวัลที่ 4 สำหรับผู้แต่งหนังสือดีเลิศใน
ทางบำรุงสันติภาพ และรางวัลที่ 5 มอบให้แก่ผู้ทำงาน
ที่เป็นประโยชน์ในการเชื่อมความสัมพันธ์ของมวลมนุษย

จิตรวาทการ, หลวง. (ผู้แปล). พงษาวดารเยอรมันโดยย่อ. ม.ป.ป., 2463. 96 หน้า.

เรื่องนี้หลวงจิตรวาทการแปลลงในหนังสือพิมพ์ตั้งแต่สมัยเป็นสายแฉกอยู่ที่วัดมหาธาตุ โดยเก็บใจความตั้งแต่เริ่มก่อตั้งชาติเยอรมันมาจนถึงสงครามในยุโรป แบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ภาค ภาคที่ 1 มีทั้งหมด 26 เรื่อง คือ 1. ชาติคีวตอน 2. แบ่งประเภทใหม่ของเยอรมันโบราณ 3. วันและลักษณะของวัน 4. พวกวิสิโกธเป็นผู้ตั้งอาณาจักรเยอรมันเป็นครั้งแรก 5. พวกวิสิโกธตั้งอาณาจักรในประเทศกอลและสเปน 6. ออสโตรโกธ ตั้งตนเป็นนัปกครองอิตาลี 7. ทำลายชาติออสโตรโกธ 8. ปัญหาทางศาสนา 9. พวกวังคาล 10. ความพินาศของวังคาล 11. พวกอังกเลดแซกซอน 12. พวกลอมบาค 13. ความอันตรายของลอมบาค 14. ฤทธิเดชของวัน 15. สิ้นพวกวัน 16. พวกฟรังก์ 17. พวกฟรังก์กับศาสนา 18. พระมหาสมณะกับเจ้าแผ่นดินฟรังก์ 19. พวกกรรมวัง 20. ทำลายชาติวิสิโกธ 21. ทำลายวงศ์ฟรังก์ 22. เชื้อชาติกรรมวังมีอำนาจในแผ่นดิน 23. พระเจ้าชาเลมาน 24. อำนาจของพระเจ้าชาเลมาน 25. ความพินาศของพระเจ้าชาเลมาน 26. แบ่งเยอรมันเป็น 3 แดน ภาคที่ 2 มี 7 เรื่องคือ 1. พวกเยอรมันเสื่อมความเลื่อมใสศรัทธาในพวกพระโรมัน 2. ขอบัญญัติอย่างใหม่ในศาสนา 3. เหตุผลที่เยอรมันยกขึ้นคัดค้านขอบัญญัติอันนั้น 4. ผู้ที่เริ่มเปลี่ยนศาสนับัญญัติ 5. แปลพระคัมภีร์เป็นภาษาเยอรมัน 6. สงครามสิบปี 7. ผลแห่งสงคราม ภาคที่ 3 มี 12 เรื่องคือ 1. ชาติปรัสเซียและวงศ์โฮเฮนชอนเดิน 2. ความลำบากของปรัสเซีย 3. ภูเขาปรัสเซีย 4. พระเจ้าแผ่นดินประหัยคัทรัพย์ 5. ปรัสเซียกับออสเตรีย 6. ความวุ่นวาย

ในปรัสเซีย 7. บิตมาร์กและประวัติของบิตมาร์ก
 8. รวมประเทศเยอรมันครั้งแรก 9. สงครามฝรั่งเศส
 กับเยอรมัน 10. เคานต์ ฟอน บอลต์เก 11. พระมหากษัตริย์
 ราชินีราชองค์แรก 12. กิจการของเยอรมันรวม ภาค
 ที่ 4 มี 11 เรื่องคือ 1. เขตเยอรมัน 2. แบ่งอาณาจักร
 เยอรมัน 3. ปรัสเซีย 4. กรุงเบอร์ลิน 5. บาวาเรีย 6. วือเท็มเบอร์ก
 7. แซกซอนนี 8. มาเคน 9. เมกเคนเบอร์ก ฮอลันดา 10. ฮีส์ 11. รวมหมดทั้ง
 อาณาจักรเยอรมัน ภาคที่ 5 มี 3 เรื่องคือ 1. เยอรมัน
 ในสงครามคราวนี้ 2. สักราช และ 3. ศาสนา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย